การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

ชนัญญา กิจทวี

DPU

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2546
ISBN 974-281-892-4

THE COMPENSATION TO VICTIMS OF CRIME BY THE STATE

CHANANYA KITTHAWEE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School Dhurakijpundit University

2003

ISBN 974-281-892-4

DPU

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านอาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ ได้ให้ความเมตตาสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ความรู้ และข้อชี้แนะอันเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา รวมทั้งได้กรุณาสละเวลาตรวจวิทยานิพนธ์ และแก้ไขตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านรองศาสตราจารย์ประธาน วัฒนวาณิชย์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนสกาวงศ์ และท่านอาจารย์ ดร.อุทัย อาทิเวช ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งคำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข วิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ และมีคุณค่ายิ่งขึ้น

ในระหว่างจัดทำวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือจากคุณประนอม นิ่มสา ที่ช่วยในการจัดพิมพ์ และจัดรูปเล่มจนเสร็จสมบูรณ์ โดยไม่เห็นกับความเหน็ดเหนื่อย ขอขอบคุณ ณ โอกาสนี้

ท้ายที่สุด ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะมีประโยชน์อยู่บ้างในด้านใดด้านหนึ่ง ผู้เขียนขอยกประโยชน์เพื่อบูชาพระคุณบิดา มารดา คณาจารย์ ตลอดจนผู้แต่งตำรา และบทความต่างๆ ที่ผู้เขียน ได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้า หากมีข้อบกพร่องประการใดผู้เขียนขอน้อมรับแต่ผู้เดียว

ชนัญญา กิจทวี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย…… ฆ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ…….. จ

กิตติกรรมประกาศ…… ช

บทที่

1.บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา…… 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย…….. 4

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย…… 4

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย…… 5

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา…… 6

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ…… 6

2. แนวคิดในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม…… 7

2.1 ความเป็นมา ประเภทและสาเหตุของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม…… 7

2.2 การคุ้มครองผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมตามปฏิญญา
สากลด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย
หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ…….. 13

2.2.1 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม
(Access to justice and fair treatment)…….. 14

2.2.2 การชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด (Restitution)…… 16

2.2.3 การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ
เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ (Compensation)……..… 19

ก. แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ
เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ……..… 20

ข. หลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ
เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ……..… 21

ค. กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ
เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ……..… 23

สารบัญ (ต่อ)

2.2.4 การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม (Assistance)..... 25
3. การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐในต่างประเทศ..... 28
3.1 การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญา โดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา..... 29
3.1.1 แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ เหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐ..... 29
3.1.2 หลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ..... 31
ก. ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย..... 32
ข. ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย..... 36
ค. ประเภทของการชดเชยความเสียหาย..... 38
3.1.3 กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ..... 42
3.1.4 เปรียบเทียบแนวคิด หลักการ กลไก การชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของ ประเทศสหรัฐอเมริกา กับปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรม ขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ..... 47
3.2 การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น..... 51
3.2.1 แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ..... 51
3.2.2 หลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ..... 53
ก. ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย..... 53
ข. ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย..... 56

สารบัญ (ต่อ)

ค. ประเภทของการชดเชยความเสียหาย..... 58
3.2.3 กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ
เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ..... 63
3.2.4 เปรียบเทียบแนวคิด หลักการ กลไก การชดเชยความเสียหาย
แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของ
ประเทศญี่ปุ่น กับปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรม
ขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม
และการใช้อำนาจโดยมิชอบ..... 66
4. วิเคราะห์การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม
ในคดีอาญาโดยรัฐตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน
และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เปรียบเทียบกับกฎหมาย
ว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม
ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น..... 70
4.1 แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ
เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ..... 72
4.2 หลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ
เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ..... 75
4.2.1 ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย..... 76
4.2.2 ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย..... 84
4.2.3 ประเภทของการชดเชยความเสียหาย..... 88
4.3 กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ
เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ..... 95
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ..... 102
5.1 บทสรุป..... 102
5.2 ข้อเสนอแนะ..... 105
บรรณานุกรม..... 108

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก..... 113
ภาคผนวก ก. Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power..... 114
ภาคผนวก ข. UNIFORM CRIME VICTIMS REPARATIONS ACT 1973..... 117
ภาคผนวก ค. Crime Victims Benefit Payment Law (Law No.36 May 1, 1980)... 131
ภาคผนวก จ. กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2546..... 146
ประวัติผู้เขียน 148

DPU

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ
ชื่อนักศึกษา ชนัญญา กิจทวี
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2546

บทคัดย่อ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีวัตถุประสงค์ในการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษเพราะถือว่าเป็นความยุติธรรมของกระบวนการยุติธรรมและของคนในสังคมโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรมโดยเฉพาะผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่สูญเสียชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ความปลอดภัย และการสูญเสียโอกาส ต่อมาได้มีประกาศรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ อันเป็นการยอมรับสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม รวมถึงสิทธิที่ได้รับการเยียวยา ด้วยเหตุนี้ในหลายประเทศ จึงได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งขึ้นอยู่กับระบบกฎหมาย สังคม การเมืองและเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ สำหรับประเทศไทยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ และเพื่อให้การรับรองสิทธิในการรับความช่วยเหลือจากรัฐให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ จึงได้ตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 นอกจากนี้ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย ให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม และก่อประโยชน์สูงสุดให้แก่ประชาชนจึงได้ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546

ฉะนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาเกี่ยวกับ แนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 รวมทั้งกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ. 2546 เปรียบเทียบ

กับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขพระราชบัญญัติ และกฎกระทรวงดังกล่าวของประเทศไทยให้เกิดความชัดเจน เสมอภาค และมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ต่อไป

จากการศึกษา แนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่นและพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 รวมทั้งกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2546 เห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ กล่าวคือในเรื่องแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ เห็นว่ารัฐต้องรับผิดชอบชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม เพราะรัฐไม่สามารถคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม และถือว่าเป็นการขยายบริการด้านสวัสดิการสังคม ด้วยแนวคิดที่ว่า รัฐควรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือในกรณีหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ เห็นว่าผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย หมายถึง ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ จากการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง และทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย สำหรับความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย ต้องเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิต และร่างกาย ในส่วนประเภทของการชดเชยความเสียหาย ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ รัฐจะชดเชยความเสียหายเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย หรือจิตใจ และค่าเสียหายอื่นตามที่เห็นสมควร หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับความเสียหายจนถึงแก่ความตายหรือถูกฆ่าตาย รัฐจะชดเชยความเสียหายเป็นค่าทำศพ รวมถึงค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอื่น นอกจากนี้รัฐได้จัดตั้งกองทุน หรือจัดสรรงบประมาณประจำปี โดยมี “คณะกรรมการ” เป็นกลไก ผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหายดังกล่าว ให้กับผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายต่อไป

Thesis Title The Compensation to victims of crime by the state

Name Chananya Kitthawee

Thesis Advisor Mr. Charnchao Chaiyanukij

Department Law

Academic Year 2003

ABSTRACT

The process of criminal justice system is to punish the guilty persons because the punishments of criminal do justice to the criminal justice system and people in the society. However, the victims of crime who lose their life, body, properties, safety, and opportunities were disregarded.The United Nations of the Declaration of Basic principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of power has been pronounced to recognize the right of victims and being treated. This document stimulated other nations to enact the law regarding the compensation to victims of crime by the state depending on legal system, social, politic, and economic situations of each nation. In Thailand, the provision under the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2540 provides the protection of right of an injured person from the state. And, in order to recognize the right to receive a proper treatment from the State, the compensation of the injury person and the expense of the accused in the criminal case Act, B.E.2544 has been enacted. Moreover, in order to correctly and fairly consider the compensation for the victims of crime and provide most advantage to the citizens, the ministerial regulations of the rule, process, and scale of the compensation of the injury person and the expense of the accused in the criminal case Act, B.E.2546 has been pronounced.

This thesis study an idea, a principle, and process of the compensation to victims of crime by the state in USA, Japan, and the compensation of the injury person and the expense of the accused in the criminal case Act, B.E. 2544 as well as the ministerial regulations of the rule, process, and scale of the compensation of the injury person and the expense of the accused in the criminal case Act, B.E. 2546 in Thailand

comparing with the United Nations of the Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of power whether they are in accordance with each other in order to be improve the law of Thailand to be clear, equal,and effective law enforcement.

From the study of an idea, a principle, and process of the compensation to victims of crime for by the state in USA, Japan,and the compensation of the injury person and the expense of the accused in the criminal case Act, B.E. 2544 as well as the ministerial regulations of the rule, process, and scale of the compensation of the injury person and the expense of the accused in the criminal case Act, B.E. 2546 in Thailand, it can be found that they are in accordance with the United Nations of the Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of power. The idea of the compensation to victims of crime by the state is that the state has a responsibility to provide the compensation to the victims because the state could not protect their citizens from the crime and it seem to expend the service of social welfare under the idea that the state should contribute to the citizens who need it. The principle of the compensation to victims of crime by the state is that the victims who have rights to receive the compensation mean the victims who suffer personal physical or psychological injury from serious crimes and a heir of the victim in case of the died victim. The type of crimes which the state has to provide the compensation is the serious crime for example sexual offense, murders, assaults. The compensation can be divided into 2 types. The first type is the victims who suffer personal physical or psychological injury. The state will provide a medical treatment expense, an expense of recovering the capability of body and mind, and other proper remuneration. Secondly, the victim died, the state will pay for a cremated expanse and other necessary cost. The state sets up a fund and provides an annual budget for compensation to victims by the consideration of “the committee” as the process of the compensation.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม ได้ให้ความสำคัญต่อการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างความยุติธรรม ตามความคาดหวังของกระบวนการยุติธรรม และของคนในสังคม โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม เฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ต้องสูญเสียชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ความปลอดภัย การสูญเสียโอกาส รวมทั้งการตกเป็นผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรม

ปัจจุบันระบบความยุติธรรมทางอาญา ได้คุ้มครองผู้กระทำผิดทางอาญาโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในขณะเดียวกันผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งเป็นผู้ได้รับผลจากการประทุษร้ายโดยผู้กระทำผิดอาญา จึงควรได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน [1]

อย่างไรก็ตามในหลายประเทศ ได้ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองป้องกัน รวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยให้บุคคลดังกล่าวได้มีส่วนร่วม ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น และได้เรียกร้องให้มีการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งต่อมาใน ปี ค.ศ.1985 ได้มีการประชุมคองเกรสสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม และการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (The United Nations Congress on the prevention of crime and the treatment of offenders) ครั้งที่ 7 ณ กรุงมิลาน ประเทศอิตาลี และได้ร่วมกันร่าง Magna carta for victims ซึ่งกล่าวถึงการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญาในคดีอาญาโดยรัฐ ในปีเดียวกันได้มีมติที่ประชุมใหญ่ที่ 40/34 ของการประชุมใหญ่สหประชาชาติ ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม และปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยได้ประกาศรับรอง [2]"ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ" (Declaration of basic principles of

---

[1] กุลพล พลวัน. "การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย." **วารสารอัยการนิเทศ**. เล่มที่ 54, 1. 2535, หน้า 79.

[2] ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. " การประชุมคองเกรสสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม และการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด." **วารสารอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม**. 3, 2. ธันวาคม 2526, หน้า 14.

justice for victims of crime and abuse of power,1985) นับเป็นครั้งแรกที่มีการยอมรับสิทธิของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม อันรวมถึงสิทธิที่ได้รับการเยียวยา [3]

ดังนั้น หากมีการศึกษาตามปฏิญญาสากล ว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยเฉพาะในส่วนของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ (Compensation) ซึ่งมีแนวคิด หลักการ และกลไก ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐ มีเหตุผลสนับสนุน 2 ประการ กล่าวคือ

1.1 รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรม ดังนั้นรัฐจึงควรต้องรับผิดชอบชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม เพราะรัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมนั้นได้

1.2 เป็นการขยายการบริการทางด้านสวัสดิการสังคม ด้วยความคิดที่ว่ารัฐควรที่จะให้ความช่วยเหลือ แก่บุคคลผู้ต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะผู้ตกเป็นผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งได้รับความเสียหาย ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ประกอบกับเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องคุ้มครองพลเมืองให้ได้รับความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายอันเป็นมูลฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม รัฐจึงมีหน้าที่รับผิดชอบในฐานะที่ได้รับมอบอำนาจให้เป็นผู้ปกครอง และควรมีส่วนรับผิดชอบในกรณีที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิของเขาได้ตามสมควร [4]

2. หลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า “ ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ไม่ได้รับการชดเชยความเสียหายเต็มจำนวนจากผู้กระทำความผิด หรือทางอื่นใดแล้ว รัฐต้องจัดให้มีการชดเชยความเสียหายทางด้านการเงิน ดังนี้

2.1 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจอันเป็นผลจากการกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรง

---

[3] ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ. “เหยื่ออาชญากรรม, การประนอมพิพาท และกระบวนการยุติธรรม.” **วารสารอัยการนิเทศ**. เล่มที่ 58, ฉบับที่ 4. 2539, หน้า 90 – 91.

[4] ประธาน วัฒนวาณิชย์. “ กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ.” **วารสารนิติศาสตร์**. 9, 1. มิถุนายน – สิงหาคม 2520, หน้า 72.

2.2 ทายาท หรือครอบครัวของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะผู้ซึ่งต้องพึ่งพาบุคคลที่ได้เสียชีวิต หรือต้องไร้ความสามารถอันเนื่องมาจากการตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม"[5]

3. กลไก ในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาดังกล่าว มิได้กำหนดกลไกอย่างใดไว้ เพียงวางหลักเกณฑ์ให้มีการบริหารทางด้านการเงิน โดยกำหนดไว้ว่า " ให้ก่อตั้ง หรือสนับสนุนการขยายกองทุน สำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในระดับประเทศ รวมทั้งกองทุนอื่นที่อาจก่อตั้งโดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันนี้" [6] ดังนั้น จึงควรมีกลไกที่เป็นองค์กรซึ่งมีอำนาจกึ่งตุลาการ หรือกึ่งบริหาร โดยทำหน้าที่พิจารณา หรือวินิจฉัย ตลอดจนเป็นผู้ควบคุมและกำหนดมาตรการทางด้านกฎหมาย ด้านบริหาร และด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ให้มีผลเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ในหลายประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่อยู่ในระบบกฎหมายจารีตประเพณีหรือระบบประมวลกฎหมาย ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งขึ้นอยู่กับระบบกฎหมาย สังคม การเมือง และเศรษฐกิจของประเทศนั้น

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิการรับความช่วยเหลือจากรัฐ ของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม เนื่องจากการกระทำผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น ดังนั้นเพื่อให้การรับรองสิทธิในการรับความช่วยเหลือดังกล่าว เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ รัฐจึงได้บัญญัติพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 นอกจากนี้เพื่อให้การพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายเป็นไปโดยถูกต้อง เป็นธรรม และก่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน จึงได้ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2546

ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการศึกษา ในเนื่องการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของต่างประเทศ รวมทั้งของประเทศไทยว่ามีแนวคิดหลักการ และกลไก สอดคล้องหรือขัดแย้งกับปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐาน

---

[5] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมอชอบ มาตรา 12.

[6] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 13.

ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบหรือไม่ เพื่อนำมารับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติ และกฎกระทรวงดังกล่าวของประเทศไทยให้เกิดความชัดเจน เสมอภาค และมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ รวมทั้งความเหมาะสม กับสภาพความเป็นจริงในสังคมไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ

2. ศึกษาแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น โดยทำการเปรียบเทียบกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกับปฏิญญาดังกล่าวหรือไม่

3. ศึกษาแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 โดยทำการเปรียบเทียบกับ แนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ว่าสอดคล้อง หรือขัดแย้ง กับปฏิญญาดังกล่าวหรือไม่

1.3 ข้อสมมุติฐานทางการศึกษา

ถ้ามีการศึกษา แนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาประเทศญี่ปุ่นและพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เปรียบเทียบกับแนวคิด หลักการ และกลไก ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกับปฏิญญาดังกล่าวหรือไม่ สำหรับในส่วนของหลักการ จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ ผู้มีสิทธิได้รับ

การชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย และประเภทของการชดเชยความเสียหาย โดยประเภทของการชดเชยความเสียหาย จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ หลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย ซึ่งรัฐได้ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2546 เพื่อจะได้นำผลของการศึกษาดังกล่าว เป็นแนวทางในกระบวนการปรับปรุงแก้ไข และบังคับใช้พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2546 เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของประเทศไทยโดยให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และปฏิญญาดังกล่าว

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ

2. ศึกษาแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น โดยทำการเปรียบเทียบกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกับปฏิญญาดังกล่าวหรือไม่

3. ศึกษาแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 โดยทำการเปรียบเทียบกับ แนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ว่าสอดคล้อง หรือขัดแย้ง กับปฏิญญาดังกล่าวหรือไม่

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากตำรา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ บทความ รายงานการศึกษาวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารขององค์การ UNAFEI ที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ รวมทั้งแนวคิด หลักการ และกลไก ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ และกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปปัญหาในการวิจัย เพื่อหาข้อเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.ทราบถึงแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ

2.ทราบถึงแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่นและพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ในส่วนของหลักการ จะทำให้ทราบถึงผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย และประเภทของการชดเชยความเสียหาย นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึง หลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย ซึ่งรัฐได้ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2546

3. เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุง แก้ไข กฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ของกฎหมายให้สอดคล้องกับแนวทางการคุ้มครองผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ และปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ

บทที่ 2

แนวคิดในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

รัฐมีหน้าที่คุ้มครองป้องกันภัยต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนการตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถือได้ว่าเป็นความบกพร่องของรัฐ ที่ขาดความสามารถในการบังคับใช้กฎหมาย การขาดประสิทธิภาพในการป้องกันชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ในขณะที่อาชญากรได้รับการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อให้กลับตนเป็นคนดี ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมก็ควรได้รับการคุ้มครองเช่นกัน [1] ดังนั้นในบทนี้จะศึกษาความเป็นมาในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยในเบื้องต้นจะกล่าวถึงความหมาย แนวคิด ทฤษฎี ประเภท สาเหตุ การป้องกันการตกเป็นผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ซึ่งปฏิญญาดังกล่าวได้แบ่งผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมออกเป็นสองส่วนคือ ในส่วนแรกได้กล่าวถึงสิทธิของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดอาญา ส่วนที่สองได้ให้ความหมายผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดจากการใช้อำนาจโดยมิชอบ สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะศึกษาปฏิญญาสากลดังกล่าวเฉพาะในส่วนแรก เพื่อทราบว่ามาตรฐานสากลได้ให้หลักประกันสิทธิแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐอย่างไร ในส่วนที่สองอยู่นอกเหนือการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

2.1 ความเป็นมา

การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมมีมาแต่ยุคโบราณตั้งแต่สมัยพระเจ้าฮัมมูราบี [2] ต่อมาในสมัยกลางได้ปรากฏหลักฐาน จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันได้กำหนดวิธีการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และเมื่อกาลเวลาล่วงเลยมาถึงปลายยุคกลาง จึงได้มีการนำระบบการปรับ มาใช้แทนการชดเชย

---

[1] สุดสงวน สุธีสร. **เหยื่ออาชญากรรม**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ส., สิงหาคม 2543, หน้า 63.

[2] ประธาน วัฒนวาณิชย์. "กฎหมายทดแทนความเสียแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ" **วารสารนิติศาสตร์**. 9, 1. มิถุนายน - สิงหาคม 2520, หน้า 73.

ความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เงินค่าปรับจึงตกเป็นของรัฐ รัฐจึงเป็นผู้ผูกขาดในการลงโทษ [3] การชดเชยความเสียหายจึงกลายเป็นหน้าที่ให้ชำระตอบแทนกันในทางแพ่ง [4] ในปี ค.ศ.1878 ได้มีการประชุมร่วมกันของนักอาชญาวิทยาซึ่งสรุปผลได้ว่ากฎหมายไม่ให้ความสำคัญในการบรรเทาความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม[5] ปัจจุบันหลายประเทศได้ตรากฎหมายว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ดังจะเห็นได้จากประเทศอังกฤษ ได้ทดลองแต่งตั้งคณะกรรมการชดเชยความเสียหายทางอาญา เพื่อพิจารณาจ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บ ประเทศเยอรมันได้ประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งมีชื่อว่าพระราชบัญญัติทดแทนแก่เหยื่อ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติปกป้องเหยื่อ และพยาน ประเทศฝรั่งเศสได้มีการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งรวมถึงค่าเสียหายในทางแพ่งโดยฟ้องไปพร้อมกับคดีอาญา [6] ในปี ค.ศ.1965 ได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างประเทศเป็นครั้งแรกที่กรุงเยรูซาแลม โดยสรุปได้ว่าให้รัฐทุกรัฐก่อตั้งระบบการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม [7] จนกระทั่งในปี ค.ศ.1985 ได้มีการประชุมคองเกรสสหประชาชาติ ครั้งที่ 7 ซึ่งว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม และการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด (The United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders) ณ กรุงมิลาน ประเทศอิตาลี โดยใช้ชื่ออย่างเป็นทางการว่า “Magna Carta for Victims” สรุปได้ดังนี้ ในกรณีที่การชดใช้ค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดไม่เพียงพอ การชดเชยโดยรัฐสำหรับอันตรายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจัดว่าจำเป็นในสัดส่วนที่เปรียบเทียบได้กับ ความทุกข์ทรมานของผู้เสียหาย หรือ

---

[3] อภิรัต นิยมการ. “การทดแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ : ศึกษาความคิดเห็นของบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมและอาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมายในมหาวิทยาลัยของรัฐ” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530,หน้า 13.

[4] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and his Criminal.** Virginia : Reston Publishing Company, Inc., 1977, P.P. 19 - 20.

[5] Stephen Schafer. **Restitution to Victims of Crime.** London : Stevens & Sons Limited, 1960, P.P. 9 –10.

[6] วิชา มหาคุณ. “เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดและมาตรการคุ้มครอง.” **วารสารกฎหมาย**. 14, 1. 2535, หน้า 9.

[7] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and his Criminal.** P. 125.

เหยื่ออาชญากรรมที่ประสบเคราะห์กรรมเช่นเดียวกัน[8] ด้วยเหตุนี้จึงได้มีผู้ให้ความหมาย“ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victims) ” พอสรุปได้ดังนี้

1. เหยื่อของผู้กระทำผิดกฎหมายบ้านเมือง แต่ไม่หมายถึงเหยื่อของภัยอย่างอื่น [9]

2.บุคคลที่ถูกประทุษร้ายในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน โดยปราศจากความยินยอมของผู้นั้น ยังรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิด หรืออยู่ในความรับผิดชอบ หรือในความอุปการะของผู้ถูกทำร้าย[10]

3. ผู้ได้รับความเสียหาย จากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิด รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากความเสียหาย [11]

4. ผู้ที่ประสบผลร้ายหรือความเสียหายทั้งด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินอันเนื่องจากการละเมิดกฎหมาย [12]

5. เหยื่อที่ได้รับความเสียหายจากผลของการกระทำผิดกฎหมายแบ่งได้ 2 ลักษณะ

5.1 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง (Direct Victims) คือ บุคคลที่ถูกล่วงละเมิด และได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิดกฎหมาย

5.2 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยอ้อม (Indirect Victims) คือ บุคคลที่สามที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดกฎหมาย แม้การกระทำนั้นจะไม่ได้เกิดขึ้นกับเขาโดยตรง [13]

จากการศึกษาความหมายของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม จึงส่งผลให้ผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ว่าด้วยเหยื่อวิทยา ได้มีแนวคิดที่แตกต่างกัน ดังนี้

1.เหยื่อเป็นผลผลิตของโครงสร้างทางสังคม การเมือง เทคโนโลยีสมัยใหม่อุบัติภัยต่าง ๆ รวมถึงปัญหาอาชญากรรม [14]

---

[8] ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. “ การประชุมคองเกรสสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม และการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด.” **วารสารอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม**. 3, 2. ธันวาคม 2528, หน้า 13 - 14.

[9] อัณณพ ชูบำรุง และศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. **ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม** (Victimology). พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม : โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน, มีนาคม 2538, หน้า 2.

[10] สุวิทย์ นิ่มน้อย และประเทือง ธนิยผล. **อาชญาวิทยา และทัณฑวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : หจก. แสงจันทร์การพิมพ์, กรกฎาคม 2533, หน้า 29.

[11] ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ. **อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม ปัญหาอุปสรรคและแนะทางควบคุม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์พระนคร, 2531, หน้า125.

[12] กุลพล พลวัน และรัชนีกร โชติชัยสถิตย์. “ สถานภาพของเหยื่ออาชญากรรมกับผู้เสียหายในคดีอาญาในประเทศไทย.” **วารสารอัยการนิเทศ**. 33, 3. 2534, หน้า 331 - 332.

[13] สุดสงวน สุธีสร. **เหยื่ออาชญากรรม**. หน้า 2.

[14] อัณณพ ชูบำรุง และศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. **ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม**(Victimology).หน้า 2 .

2.สังคมมีกฎหมายในการควบคุมสังคมอย่างเป็นทางการเมื่อมีการฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิดต่อกฎหมาย ผู้ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ต้องมีผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อความเสียหาย เพราะมีพฤติการณ์ ฝ่าฝืนระเบียบสังคม [15]

3. การชดเชยความเสียหายของรัฐต่อเหยื่ออาชญากรรม เพราะรัฐไม่สามารถปกป้องคนมิให้ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งเรื่องการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องระหว่างเหยื่อกับอาชญากร จนทำให้เกิดการกระทำความผิดขึ้น [16]

อย่างไรก็ตาม นักเหยื่อวิทยาที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ได้แบ่งทฤษฎี ออกเป็น 3 ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎี Victim Percipitation (การมีส่วนร่วมของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม) โดย Marvin Wolfgang ได้อธิบายว่าเหยื่อบางคน เป็นตัวกระตุ้นทำให้ตนเองต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่นำไปสู่การบาดเจ็บ หรือความตายโดยผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม อาจมีพฤติกรรมที่แสดงออกหรือนิ่งเฉย อาจสรุปได้ว่าการกระทำของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมมีส่วนทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น

2. ทฤษฎี Live Style (รูปแบบของวิถีชีวิต) นักอาชญาวิทยา เชื่อว่ารูปแบบวิถีชีวิตของคนทำให้ตนตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ เช่น การไปเที่ยวสวนสาธารณะในยามวิกาล เป็นต้น

3. ทฤษฎี Routive Activities มีแนวคิดว่า ทุกวันนี้คนส่วนมากอยากฝ่าฝืนกฎหมายเพื่อแก้แค้น ความโลภ และแรงจูงใจอื่น ๆ [17]

นอกจากนี้ บทบาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องทำให้นักอาชญาวิทยา ได้แบ่งประเภทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม พอสรุปได้ดังนี้

Hans Von Hentig ได้นำปัจจัยทางกายภาพ ทางจิตวิทยา และทางสังคมวิทยาประกอบการพิจารณา โดยแบ่งประเภทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 13 ประเภท กล่าวคือ ผู้เยาว์ (The Young) ผู้หญิง (The Female) คนแก่ (The Old) คนบกพร่องทางจิต และวิกลจริต (The mentally defective and other mentally deranged) พวกที่อพยพมาจากที่อื่น (The immigrants) พวกชนกลุ่มน้อย (The minorities) พวกเป็นคนโง่โดยกำเนิด (The dull

---

[15] สุดสงวน สุธีสร. **เหยื่ออาชญากรรม**. หน้า 4.

[16] Isidore Silver. **Criminology : An introduction.** New York : Barnes & Noble Books, 1981, p.244.

[17] สุดสงวน สุธีสร. **เหยื่ออาชญากรรม**. หน้า 6-9.

normals) พวกมีใจหดหู่ (The depressed) พวกโลภมาก (The acquisitive) พวกเสเพล (The wanton) พวกคนโดดเดี่ยว และคนอกหัก (The Lonesome and the heartbroken) คนที่ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน (The Tormentor) พวกที่ถูกตัดโอกาส ถูกละเลย และต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรี (The blocked, exempted, and fighting) [18]

Benjamin Mendelson ได้แบ่งประเภทผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยพิจารณาจากความหนักเบาของความผิดเป็นเกณฑ์ ได้แก่ เหยื่อที่ไร้เดียงสา (The completely innocent victim) เหยื่อที่มีความผิดน้อยกว่าอาชญากร (The victim with minor guilt) เหยื่อที่มีความเขลา (The victim due to his ignorance) เหยื่อที่มีความผิดเท่ากับอาชญากร (The victim as guilty as the offender) เหยื่อที่ทำด้วยความสมัครใจ (The voluntary victim) เหยื่อที่มีความผิดมากกว่าอาชญากร (The victim more guilty than the offender) เหยื่อที่มีความผิดมากที่สุด (The most guilty victim) เหยื่อที่มีความผิดตามลำพัง (The victim who is guilty alone) เหยื่อปลอม (The simulating victim) และเหยื่อในฝัน (the immaginary victim) [19]

นักอาชญาวิทยาชาวญี่ปุ่น ได้ยึดหลักการพัฒนาทางสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในการแบ่งประเภทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท เช่น ผู้หญิง (Women) เยาวชน (Juveniles) คนแก่ (The elderly) เหยื่อของอาชญากรรมโดยผู้ที่มีจิตผิดปกติ (Victims of crimes committed by mentally - disordered Persons) เหยื่อขององค์กรอาชญากรรม (Victims of syndicated crimes) [20]

ฉะนั้น หากนำประเภทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม มาประกอบการพิจารณากับพฤติกรรม บุคลิกภาพ ลักษณะทางชีวะภาพของตัวผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งสถานที่ เวลา กับการเกิดอาชญากรรม สภาพเศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม จะทำให้ทราบถึงสาเหตุของการตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ดังนี้

1. ความยากจน และความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม
2. ความเป็นอยู่ที่ขาดระเบียบวินัย และขาดคุณธรรม
3. ความเป็นอยู่ที่ขาดความร่วมมือในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม

---

[18] Hans Von Hentig. **The criminal & His Victim**. New Haven : Yale University Press, 1948, p.p.404-438.

[19] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and His Criminal**. P.P. 35 - 40.

[20] อัณณพ ชูบำรุง. **อาชญาวิทยาและอาชญากรรม**. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532, หน้า 308 – 317.

4. กระบวนการยุติธรรมที่บังคับใช้กฎหมายขาดความจริงจังในการปฏิบัติงาน

5. ขาดความมั่นคงในชีวิต

6. ขาดผู้นำที่มีความสามารถ

ดังนั้น ในการพิจารณาให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมอาจวิเคราะห์ได้จากประเภทผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ประกอบกับสาเหตุของการตกเป็นผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข รวมถึงการป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งอาจจำแนกได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยตัวเอง

การระมัดระวังไม่ให้ตัวเองไปอยู่ในสถานการณ์ ต่อการเป็นเหยื่อรู้จักหลีกเลี่ยงโอกาสที่จะทำให้ตนเองต้องตกเป็นเหยื่อ ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับการขัดเกลาทางสังคมต่อปัญหาแต่ละเรื่อง

2. การป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยเพื่อนบ้าน หรือชุมชน

คือ การปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมมีความรับผิดชอบร่วมกันมีการอุดหนุนเกื้อกูลกันและช่วยเหลือกันเมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้น

3. การป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน กล่าวคือ

3.1 ด้านหน่วยงาน กล่าวคือ หน่วยงานของตำรวจมีหน้าที่โดยตรงในการป้องกัน และปราบปราม หากป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้ ก็จะสามารถป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้เช่นกัน เพราะถ้าไม่มีอาชญากรรม ก็ไม่มีเหยื่ออาชญากรรม

3.2 ด้านตัวอาชญากร โดยมุ่งให้หน่วยงานราชทัณฑ์ได้มีโครงการปรับปรุง และแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้สามารถกลับตัวเป็นคนดี รวมทั้งอยู่ในสังคม โดยปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งเป็นผลโดยตรง ต่อตัวผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม

3.3 ด้านตัวผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม รัฐต้องจัดหาบริการ เพื่อตัวผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ในการปรับปรุง ฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมให้สามารถมีชีวิตในสังคม และเรียนรู้สภาวะการณ์ ที่เกิดขึ้น เพื่อมิให้ตกเป็นเหยื่อในอนาคต

4. การป้องกันการตกเป็นผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในลักษณะผสมผสาน [21]

การนำแนวทางที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด โดยนำมาผสมผสานเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการพิจารณาให้ความคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมตลอดจนมีมาตรการในการเยียวยา

---

[21] สุดสงวน สุธีสร. **เหยื่ออาชญากรรม**. หน้า 21 - 29.

และเป็นแนวทางในการป้องกันเหตุร้าย ที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม

2.2 การคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วย หลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ

ในการดำเนินคดีอาญา ต่างมุ่งเน้นที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำผิด และภายใต้กระบวนการเดียวกันนี้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องช่วยเหลือตนเองในการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำผิด ซึ่งบางครั้งไม่สามารถเรียกร้องได้เนื่องจากไม่สามารถได้ตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ หรือผู้กระทำผิดไม่อยู่ในฐานะที่สามารถชดใช้ค่าเสียหายได้ จึงเป็นเหตุให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ได้รับความเป็นธรรม ด้วยตระหนักถึงปัญหานี้จึงได้มีมติที่ประชุมสมัชชาใหญ่ที่ 40/34 ของการประชุมใหญ่สหประชาชาติ ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม และการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ครั้งที่ 7 ในปี ค.ศ.1985 ได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Declaration of basic Principles of Justice for Victims of Crime and abuse of power) [22] โดยมีปรัชญาพื้นฐานให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา ต้องได้รับการยอมรับ และได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์[23]ตามปฏิญญาสากลดังกล่าวได้วางหลักการไว้สองส่วน ในส่วนแรกได้ให้ความสำคัญกับผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่เกิดจากการกระทำผิดอาญา ในส่วนที่สองได้ให้ความสำคัญกับผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่เกิดจากการบิดเบือนอำนาจ โดยในส่วนแรก ได้กำหนดมาตรฐานการคุ้มครองผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมไว้สี่ประการ กล่าวคือ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to Justice and fair Treatment) การได้รับค่าชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด (Restituiton) การได้รับ

---

[22] ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ. “ เหยื่ออาชญากรรม, การประนอมข้อพิพาท และกระบวนการยุติธรรม.” **วารสารอัยการนิเทศ**. เล่มที่ 58, ฉบับที่ 4. 2539, หน้า 90 – 91.

[23] วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. “ ผู้เสียหายในคดีอาญา : การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544, หน้า 84 – 85.

การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ (Compensation) และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม(Assistance) มีรายละเอียดดังนี้ [24]

2.2.1 **การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม** (Access to Justice and fair Treatment)

วัตถุประสงค์ของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็คือ "ความยุติธรรม" ที่รัฐจะต้องมีมาตรการ ให้ความคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของระบบความยุติธรรมทางอาญา มิใช่เพราะเหตุผลทางมนุษยธรรมเพียงอย่างเดียว แต่ที่สำคัญยังเป็นการสร้างหลักประกันให้กับประชาชนว่า รัฐซึ่งเป็นผู้อำนวยความยุติธรรม ต้องทำหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม [25] โดยที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบได้กำหนดมาตรฐานการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to Justice and fair Treatment) ไว้ดังนี้

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมควรได้รับการปฏิบัติด้วยความรู้สึกเมตตา เคารพถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิเข้าถึงกลไกของกระบวนการยุติธรรม และได้รับการเยียวยา ตามกฎหมายของประเทศ เพื่อบรรเทาความเสียหายที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับ [26]

2.กลไกของฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหาร ควรเอื้ออำนวยให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมให้ได้รับการเยียวยา ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ด้วยความรวดเร็ว ยุติธรรม ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ทั้งนี้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมควรได้รับการบอกกล่าวถึงสิทธิในการได้รับการเยียวยาโดยผ่านกลไกเหล่านั้น [27]

3.กระบวนการทางฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหาร ที่จะตอบสนองความต้องการของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ควรปฏิบัติ ดังนี้

---

[24] คงสิทธิ์ ศรีทอง. " การคุ้มครองผู้เสียหายในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537, หน้า 123.

[25] กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. **กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543, หน้า 11.

[26] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 4.

[27] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 5.

3.1 แจ้งให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมทราบถึงบทบาท (Role) และขอบเขต (Scope) กำหนดเวลา (Timing) และการดำเนินการในคดี โดยเฉพาะความผิดอาญาที่ร้ายแรง ซึ่งผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ได้ขอทราบข้อมูลข่าวสารนั้น

3.2 เมื่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ถูกกระทบกระเทือน จึงควรให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้แสดงทัศนคติเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน

3.3 การจัดให้มีการช่วยเหลือผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม (Assistance) ตามสมควรตลอดกระบวนการทางกฎหมาย

3.4 กำหนดมาตรการที่จำเป็นต่าง ๆ โดยลดความไม่สะดวก ของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม เพื่อปกป้องสิทธิส่วนบุคคล และให้หลักประกันในความปลอดภัย (Safety) จากการข่มขู่ และการล้างแค้น ตลอดจนบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และพยานที่เกี่ยวข้อง

3.5 หลีกเลี่ยงความล่าช้าในการพิจารณาคดี การสั่งการใดๆ และการพิพากษาคดี สำหรับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม[28]

4. ควรจัดให้มีกลไก ในการระงับข้อพิพาทอย่างไม่เป็นทางการ รวมถึงการไกล่เกลี่ย อนุญาโตตุลาการ และความยุติธรรมตามจารีตประเพณีท้องถิ่น ควรทำให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนการแก้ไขเยียวยาแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม[29]

ด้วยเหตุนี้ รัฐต้องจัดให้มีการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา โดยมีกลไกที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิเข้าถึงกลไกในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม[30] ความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร การได้รับการเอาใจใส่จากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม[31]

---

[28] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลัก ความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 6.

[29] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 7.

[30] ประเทศเยอรมัน ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส อิตาลี ฯลฯ ได้มีการกำหนดสิทธิ หน้าที่ การคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย (มลรัฐทางตอนใต้) ได้ตราพระราชบัญญัติ ว่าด้วยสิทธิของเหยื่อ เป็นต้น.

[31] ประเทศแม็กซิโก ได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ และเอาใจใส่เหยื่ออาชญากรรม.

ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสวีเดน และประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะ (Victim's affairs offices) ในสถานีตำรวจ หรือศาล.

ประเทศบราซิล จัดตั้งหน่วยงานพิเศษดูแลเหยื่ออาชญากรรม.

การดำเนินคดีด้วยความรวดเร็ว และเป็นธรรม การได้รับแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเป็นไปของคดีในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา [32] ที่กระทบถึงสิทธิ ในชีวิต และความปลอดภัยของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งโอกาสในการที่จะได้รับการช่วยเหลือจากการบริการ และการได้รับการเยียวยาจากรัฐในทุกกรณี

แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีกฎเกณฑ์ และขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ซ้ำซ้อน รัฐจึงต้องแสวงหาเครื่องมือขึ้นมา เพื่อใช้ในการระงับข้อพิพาท โดยมีวัตถุประสงค์ในอันที่จะคุ้มครองสังคมให้สงบสุข เช่น การไกล่เกลี่ย [33]อนุญาโตตุลาการ กลไกดังกล่าวขึ้นอยู่กับความต้องการ และจำเป็นของประชาชนในประเทศนั้น ๆ

2.2.2 **การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำความผิด** (Restitution)

การชดใช้ค่าเสียหาย มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ กล่าวคือ เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำผิด รวมทั้งการให้ผู้กระทำผิดได้รับการบรรเทาโทษ หรือการใช้มาตรการผ่อนปรนอื่นๆ แก่ผู้กระทำผิด นอกจากนี้ยังถือว่าเป็นภาระส่วนตัวของผู้กระทำความผิด โดยให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบ ในการกระทำของตน ที่ได้กระทำต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และสังคมส่วนรวม ในขณะเดียวกันยังเป็นการให้โอกาสผู้กระทำผิด ได้รับการเยียวยา และอยู่ในสังคมได้ต่อไป ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ได้กำหนดมาตรฐานการชดใช้ความเสียหายโดยผู้กระทำผิด ดังนี้

1. ผู้กระทำความผิด หรือบุคคลที่สาม ซึ่งต้องรับผิดในการกระทำของเขาควรดำเนินการเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ครอบครัว หรือทายาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนี้การชดเชยความเสียหายควรรวมถึงการคืนทรัพย์สิน มูลค่าของความเสียหาย หรือการสูญเสีย รวมถึงการชดใช้ค่าใช้จ่ายที่เสียไปเนื่องจากการตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม การจัดให้มีการช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการชดเชยสิทธิที่เสียไป [34]

---

[32] ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือเป็นภาระหน้าที่ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกขั้นตอนที่ต้องแจ้งให้เหยื่ออาชญากรรมทราบตั้งแต่เริ่มกระบวนการ.

[33] การไกล่เกลี่ย คือ กระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือให้คู่ความเจรจาต่อรองกันได้สำเร็จ.

[34] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 8.

2.รัฐต้องทบทวนการดำเนินการ การบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ โดยให้การชดเชยความเสียหาย มีความเป็นไปได้ในการตัดสินคดีอาญา เพื่อเป็นมาตรการในการลงโทษทางอาญาประการอื่น [35]

3.ในคดีที่เป็นการกระทำความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมการชดเชยความเสียหายยังรวมถึงการทำให้สภาวะแวดล้อมกลับคืนสู่สภาพเดิม การสร้างสิ่งที่เป็นโครงสร้างขั้นพื้นฐานขึ้นมาใหม่ทดแทนความสะดวกที่ชุมชนต้องเสียไป และค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เมื่อความเสียหายนั้นเป็นผลให้ชุมชนต้องเคลื่อนย้ายออกจากที่อยู่เดิม [36]

4. หากว่าการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กร และเจ้าพนักงานของรัฐตามกฎหมายนั้นได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา และได้สร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่บุคคล ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในกรณีนี้ต้องได้รับการชดเชยจากรัฐ [37]

การก่ออาชญากรรม แสดงถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างอาชญากร และผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยตรงหรือโดยปริยาย จึงเป็นความชอบธรรมที่ผู้กระทำความผิดจะต้องชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ตามลักษณะของความร้ายแรงของอาชญากรรม อายุ เพศ ฐานะ ตำแหน่ง และศักดิ์ศรีของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม [38] ปัจจุบันหลายประเทศ[39] ได้บัญญัติกฎหมายให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนี้การชดใช้ค่าเสียหายอาจเกิดขึ้นในชั้นราชทัณฑ์ โดยการจัดที่พำนัก

---

[35] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 9.

[36] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 10.

[37] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 11.

[38] ประเสริฐ เมฆมณี. **หลักทัณฑวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2525, หน้า 36.

[39] ประเทศอังกฤษ ได้มีระบบการชดใช้ค่าเสียหายภายใต้หลักการที่ว่า “ศาลอาญามีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้กระทำความผิดจ่ายค่าชดเชยและชดใช้ค่าเสียหาย แก่ทรัพย์สินที่ถูกโจรกรรมนอกจากความเสียหายทางแพ่ง.”

ประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายอาญากำหนดให้ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายนอกเหนือจากการถูกลงโทษจำคุก เฉพาะความผิดบางประเภท เช่น กฎหมายอาญาของมลรัฐนิวยอร์ค ได้บัญญัติว่า “ในกรณีที่ได้มีการกระทำผิดฐานลักขโมย ยักย้ายถ่ายเททรัพย์สิน ซึ่งรับฝากไว้ ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำผิดชำระค่าปรับ เป็นค่าชดใช้ในมูลค่าไม่น้อยกว่าทรัพย์สินที่ถูกยักยอกไปนั้น โดยให้รวมมูลค่าแห่งดอกเบี้ย.”

ให้ผู้กระทำความผิดเข้าอยู่อาศัย เพื่อให้มีโอกาสประกอบอาชีพ และนำเงินรายได้มาชดใช้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

ด้วยเหตุนี้ การชดใช้ค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิดได้ถูกนำไปใช้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มาตรการการเพิ่มโทษ การหันเหผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมในขั้นก่อนและหลังฟ้องคดี เช่น Plea bargaining คุมประพฤติ พักการลงโทษ รอการลงโทษหรือเปลี่ยนจากโทษจำคุกเป็นโทษปรับ

อย่างไรก็ตามนักอาชญาวิทยาได้เสนอรูปแบบการชดใช้ค่าเสียหาย มี 3 ประเภท ดังนี้

1. การชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจ (Spiritual Restitution)

2. การชดใช้ค่าเสียหายแบบสร้างสรรค์ความรับผิดชอบ (Creative Restitution) ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของผู้กระทำความผิดที่ต้องชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เช่นการทำงานชดใช้ให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมหรือชดใช้ค่าเสียหายแทนการลงโทษจำคุก

3. การชดใช้ค่าเสียหายโดยความสมัครใจของผู้กระทำผิด(Spontaneous Restitution)[40]

อนึ่งในการชดใช้ค่าเสียหายโดยผู้กระทำผิดนั้นอาจเป็นเรื่องสมยอม หรือประนีประนอมยอมความ แลกผลประโยชน์ ระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยผ่านเจ้าหน้าที่ หรือมีคนกลางเป็นผู้ไกล่เกลี่ย สำหรับหน่วยงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมอาจใช้มาตรการให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในลักษณะสมานประโยชน์ ระหว่างความมุ่งหมายแห่งการลงโทษ กับหลักการแก้ไขผู้กระทำผิดได้กลับตนเป็นคนดี และยังเป็นการใช้มาตรการทางกฎหมายเกื้อกูลให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับการชดใช้ค่าเสียหายโดยชอบด้วย นอกจากนี้คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายแห่งประเทศแคนาดา (Law Reform Commission of Canada 1976) ได้เสนอทางปฏิบัติว่าด้วยการชดใช้ค่าเสียหาย มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การชดใช้ค่าเสียหาย คือ การที่ผู้กระทำความผิดได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งได้รับความสูญเสียเท่าที่ผู้กระทำผิดจะพึงสามารถชดใช้ได้

2. การชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมไม่หมายถึง การชดใช้ที่เป็นตัวเงินเสมอไป อาจเป็นรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสมแก่ความผิดนั้น ๆ

---

[40] กุลพล พลวัน และรัชนีกร โชติชัยสถิตย์. “ **สถานภาพของเหยื่ออาชญากรรมกับผู้เสียหายในคดีอาญาในประเทศไทย**.” หน้า 347.

.

3. การชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม นอกจากจะต้องคำนึงถึงหลักความสามารถ แห่งการชดใช้ค่าเสียหายของผู้กระทำความผิด หรือเงื่อนไขในการลงโทษอื่นๆ ประกอบแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงหลักความยินยอมเห็นพ้องของเหยื่ออาชญากรรมโดยตรงด้วย

4. การชดใช้ค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน ควรจะได้กำหนดจำนวนเงิน และหลักการเงื่อนไขปฏิบัติไว้อย่างชัดแจ้ง

5.ในกรณีผู้กระทำความผิดจงใจปฏิเสธ ไม่ยอมชดใช้ค่าเสียหายตามคำสั่งศาล ศาลอาจสั่งลงโทษจำคุก หรือมาตรการบังคับอื่น ๆ ให้เหมาะกับโทษความผิด [41]

2.2.3 **การชดเชยความเสียหายโดยรัฐ** (Compensation)

สิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา ได้ถูกกระบวนการยุติธรรมและสังคม ต่างได้ละเลย แต่กลับให้ความสำคัญ และพยายามหาวิธีแก้ไขผู้กระทำผิด ตลอดจนให้ความคุ้มครองสิทธิต่างๆ ฉะนั้นในทางกลับกัน กระบวนการยุติธรรมและสังคมก็ควรให้ความสำคัญแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ด้วยเหตุนี้ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบจึงได้กำหนดกรอบและมาตรฐานขั้นต่ำให้ประเทศสมาชิกเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ ในการสร้างหลักประกันสิทธิอันเป็นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาภายใต้ระบบกฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม การเมืองของแต่ละประเทศ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามปฏิญญาดังกล่าว ดังนั้นในบทนี้จะศึกษาแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ต่อจากนั้นจะได้นำแนวคิด หลักการ และกลไกการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เปรียบเทียบกับปฏิญญาสากลดังกล่าว ว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร ในบทที่ 3 และบทที่ 4 ดังนี้

---

[41] ประเสริฐ เมฆมณี. **หลักทัณฑวิทยา**. หน้า 45.

ก. แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและสังคม ได้พยายามศึกษารวมทั้งหาวิธีแก้ไข ฟื้นฟู และคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำผิดเพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้กลับตนเป็นคนดีและอยู่ในสังคมได้ต่อไป ขณะเดียวกันผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดโดยตรงกลับถูกละเลย จึงได้มีแนวคิดที่จะสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยให้รัฐเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในเรื่องนี้มีเหตุผลสนับสนุน 2 ประการดังนี้

1. รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรม ดังนั้น รัฐจึงควรต้องรับผิดชอบในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเพราะรัฐไม่สามารถความคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมนั้นได้

2. เป็นการขยายบริการ ทางด้านสวัสดิการสังคม ด้วยแนวคิดที่ว่ารัฐสมควรที่จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือโดยเฉพาะผู้ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งได้รับความเสียหายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ประกอบกับเป็นหน้าที่ของรัฐ ที่จะต้องพิทักษ์คุ้มครองพลเมืองของตน ให้ได้รับความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ตลอดจนสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย อันเป็นมูลฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในฐานะได้รับมอบอำนาจให้เป็นผู้ปกครองและควรมีส่วนรับผิดชอบในกรณีไม่สามารถให้ความคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิของประชาชนได้ตามสมควร [42]

นอกจากนี้ในการประชุม Preparatory Colloquim of the eleventh International Congress on penal law in 1974 ได้สรุปว่า การได้รับการชดเชยความเสียหายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ควรเป็นสิทธิตามกฎหมายหาใช่สิทธิทางแพ่งไม่[43] และสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่บกพร่องของรัฐ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม จึงเป็นผู้ได้รับผลร้ายแทนบุคคลอื่นในสังคม สังคมก็ควรให้การช่วยเหลือบุคคลเหล่านั้นในฐานะที่อยู่ในสังคมเดียวกัน ดังเช่นศาสตราจารย์ Rupert Cross นักกฎหมายชาวอังกฤษได้กล่าวว่า “ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมถือว่าเป็นสวัสดิการสังคม (Social Welfare) เพราะความเดือดร้อน และความจำเป็นของมนุษย์เป็น

---

[42] ประธาน วัฒนวาณิชย์. “ **กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ**.” หน้า 72.

[43] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and His Criminal**. P.P. 127 - 128.

ภาระหน้าที่ของรัฐหากเรายอมรับว่าความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสของมนุษย์เป็นเรื่องที่รัฐควรยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ [44]

ข. หลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

ระบบความยุติธรรมทางอาญามุ่งที่จะควบคุมอาชญากรรมมากกว่าการป้องกัน และในกระบวนการป้องกันอาชญากรรม ปัญหาที่สำคัญนอกจากการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดี กล่าวคือ การป้องกันประชาชนผู้บริสุทธิ์มิให้ตกเป็นผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม อย่างไรก็ตามหากประชาชนต้องตกเป็นผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม รัฐซึ่งเป็นสถาบันมหาชนก็ควรมีความรับผิดชอบเบื้องต้น ในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมจากกองทุนสาธารณะ[45] ดังนั้นปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ได้กำหนดหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐไว้ว่า “เมื่อการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมไม่สามารถได้รับชำระเต็มจำนวนจากผู้กระทำความผิด หรือโดยทางอื่น รัฐต้องพยายามจัดให้มีการชดเชยความเสียหายทางการเงิน ดังนี้

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ อันเป็นผลจากการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง และบุคคลดังกล่าวต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดอาญานั้น

2. ครอบครัวของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องอยู่ในความอุปการะของบุคคลที่ต้องเสียชีวิต หรือไร้ความสามารถอันเนื่องมาจากการตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม จากการกระทำผิดอาญาใน ข้อ 1.” [46]

การที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา ได้รับการชดเชยความเสียหายจากรัฐ ถือว่าเป็นมาตรการสำคัญ ภายหลังจากการที่ต้องตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

---

[44] ประธาน วัฒนวาณิชย์. “**กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ**.” หน้า 80.

[45] อัศวิน วัฒนวิบูลย์ และอมรรัตน์ กริยาผล. “การชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา.” **วารสารอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม**. 4, 1. 2530, หน้า 56.

[46] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 12.

โดยทั่วไปการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐไม่จำต้องมีการจับกุมผู้กระทำผิดได้ หรือต้องลงโทษผู้กระทำความผิดให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมแต่อย่างใด แต่สิ่งสำคัญประการหนึ่งของการให้ความช่วยเหลือก็คือ การได้รับการชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงิน ซึ่งในส่วนของหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา จะทำการศึกษาในเรื่อง ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย และประเภทของการชดเชยความเสียหาย ดังนี้

1. ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย

ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐ มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1.1 ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจจากการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง และบุคคลดังกล่าวต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดอาญานั้น

2.2 ทายาทที่อยู่ในความอุปการะ หรือผู้ต้องพึ่งพา หรืออยู่ในความดูแล หรืออยู่ในความอุปถัมภ์ ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้เสียชีวิต หรือไร้ความสามารถจากการกระทำผิดอาญาในข้อ 1.

2. ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย

ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ได้กำหนดให้เป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง และการกระทำผิดดังกล่าวทำให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ หรือถึงแก่ความตาย เช่น ความผิดเกี่ยวเพศ ชีวิต ร่างกาย สำหรับความผิดที่ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย หรือความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์ รัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายให้

3. ประเภทของการชดเชยความเสียหาย

ประเภทของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ มิได้กำหนดประเภทของการชดเชยความเสียหาย แต่ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า “หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมิได้รับการชดใช้จากผู้กระทำผิด หรือได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นใด รัฐต้องชดเชยความเสียหายทางการเงิน ให้กับผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย” แต่โดยทั่วไปประเทศต่าง ๆ ได้ชดเชยความเสียหายเป็นค่าขาดรายได้ ค่ารักษาพยาบาล การชดเชยความเจ็บปวดทุกข์ทรมานที่เป็นไปได้ แต่จะไม่ชดเชยความเสียหาย ในกรณีที่มูลค่าทรัพย์สินต้องสูญเสียไป อย่างไรก็ตามหากผู้เสียหาย หรือ

เหยื่ออาชญากรรมได้ถึงแก่ความตาย รัฐจะจ่ายเป็นค่าปลงศพ และหากไม่ตายทันทีก็จะได้รับค่ารักษาพยาบาลอีกด้วย [47]

ค. กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐ

กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขันพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบมิได้กำหนดให้มีกลไก การชดเชยความเสียหายอย่างใดพียงวางหลักเกณฑ์ให้มีการบริหารทางด้านการเงิน กล่าวคือ"ให้มีการจัดตั้งหรือการสนับสนุนการขยายกองทุนสำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งในระดับชาติต้องได้รับการส่งเสริมและเพื่อความเหมาะสม ควรจัดตั้งกองทุนอื่นที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน" [48] ดังนั้น ในหลายประเทศจึงได้มีการประชุมเพื่อเตรียมการที่จะมี International Congress on Penal Laws ขึ้นที่ Max - Planek - Institute ใน Freiberg ประเทศเยอรมัน ได้สรุปผลของการประชุมได้ว่า รัฐควรมีกลไก ในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยรัฐอาจจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีอำนาจกึ่งตุลาการ หรือองค์กรที่มีอำนาจกึ่งบริหารก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับระบบกฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ศาลก็ควรมีอำนาจเป็นผู้ให้ข้อแนะนำ แก่ผู้มีอำนาจพิจารณาชดเชยความเสียหาย เช่น จำนวนค่าชดเชยความเสียหายที่เหมาะสม ควรเป็นจำนวนเท่าใด ในเวลาต่อมาประเทศต่างๆ ได้ดำเนินการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา โดยจัดตั้งองค์กรให้มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.จัดตั้งเป็นคณะกรรมการซึ่งอยู่ในรูปของ "องค์กรกึ่งตุลาการ" โดยคณะกรรมการจะทำหน้าที่พิจารณาความเสียหาย และทำการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม เช่น ประเทศอังกฤษ คณะกรรมการประกอบด้วยทนายความ ถูกแต่งตั้งโดย The Home Secretary หลังจากปรึกษากับ Lord Chancellor คณะกรรมการนี้สังกัดกระทรวงยุติธรรม และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด ประเทศสหรัฐอเมริกา " คณะกรรมการ " ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยผู้ปกครองรัฐ (Governor) โดยคำแนะนำ และยินยอมของสภา Senate คณะกรรมการประกอบด้วยสมาชิกสามคน โดยสมาชิกอย่างน้อยหนึ่งคนต้องประกอบอาชีพ

---

[47] วิชา มหาคุณ. " **เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดและมาตรการคุ้มครอง**." หน้า 9.

[48] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา13.

ทนายความ ประเทศนิวซีแลนด์ ได้จัดตั้งในรูป " คณะกรรมการ " ประกอบด้วยกรรมการสามคน โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (Minister of Justice) ประธานต้องเป็นนักกฎหมายจากศาลสูง และทำงานอย่างน้อยเจ็ดปี คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด [49] ประเทศฝรั่งเศส ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ในแต่ละเขตอำนาจของศาลชั้นต้น คณะกรรมการประกอบด้วยผู้พิพากษาสองคนที่มาจากศาลชั้นต้น ซึ่งคนหนึ่งทำหน้าที่ประธาน ส่วนกรรมการอีกคนหนึ่งเป็นบุคคลภายนอก และมีตัวแทนบุคคลดังกล่าวอีกสามคน โดยเป็นผู้พิพากษาสองคนและบุคคลภายนอกอีกหนึ่งคน ปฏิบัติหน้าที่แทนเมื่อกรรมการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดในเรื่องของการอุทธรณ์ไว้ ประเทศญี่ปุ่น ได้จัดตั้งในรูปของคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ โดยคณะกรรมการดังกล่าวจะพิจารณาจากหลักฐานทางเอกสารต่าง ๆ เช่น รายงานของเจ้าพนักงานตำรวจ การตรวจรักษาของแพทย์ เป็นต้น [50]

2. ศาล เป็นผู้มีอำนาจในการวินิจฉัยการจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย เพราะเห็นว่าศาลเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญมากที่สุด เช่น มลรัฐแมสซาจูเสท

3.หน่วยงานในลักษณะอื่นเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย เช่นมลรัฐแคลิฟอร์เนีย บริหารงานโดย State Social Walfare Director เป็นต้น

นอกจากนี้การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ รัฐจำเป็นต้องมีแหล่งเงินทุนเพื่อจัดสรรให้แก่บุคลดังกล่าวต่อไป โดยแหล่งเงินทุนดังกล่าวจะทำให้การชดเชยความเสียหายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. รัฐจัดสรรจากภาษีของประชาชนเป็นงบประมาณประจำปีของรัฐบาลโดยตรง เช่น ประเทศออสเตรเลีย ประเทศญี่ปุ่น

2. รัฐจัดตั้งกองทุน เพื่อชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยเงินที่ได้มานั้นอาจได้จากค่าปรับในคดีอาญา เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา

อย่างไรก็ตามประเทศต่างๆ ได้ดำเนินการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม จะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของแต่ละประเทศ แต่ในส่วนที่คล้ายคลึงกันมี 3 ประการ ดังนี้

---

[49] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and His Criminal.** p.117.

[50] ชาติชาย ชอบทางศิลป์. " สิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาโดยรัฐอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางอาญา" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542,หน้า 70.

1. ทุกประเทศจะให้ความสำคัญแก่ความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิต และร่างกาย

2. ในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย ได้นำเอาประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมในการกระทำผิดของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม การอยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกัน ของผู้กระทำผิดกับเหยื่ออาชญากรรม มาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย

3.มีระบบคณะกรรมการเป็นกลไกสำคัญในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

ด้วยเหตุนี้นักอาชญาวิทยา จึงได้แบ่งระบบการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ดังนี้

1. ระบบ Compensation มีลักษณะเป็นสิทธิทางแพ่ง และดำเนินคดีโดยศาลอาญา แต่ได้มีแหล่งเงินทุนสนับสนุนโดยรัฐ เช่น คิวบาในสมัยก่อนคาสโตร์ การชดเชยความเสียหายนี้ไม่ใช่โทษ แม้จะเป็นการตัดสินโดยศาลอาญา แต่เป็นการที่รัฐเข้ามาทำหน้าที่แก้ไขความบกพร่องที่ไม่สามารถป้องกันผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมจากอาชญากรรม โดยคิวบาได้จัดให้มีกองทุนทดแทนสะสมขึ้นซึ่งมีแหล่งรายได้จากหลายทาง โดยเฉพาะค่าปรับที่รัฐปรับจากผู้กระทำผิด นอกจากนี้คิวบาก็ยังมีนโยบายเรียกเงินคืนจากผู้กระทำผิดด้วย

2.ระบบ Compensation มีคุณลักษณะเป็นกลาง และมีกระบวนพิจารณาคำร้องเป็นพิเศษ ระบบดังกล่าวเป็นการชดเชยความเสียหายโดยรัฐ ที่ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่มีความจำเป็นเนื่องจากผู้กระทำผิด ไม่สามารถชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมให้เพียงพอ นอกจากนี้ผู้มีอำนาจพิจารณาชดเชยค่าเสียหายอาจเป็นหน่วยงานที่พิจารณาคำร้อง เช่น ประเทศสวิส ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น [51]

2.2.4 **การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม** (Assistance)

ในขณะที่สังคมมุ่งให้การปฏิบัติพัฒนาฟื้นฟูจิตใจ รวมทั้งการฝึกอาชีพให้แก่ผู้กระทำผิดเพื่อให้กลับตนเป็นคนดี และอยู่ในสังคมได้ต่อไป ส่วนผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลร้ายจากผู้กระทำผิด ดังนั้นชุมชน หรือองค์กรต่าง ๆ จึงต้องร่วมมือให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ว่าทางด้านร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน อุปกรณ์การดำรงชีพ

---

[51] Stephen Schafer. **Restitution to Victims of Crime.** P. 102 - 128.

ดังนั้น ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ได้วางหลักเกณฑ์ การช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ดังนี้

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ควรได้รับสิ่งของที่จำเป็น การได้รับการช่วยเหลือด้านการแพทย์ ด้านสังคมโดยองค์กรของรัฐ ตลอดจนอาสาสมัครชุมชน และท้องถิ่น [52]

2.ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมควรได้รับการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณสุข บริการทางสังคม และบริการอื่น ๆ ที่จัดไว้แล้ว [53]

3. ตำรวจ บุคลากรในระบบความยุติธรรมและทางการแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้บริการแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมตามความเหมาะสม และรวดเร็ว [54]

4. ในการจัดให้บริการ และช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ควรได้รับการสงเคราะห์โดยเฉพาะผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพราะเหตุที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากความเสียหาย หรือเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ตามที่กล่าวไว้ในหลักเกณฑ์ ข้อ 3. [55]

ด้วยเหตุนี้ บทบาทของชุมชนในการสงเคราะห์ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมเป็นสำคัญ โดยหาทางแก้ไข ฟื้นฟู เยียวยา และบำบัดความเสียหายในเบื้องต้น [56] ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย จิตใจ โดยรวดเร็ว และเป็นธรรม อันเป็นการช่วยเหลือตามสมควรแก่เหตุการณ์ และตามความจำเป็นเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน การสงเคราะห์โดยภาคเอกชน ได้มีส่วนช่วยเหลือดูแลผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคดีความรุนแรงในครอบครัว เช่น จัดให้มีบ้านพักฉุกเฉิน การแนะนำทางด้านกฎหมาย บริการ

---

[52] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 14.

[53] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 15.

[54] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 16.

[55] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 17.

[56] ประเทศในยุโรปตะวันตก เหยื่ออาชญากรรมจะได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้น โดยอาสาสมัครที่ผ่านการฝึกอบรม รวมทั้งมีการจัดตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ สำหรับคดีที่มีความรุนแรงในครอบครัว เช่น มีบ้านพักฉุกเฉิน.

ต่าง ๆ และสิ่งสำคัญก็คือ การให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับ ข้อมูลข่าวสาร อันเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือโดยไม่ชักช้า อาจจัดทำคู่มือ หรือมีอาสาสมัครคอยให้ความช่วยเหลือ หรือมีเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม คอยให้คำแนะนำผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมว่าจะสามารถได้รับความช่วยเหลือจากที่ใดบ้าง

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินตามโครงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ จึงต้องดำเนินการตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ความช่วยเหลือระหว่างภาครัฐ และเอกชนในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

2.ขยายขอบเขตการช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญานับตั้งแต่เวลาที่ได้ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมตลอดจนผลที่ตามมาภายหลังจากนั้นให้มากที่สุด

3. ขยายโอกาส ในการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อีกทั้งมีการพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาในทุกขั้นตอน

4.ขยายและส่งเสริมการร่วมมือของเครือข่ายการดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ องค์กรกลุ่มครอบครัวและชุมชนในการให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา

5. ปรับปรุงคุณภาพการช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาที่ขยายเพิ่มขึ้นตามความจำเป็น

6.คำนึงถึงความต้องการโดยรวมของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาอย่างเป็นเอกภาพ [57]

---

[57] วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. “ผู้เสียหายในคดีอาญา : การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย.” หน้า 98.

บทที่ 3

การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐ ในต่างประเทศ

ปัจจุบันการลงโทษผู้กระทำผิดได้เปลี่ยนจากการลงโทษ เป็นการแก้ไข ฟื้นฟู เพื่อให้โอกาสผู้กระทำผิดได้กลับตนเป็นคนดี6 โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ [1] ในขณะเดียวกันกระบวนการยุติธรรมได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ด้วยการให้บุคคลดังกล่าวได้รับการชดเชยความเสียหายจากรัฐทั้งทางด้านร่างกายหรือด้านจิตใจ [2] ดังนั้นในบทนี้จะศึกษาแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น เปรียบเทียบกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกับปฏิญญาสากลดังกล่าวที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 หรือไม่ เพื่อนำผลการศึกษาไปวิเคราะห์ และเปรียบเทียบกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ในบทที่ 4 ต่อไป

---

[1] สุดสงวน สุธีสร. “การไกล่เกลี่ยเพื่อตกลงกันของผู้ต้องโทษกับผู้เสียหายในคดีอาญา.” **ดุลพาห**. 45, 2. กรกฎาคม-ธันวาคม, หน้า 183.

[2] สุมนทิพย์ ใจเหล็ก. “ สิทธิของเหยื่ออาชญากรรม : แนวทางในการให้ความคุ้มครองโดยการบังคับใช้กฎหมาย.” **จุลสารทัณฑวิทยา**. 2, 2. ตุลาคม 2543, หน้า 15.

3.1 การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา

ในปี ค.ศ. 1965 มลรัฐแคลิฟอร์เนีย เป็นรัฐแรกที่ได้นำระบบการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ต่อมาได้ตราพระราชบัญญัติการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งเรียกว่า “Uniform Crime Victims Reparations Act ” เพื่อให้ทุกมลรัฐมีหลักเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นในแนวทางเดียวกันโดยแต่ละมลรัฐได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและกฎหมายภายในของแต่ละมลรัฐ ดังนั้นในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกา จะศึกษาในเรื่องแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ เปรียบเทียบกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ที่ศึกษามาในบทที่ 2 ว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร สำหรับในส่วนของหลักการ จะศึกษาว่าบุคคลใดบ้างเป็นผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย และประเภทของการชดเชยความเสียหาย รวมทั้งหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการชดเชยความเสียหาย โดยรัฐได้จัดตั้ง “คณะกรรมการ”เป็นกลไก ผู้มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย ดังนี้

3.1.1 แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มีแนวคิดว่า เมื่อรัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้ รัฐต้องชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

และถือว่าเป็นการช่วยเหลือของคนในสังคมเดียวกัน โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ [3]

สำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีแนวคิดมาจากนักอาชญาวิทยาซึ่งต่างเห็นว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ [4] ที่จะชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยมีผู้เสนอแนวคิด ดังนี้

Marvin Wolfgang มีแนวคิดว่า " สังคมต้องรับผิดชอบในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม การชดเชยความเสียหายไม่ใช่ของใหม่ในวัฒนธรรมตะวันตก แต่การที่กฎหมายได้บัญญัติให้รัฐ เป็นผู้ชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม จึงเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงกฎหมายอาญาให้ทันสมัยยิ่งขึ้นเท่านั้น " [5]

Arthur J.Goldberg มีแนวคิดว่า "เมื่อไรก็ตามที่รัฐบาลพิจารณาให้การสงเคราะห์แก่ผู้ต้องหา หรือนักโทษ ปัญหาที่ตามมาก็คือเราจะทำอย่างไรกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม การสงเคราะห์ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม มิควรถูกปัดว่าไม่มีความจำเป็นเท่าผู้ต้องหา หรือนักโทษในคดีอาญา ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างยอมรับว่าอาชญากรรมเป็นปัญหาของชุมชน จึงได้วางโครงการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม การพิจารณาในปัญหานี้ได้กระทำมานานแล้วในประเทศนี้เหยื่ออาชญากรรมจากคดีปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส ได้ถูกปฏิเสธสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และสังคมควรจะรับผิดชอบไม่มากก็น้อยต่อเหยื่ออาชญากรรม" [6]

ประกอบกับในปี ค.ศ.1967 มลรัฐแมสซาจูเสท ได้มีการหยั่งประชามติในเรื่องการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นมา ซึ่งได้สรุปผลการหยั่งประชามติเสนอต่อวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

---

[3] ประธาน วัฒนวาณิชย์. " กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ." **วารสารนิติศาสตร์**. 9, 1. มิถุนายน - สิงหาคม, 2520, หน้า 72.

[4] Paul B. Weston and Kenneth M. Wells. **Law Enforcement & Criminal Justice : an Introduction**. Pacific Palisades,California : Goodyear Pubishing Company ,Inc., 1972, P. 70.

[5] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and His Criminal.** Virginia : Reston Publishing Company, inc., 1977, p.128.

[6] ประธาน วัฒนวาณิชย์. " **กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ**." หน้า76.

1. เป็นเรื่องของข้อผูกพันทางกฎหมาย (Legal Obligation) การชดเชยความเสียหายควรมีพื้นฐานว่ารัฐปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง หรือล้มเหลวในการป้องกัน และรักษาความสงบของสังคมเป็นข้อผูกพันที่รัฐต้องบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น

2. เป็นเรื่องของสวัสดิการทางสังคม (Social Welfare) ในสังคมที่เจริญแล้ว รัฐควรให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนของรัฐ เช่น การเจ็บป่วย การว่างงาน ดังนั้น จึงควรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมด้วย

3. เป็นการช่วยเหลือโดยรัฐ (Grace of the Goverment)

4. เป็นเรื่องของการป้องกันอาชญากรรม(Crime Prevention) การชดเชยความเสียหายจะทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และประชาชนเข้ามามีส่วนช่วยในการบังคับใช้กฎหมายและร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรม

5. เป็นเหตุผลทางการเมือง (Political Reasons) มติมหาชนเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการ

6. การป้องกันความรู้สึกว่า (Anti alenation) ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และจะทำให้บุคคลดังกล่าว ให้ความร่วมมือกับพนักงานอัยการ และเจ้าหน้าที่ตำรวจ [7]

ฉะนั้นแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา พอสรุปได้ดังนี้

1. รัฐมีหน้าที่รักษาความปลอดภัยรวมทั้งป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม เมื่อใดเกิดอาชญากรรมก็แสดงว่ารัฐบกพร่องในหน้าที่ เพราะฉะนั้นเมื่อผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับผลร้ายจากอาชญากรรม สมควรที่รัฐต้องชดเชยความเสียหายให้แก่บุคคลดังกล่าว

2. เป็นสวัสดิการทางสังคม และถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของรัฐซึ่งต้องสงเคราะห์ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนและจำเป็นโดยถือว่าผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ได้รับเคราะห์แทนบุคคลอื่นในสังคม สังคมจึงควรต้องให้การช่วยเหลือ และสงเคราะห์บุคคลดังกล่าว

ดังนั้น แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาเห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

---

[7] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and His Criminal.** p.p 137-138.

3.1.2 หลักการ ชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

การที่รัฐไม่สามารถคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้ รัฐจึงต้องรับผิดชอบในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ดังนั้น ในส่วนของหลักการการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา จะทำการศึกษาในเรื่องผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย และประเภทของการชดเชยความเสียหาย เปรียบเทียบกับหลักการในเรื่องผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย และประเภทของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ดังนี้

ก. ผู้ที่มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย

ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ได้กำหนดให้บุคคลต่อไปนี้ได้รับการชดเชยความเสียหาย

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจอันเป็นผลจากการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง และบุคคลดังกล่าวต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดอาญา

2. ครอบครัวของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องอยู่ในความอุปการะของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องถูกทำร้ายถึงตาย หรือไร้ความสามารถจากกกระทำผิดอาญาในข้อ 1.[8]

ในส่วนของหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายโดยแบ่งเป็นบุคคล 2 ประเภท ดังนั้น

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม (Victim)

---

[8] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบมาตรา 12.

1.1 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับบาดเจ็บจากการกระทำ หรือพยายามกระทำผิดอาญาในรัฐนั้น ๆ ซึ่งสามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้ หรืออาจลงโทษได้ แต่ขาดคุณสมบัติหรือไม่สามารถที่จะเป็นผู้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาได้ เช่น เพราะอายุ เงื่อนไขทางสมองหรือสภาพแห่งจิตหรือตกอยู่ในอำนาจบังคับไม่ว่าจะโดยโทษปรับ จำคุกหรือประหารชีวิต

1.2 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือตายจากการให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น หรือจากการขัดขวางป้องกัน (prevent) ผู้ที่กระทำผิดตามที่ได้บัญญัติในกฎหมายอาญา

1.3 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับบาดเจ็บ หรือตายจากการช่วยจับผู้ร้าย(Apprehend) ผู้ต้องสงสัยว่าได้ร่วมกระทำความผิดตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา [9]

2. ทายาทผู้ที่ต้องพึ่งพา หรืออยู่ในความอุปการะ หรืออยู่ในความดูแล หรืออยู่ในความอุปถัมภ์ของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งบุตรในครรภ์ขอผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตาย ในกรณีผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตายจากการกระทำผิดอาญาในข้อ1.

อนึ่ง บุคคลใดจะเป็นผู้มีสิทธิได้รับการรชดเชยความเสียหาย ยังขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละมลรัฐ [10] เช่น มลรัฐนิวยอร์ค ได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายเฉพาะอาชญากรรมประเภทรุนแรง ดังนี้

1. คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในกรณีที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมประเภทร้ายแรง ต้องตายจากไปอันเป็นผลจากการเกิดอาชญากรรม

2. บุคคลที่อยู่ในอุปการะของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ถึงแก่ความตายจากอาชญากรรมประเภทร้ายแรง

3. ผู้ช่วยเหลือผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ หรือถูกฆ่าตายขณะที่ป้องกันอาชญากรรมประเภทรุนแรง หรือจับกุมอาชญากรประเภทร้ายแรง

4. คู่สมรส หรือบุตรของผู้ช่วยเหลือผู้อื่น ในกรณีที่ผู้ช่วยเหลือผู้อื่นถูกฆ่าตายจากเหตุที่กล่าวมาแล้วในข้อ 3.

5. ผู้ที่อยู่ในความอุปการะ (ตามกฎหมาย) ในกรณีที่ผู้ช่วยเหลือผู้อื่นถูกฆ่าตาย

---

[9] พระราชบัญญัติการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา โดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 1. (e),(i).

[10] พระราชบัญญัติการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 1 (c), (f).

6. ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ หรือถูกฆ่าตายขณะช่วยเหลือเจ้าหน้า ที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่หรือพนักงานดับเพลิงที่ถูกขัดขวางขณะปฏิบัติหน้าที่ [11]

อย่างไรก็ตามรัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายในกรณีที่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายหากมีพฤติกรรมดังนี้

1. ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม มีส่วนยั่วยุให้เกิดอาชญากรรม หรือมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้มีการกระทำผิดอาญา

2. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม หรือผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ที่รู้หรือเต็มใจที่จะเข้าร่วมในการกระทำที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ หรือความเสียหายนั้น ๆ

3. ผู้กระทำความผิดหรือสนับสนุนที่ได้รับบาดเจ็บในการประกอบอาชญากรรมนั้น ๆ

4. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม หรือผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายได้เข้าร่วมกระทำการที่ผิดกฎหมาย ในขณะเกิดการกระทำความผิดอาญา

5. ผู้ที่ถูกจำคุก หรือถูกกักขังตามกฎหมายอาญา ในขณะเกิดการกระทำผิดอาญา หรือผู้ถูกศาลภาคทัณฑ์(Probation)หรือผู้ถูกปล่อยจากคุกโดยมีทัณฑ์บนไว้(Parole)ในการกระทำความผิดอาญาในข้อหาร้ายแรงรวมถึงการกระทำความผิดอาญาที่สามารถเรียกร้องตามกฎหมาย

6. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับบาดเจ็บ จากอุบัติเหตุยานยนต์ (Motor Vehicle) ยกเว้นกรณีที่ใช้รถยนต์ เป็นเครื่องมือในการกระทำผิด(บางมลรัฐก็ชดเชยให้ในกรณีได้รับบาดเจ็บจากรถยนต์ เช่น มลรัฐแมสซาจูเสท)

7. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม กับผู้กระทำผิดเป็นญาติ หรืออยู่ในครอบครัวเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดได้รับค่าชดเชยความเสียหาย กล่าวคือหากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ได้ผลประโยชน์จากการกระทำผิดนั้นโดยมิชอบ (Unjust enrichment) เช่น สามีทำร้ายภรรยา เมื่อภรรยาได้รับการชดเชยจากรัฐ ก็ถือว่าสามี มีส่วนในเงินชดเชยความเสียหายที่ภรรยาได้รับมาด้วย

8. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ไม่รายงานการกระทำผิดนั้นให้เจ้าพนักงานทราบในทันที หรือไม่ให้ความร่วมมือในการสอบสวน เว้นแต่มีเหตุผลที่ดีพอที่จะไม่รายงาน [12]

---

[11] อัณณพ ชูบำรุง. " ความหมายของเหยื่ออาชญากรรม" **ใน** Victimology and victim s Rights. **รวบรวมโดย ประธาน วัฒนวาณิชย์**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534, หน้า 207- 208.

[12] ชาติชาย ชอบทางศิลป์. " สิทธิของผู้เสียหายที่ได้รับการเยียวยาจากรัฐอันเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542, หน้า 50-52.

นอกจากนี้ ในบางมลรัฐยังได้กำหนดให้การชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่มีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเท่านั้น โดยจะปฏิเสธการช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่สามารถแบกภาระการสูญเสียทางเศรษฐกิจจากอาชญากรรมได้ และบางมลรัฐ เช่น มลรัฐฮาวาย จะพิจารณาจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย ให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยไม่ต้องพิสูจน์ว่า มีความจำเป็นทางการเงินหรือไม่

แต่อย่างไรก็ดี บางมลรัฐ ยังได้กำหนดการชดเชยความเสียหายให้เฉพาะผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ที่มีถิ่นที่อยู่ในมลรัฐของตนเท่านั้น เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย กฎหมายกำหนดให้ทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม หากจะขอรับสิทธิการชดเชยความเสียหายจะต้องอยู่ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียมาแล้วเป็นเวลา 5 ปี นับจากเวลาที่กระทำผิดและต้องเป็นความผิด ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย หรือผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้ตาย หรือบาดเจ็บ ได้อาศัยอยู่ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย เช่น ในคดี Cabal V.State Board of Control ในคดีนี้ศาลตัดสินให้จ่ายค่าชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมแม้จะเป็นคนต่างด้าว แต่เป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในแคลิฟอร์เนีย ส่วนในมลรัฐเพนซิลวาเนีย รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย หากปรากฏว่ารัฐที่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายซึ่งมีถิ่นที่อยู่ให้สิทธิแก่พลเมืองของมลรัฐเพนซิลวาเนียเช่นเดียวกัน [13]

ฉะนั้น ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดหลักเกณฑ์พอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บ หรือตาย จากการกระทำ หรือพยายามกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง หรือการขัดขวางป้องกันผู้ที่กระทำความผิด หรือการช่วยจับผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำผิด ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา

2. หากผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมต้องถูกทำร้ายถึงตาย จากกระทำความผิดอาญาในข้อ1.รัฐจะชดเชยความเสียหายให้กับทายาทรวมทั้งผู้อยู่ในความอุปการะหรือผู้ต้องพึ่งพาหรืออยู่ในความดูแล หรืออยู่ในความอุปถัมภ์ ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

อนึ่ง ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดอาญา เช่น สนับสนุน หรือมีพฤติกรรมที่เป็นการส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรม รู้หรือเต็มใจเข้าร่วมในการ

---

[13] อภิรัต นิยมการ. “ การทดแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ : ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและอาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมายในมหาวิทยาลัยของรัฐ.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530,หน้า 31.

ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือตาย นอกจากนี้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องไม่เป็นสมาชิก หรือเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกับผู้กระทำผิด มิฉะนั้นรัฐจะไม่ได้รับการชดเชยความเสียหายให้

ดังนั้น ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา เห็นว่าสอดคล้องกับ ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ข. ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย

ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากล ว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าต้องเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง ที่ทำให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ[14]

สำหรับความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้วางหลักเกณฑ์ให้ รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิต ร่างกาย ปล้นทรัพย์ (Aggravated robbery) ความผิดอาญาที่ร้ายแรง (Violent crime) ซึ่งผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับบาดเจ็บ หรือทุกข์ทรมานกาย หรือจิตใจ หรือถึงแก่ความตาย ในส่วนความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทำร้ายร่างกายแต่ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย หรือบาดเจ็บ หรือตายในความผิดเกี่ยวกับจราจร รัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายให้ เว้นแต่ผู้กระทำความผิดจะได้ใช้ยานพาหนะนั้นเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอาญา นอกจากนี้ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ยังขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละมลรัฐ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้ชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับผลร้ายจากอาชญากรรมร้ายแรง (Crimes of Violence) และได้ให้คำนิยามคำว่า “อาชญากรรมร้ายแรง” (Crime of Violence) หมายถึงการกระทำโดยเจตนาทำให้ร่างกายผู้อื่นบาดเจ็บ ซึ่งผลแห่งการนี้ปรากฏว่า

---

[14] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 12.

1. อัยการได้ฟ้องผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยเจตนา

2. คณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) ได้ถูกตั้งขึ้นในการดำเนินคดีอาญา

3. ได้มีการฟ้องคดีเกี่ยวกับทำร้ายร่างกายโดยเจตนาในศาลเด็กและเยาวชน

4.ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย หรือเจ้าหน้าที่ชันสูตรศพรายงานว่าการบาดเจ็บหรือตายเป็นผลจากการกระทำความผิด แต่อัยการอาจให้รอการฟ้องไว้ก่อน เนื่องจากผู้กระทำความผิดตาย ผู้กระทำความผิดยังไม่ถูกจับ ผู้กระทำผิดไม่สามารถที่จะดำเนินคดีตามที่กล่าวหาได้ เช่น เพราะอายุ เงื่อนไขทางสมอง หรือสภาพแห่งจิต หรือตกอยู่ในอำนาจบังคับ หลักฐานไม่เพียงพอที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด ศาลได้มีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับ เพื่อสมทบเข้าในกองทุนเงินทดแทน (Indemnity Fund) อย่างไรก็ตามมลรัฐแคลิฟอร์เนียจะจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายต่อเมื่อได้มีการร้องขอภายใน 5 ปี นับแต่วันที่ได้มีการกระทำผิด และการกระทำนั้นได้กระทำขึ้นในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ต้องอาศัยอยู่ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียด้วย [15] นอกจากนี้รัฐยังได้ชดเชยความเสียหาย ในกรณีที่ทรัพย์ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการป้องกันการกระทำผิด การจับกุมผู้กระทำผิด การช่วยเหลือเจ้าพนักงาน และการช่วยเหลือผู้อื่นที่ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต [16]

มลรัฐนิวยอร์ค กฎหมายได้กำหนดให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับบาดเจ็บ หรือตายจากการกระทำผิดอาญาและอาชญากรรมต้องถูกรายงานมายังตำรวจภายใน 48 ชั่วโมง การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม รัฐได้ถือว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือมากกว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องรับผิดชอบในความสูญเสียที่เกิดขึ้น [17]

มลรัฐแมสซาจูเสท ได้มีการชดเชยความเสียหายในกรณีความผิดอาญาที่ร้ายแรง โดยทำให้เกิดการบาดเจ็บทรมาน หรือความตกใจจากผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง และรวมถึงความผิดจากยานยนต์ หากผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย [18]

มลรัฐนอร์ธดาโกต้า รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในความผิดทำร้ายร่างกายที่ได้รับบาดเจ็บ หรือตาย เนื่องจากผลของการประกอบอาชญากรรม

---

[15] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and His Criminal.** P.P. 133 -135.

[16] Gilbert Geis. "Crime Victims and Victim Compensation Programs." **In Criminal Justice and The Victim.** editor by William F., Mc.Donald. Beverly Hills : Sage Publications, 1976, P. 250.

[17] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and His Criminal.** P. 135.

[18] Ibid, P. 138.

การป้องกันการกระทำผิด การช่วยจับกุมผู้กระทำผิด หรือสงสัยว่าจะได้กระทำผิด หรือพยายามกระทำผิด[19]

มลรัฐฮาวาย ได้ชดเชยความเสียหายในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐในการป้องกันประชาชนจากผลของอาชญากรรม[20]

ฉะนั้น ความผิดที่รัฐชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ความผิดต่อชีวิต ร่างกาย ความผิดทางเพศ ปล้นทรัพย์ (Aggravated Robbery) และความผิดอาญาที่ร้ายแรง (Violent Crime) แต่ในกรณีบาดเจ็บเล็กน้อย บาดเจ็บ หรือตายจากความผิดเกี่ยวกับคดีจราจรรัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายให้ เว้นแต่ผู้กระทำผิดจะใช้ยานยนต์นั้นเป็นเครื่องมือในการกระทำผิดอาญา

ดังนั้น ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา เห็นว่าสอดคล้องกับความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ค. ประเภทของการชดเชยความเสียหาย

ประเภทของการชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ มิได้กำหนดประเภทของการชดเชยความเสียหาย เพียงวางหลักเกณฑ์ว่า หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม มิได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำผิดหรือโดยทางอื่นใด รัฐต้องชดเชยความเสียหายทางการเงินแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย[21]

---

[19] Gilbert Geis. “Crime Victims and Victim Compensation Programs.” **In Criminal Justice and The Victim.** P. 250.

[20] Gerald D. Robin. **Introduction to The Criminal Justices System : Principles. Procedures. Practice.** New York : Harper & Row ,Publishers, 1980, P. 449.

[21] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และ

สำหรับประเภทของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักเกณฑ์ในการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายโดยจ่ายค่าชดเชยความเสียหายตามที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายจริง แต่ไม่เกินจำนวนเงินขั้นสูงที่กำหนดไว้ สำหรับการกำหนดจำนวนเงินขั้นสูงแต่ละมลรัฐจะกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของแต่ละมลรัฐ แต่โดยทั่วไปจำนวนเงินในการชดเชยความเสียหายขั้นสูงไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์ หรือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่า 100 ดอลลาร์ นอกจากนี้ในทุกมลรัฐจะชดเชยความเสียหายที่เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ โดยกำหนดประเภทการชดเชยความเสียหาย ดังนี้

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับบาดเจ็บ

รัฐจะชดเชยความเสียหาย เป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจ [22] (economic loss) เช่น ค่าขาดงาน (work loss) นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายบางประเภท เช่น การบริการและที่พักอาศัยการทำให้คืนสู่สภาพเดิม(rehabilitation)การฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ (rehabilitative occupational training) และการดูแลเยียวยาอื่น ๆ [23] โดยแต่ละมลรัฐจะกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการ การชดเชยความเสียหายที่แตกต่างกัน เช่น

มลรัฐนิวยอร์ค รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยCVCB(New York ‘s Crime Victims Compensation Board) เป็นเงินไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์ สำหรับการขาดรายได้ (หรือ 250 ดอลลาร์ต่อสัปดาห์) แต่ไม่มีข้อจำกัดสำหรับค่าใช้จ่าย ในการรักษาพยาบาล [24]

มลรัฐแมสซาจูเสท ได้กำหนดให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ต้องบาดเจ็บและเสียค่าใช้จ่ายอย่างน้อย 100 ดอลลาร์ หรือต้องรักษาตัวอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ติดต่อกันจึง

การใช้อำนาจโดยมิชอบมาตรา 12.

[22] พระราชบัญญัติการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 1. (g). มาตรา 5 (f),(h).

[23] Gilbert Geis. “Crime Victims and Victim Compensation Program.” **In Criminal Justice and the Victim.** P. 254.

[24] Gerald D. Robin. **Introduction to The Criminal Justice system : Principles. Procedures. Practice.** P. 449.

มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย แต่ทั้งนี้รัฐจะชดเชยความเสียหายตามความเป็นจริงแต่ไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์

มลรัฐฮาวาย ได้ชดเชยความเสียหายโดยรวมถึงค่าบาดเจ็บและค่าทำขวัญ [25]

2. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บถึงตาย หรือถูกฆ่าตาย

รัฐจะชดเชยความเสียหายเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ในงานศพไม่เกิน 500 ดอลลาร์ ค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจ(Economic Loss) ค่าขาดงาน (Work Loss) ค่าอุปการะเลี้ยงดู ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับบาดเจ็บแล้วต่อมาภายหลังได้ถึงแก่ความตาย รัฐจะชดเชยความเสียหายตามที่กล่าวข้างต้น โดยรวมถึงค่ารักษาพยาบาล ค่าชดเชยการได้รับการบาดเจ็บและทุกข์ทรมาน (Pain and Suffering) [26] นอกจากนี้ผู้มีสิทธิเรียกร้องการชดเชยความเสียหายต้องได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจเกินกว่า 10% ของรายได้สุทธิที่ได้รับ [27] อย่างไรก็ตามในแต่ละมลรัฐจะชดเชยความเสียหายไม่เกินจำนวนเงินขั้นสูงที่รัฐได้กำหนดไว้ เช่น มลรัฐนิวยอร์ค CVCB (New York 's Crime Victims Compensation Board) จะชดเชยความเสียหายไม่เกิน 1,500 ดอลลาร์ สำหรับค่าใช้จ่ายในการปลงศพ [28] ตามรายงานที่ CVCB ได้พิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือให้กับทายาทของหญิงที่ถูกฆ่าตาย โดยจ่ายค่าปลงศพ 1,500 ดอลลาร์ ค่าอุปการะเลี้ยงดู 15,000 ดอลลาร์ [29]นอกจากนี้รัฐยังได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายต้องถูกรายงานไปยังเจ้าพนักงานตำรวจภายใน 48 ชั่วโมง และเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องแจ้งให้บุคคลดังกล่าวทราบถึงสิทธิในการขอรับการชดเชยความเสียหายจากรัฐ

อนึ่ง ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายที่มีความเดือดร้อนทางการเงิน รัฐจะชดเชยความเสียหายไปก่อน หากภายหลังปรากฏว่าผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ได้รับการชดเชยความเสียหายน้อยกว่าที่ได้รับไป รัฐก็จะชดเชยความเสียหายเพิ่มเท่าที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับความเสียหายจริง แต่ในกรณีที่รัฐได้ชดเชยความเสียหายมากกว่าที่บุคคล

---

[25] Stephen schafer. **Victimology : The Victim and His Criminal.** p.p 138-139.

[26] พระราชบัญญัติการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 1. (g)

[27] พระราชบัญญัติการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 5. (g) (2)

[28] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and His Criminal.** P. 140

[29] Andrew Karmen. **Cime Victims : An Introduction to Victimology.** London : Tomson learing, 2001, p.293.

ดังกล่าวจะได้รับ รัฐมีสิทธิเรียกคืนได้ [30] อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าห้องโรงพยาบาล ค่าพยาบาลดูแล ค่าสถานที่พักฟื้น หรือในกรณีผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ถ้าได้รับการชดเชยความเสียหายจากแหล่งอื่นใดก่อนแล้ว คณะกรรมการอาจพิจารณาโดยลดจำนวนเงินชดเชยความเสียหายลงแต่มีบางมลรัฐ เช่น มลรัฐฮาวาย ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายเมื่อได้รับการชดเชยความเสียหายจากทางอื่น เช่น บริษัทประกันภัย ก็มีสิทธิขอรับการชดเชยความเสียหายจากรัฐได้

ฉะนั้น ประเภทของการชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดให้รัฐชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย เท่าที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับความเสียหายจริง แต่ไม่เกินกำหนดจำนวนเงินขั้นสูงที่แต่ละมลรัฐกำหนดไว้ โดยทั่วไปจำนวนเงินขั้นสูงไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์ สำหรับจำนวนเงินขั้นต่ำ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่า 100 ดอลลาร์ หรือเจ็บป่วยอย่างน้อยสองสัปดาห์ติดต่อกัน อย่างไรก็ดีหากผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายจากทางอื่นหรือหลักประกันอื่นแล้ว รัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายให้หรืออาจชดเชยความเสียหายน้อยกว่าความเสียหายที่ได้รับ โดยได้แบ่งประเภทของการชดเชยความเสียหาย ดังนี้

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ รัฐจะชดเชยความเสียหายให้เป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย หรือจิตใจ ค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น การขาดงาน การบริการ ที่พักอาศัย การฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพเพื่อกลับสู่สภาพเดิม การดูแลเยียวยาอื่นๆ แต่ไม่รวมค่าห้องโรงพยาบาล คลินิก สถานพักฟื้นพยาบาลดูแล

2. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย จนถึงแก่ความตาย หรือถูกฆ่าตาย รัฐจะชดเชยความเสียหายเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในงานศพเป็นเงินไม่เกิน 500 ดอลลาร์ แต่หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ตายทันที รัฐจะชดเชยความเสียหายเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจของทายาท หรือผู้อยู่ในความดูแล หรืออยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม

---

[30] พระราชบัญญัติการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 15.

ดังนั้น ประเภทการชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา เห็นว่าสอดคล้องกับหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.1.3 กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

กลไก การพิจารณาชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มิได้กำหนดกลไก ในการชดเชยความเสียหายอย่างใดไว้ เพียงวางหลักเกณฑ์ให้มีการบริหารด้านการเงิน กล่าวคือ ให้รัฐจัดตั้งกองทุนสำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ หรือจัดตั้งกองทุนอื่นที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน

สำหรับ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการจัดตั้งกองทุนที่เรียกว่า “กองทุนเหยื่ออาชญากรรม” ซึ่งมีแหล่งเงินมาจากงบประมาณการคลัง และค่าปรับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา ดังนี้

ก. งบประมาณ จากคลังซึ่งได้ก่อตั้งกองทุนเหยื่ออาชญากรรม(Crime Victims Fnd) ในระดับชาติเพื่อกระตุ้นรัฐบาลมลรัฐให้เริ่มต้นปฏิบัติ หรือขยายบทบาทในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 ได้ตรากฎหมาย Victims of Crime Act. โดยมีสาระสำคัญ กล่าวคือ ได้กำหนดจำนวนเงินให้มลรัฐต่าง ๆ สำหรับการชดเชยความเสียหายและการช่วยเหลือผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม เงินสำหรับการบริการแก่เหยื่อความผิดของสหรัฐ เงินสำหรับโครงการฝึกอบรม และการช่วยเหลือทางเทคนิคแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม รวมถึงโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แหล่งสำคัญของเงินที่ได้มาเป็นกองทุนของกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่

1. ค่าปรับในคดีอาญาของสหรัฐ โดยเก็บจากบุคคล หรือนิติบุคคล ที่ถูกพิพากษาว่ากระทำผิดต่อความผิดของสหรัฐ เช่น มลรัฐเท็กซัส จะนำเงินค่าปรับจากโทษต่าง ๆ รวมไว้ในกองทุนเหยื่ออาชญากรรม

2. ค่าปรับที่คำนวณเป็นการพิเศษจากคำพิพากษาทางอาญา

3.เงินได้จากการปรับกรณีปรับนายประกันที่ไม่ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกำหนดและการริบหลักทรัพย์ หรือหลักประกันตัวกรณีอื่น ๆ

4.กำไรจากการขายวรรณกรรมหรือสิทธิอื่น ๆ ซึ่งเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาโดยจำเลยของประเทศสหรัฐอเมริกา

ข. ค่าปรับ นอกจากที่กฎหมายยกเว้นไว้ทุกชนิด ที่ได้จากผู้ที่ถูกตัดสินว่ากระทำผิดและผู้ได้รับการชดเชยจากกองทุนอื่น นอกจากนี้ค่าปรับยังรวมถึง

1. ค่าปรับจากโทษเกี่ยวกับการประเมินเพื่อเก็บภาษี

2. เงินที่ได้จากการริบ (The proceeds of forfeited appearance bonds) เงินจากการประกันตัว (bail bonds)

3. เงินต่าง ๆ ที่ถูกสั่งให้จ่ายแก่กองทุน

แต่อย่างไรก็ตามหากยอดรวมของเงินกองทุนดังกล่าวภายในปีงบประมาณจำนวนเงินเกิน 110 ล้านดอลลาร์ เงินในส่วนที่เกินนั้นจะไม่ถูกนำมารวมในกองทุนแต่จะถูกส่งไปคลังต่อไป [31]

นอกจากนี้ รัฐจึงได้กำหนดให้มีกลไก ในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา โดยให้จัดตั้งในรูปของ “คณะกรรมการ” กล่าวคือ คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการ 3 คน เป็นองค์คณะ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยผู้แทนรัฐบาลที่ได้รับความเห็นชอบ และคำแนะนำจากสภา Senate โดยกรรมการอย่างน้อยหนึ่งคนต้องประกอบอาชีพทนายความ และมีวาระการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 6 ปี นอกจากนี้ในการขอรับการชดเชยความเสียหาย หากสภาพจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นเงื่อนไขในการขอรับเงิน คณะกรรมการอาจสั่งให้บุคคลดังกล่าว ตรวจร่างกายโดยแพทย์นักจิตวิทยา หากบุคคลดังกล่าวถึงแก่ความตาย คณะกรรมการอาจสั่งให้มีการชันสูตรพลิกศพได้ [32] แต่โดยทั่วไปในหลายมลรัฐได้ใช้ระบบคณะกรรมการ (Board) เป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาจ่าย

---

[31] ชาติชาย ชอบทางศิลป์. “ **สิทธิของผู้เสียหายที่ได้รับการเยียวยาจากรัฐอันเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา**” หน้า 48-50.

[32] พระราชบัญญัติการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 3,9.

ค่าชดเชยความเสียหาย เช่น มลรัฐนิวยอร์ค ได้จัดตั้ง New York's Crime Victims Compensation Board (CVCB) ทำหน้าที่พิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ และข้อบังคับของคณะกรรมการ (Rule of the Board) ดังนี้

1. ผู้ยื่นคำร้องต้องมีหน้าที่ในการพิสูจน์ (burden of proof)

2. คณะกรรมการอาจสั่งให้มีการตรวจร่างกายของผู้ยื่นคำร้องโดยคณะกรรมการจะเป็นผู้คัดเลือกแพทย์ที่จะทำการตรวจร่างกาย

3. การพิจารณาของคณะกรรมการต้องกระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่

3.1 ได้มีการเริ่มพิจารณาความผิดในศาลแล้ว

3.2 เป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ

3.3 ผลประโยชน์ทางสวัสดิการ (Welfare) ของผู้ยื่นคำร้อง หรือทายาทอาจได้รับการกระทบกระเทือน

3.4 เป็นกรณีเกี่ยวกับศีลธรรมอันดีของประชาน (Public morality sinv)

3.5 ศาลยกฟ้องคดีที่ฟ้องผู้กระทำผิดนั้น

มลรัฐฮาวาย ได้จัดตั้งคณะกรรมการในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม (Criminal Injuries Compensation Commission) ประกอบด้วยคณะกรรมการ 3 คน ระบบการชดเชยความเสียหายในมลรัฐนี้ มีความแตกต่างมลรัฐอื่นดังนี้

1. ไม่ต้องมีการพิสูจน์ว่าเหยื่ออาชญากรรมมีความจำเป็นทางการเงินหรือไม่ [33]

2. เป็นมลรัฐเดียว ที่ชดเชยความเสียหาย โดยรวมถึงค่าบาดเจ็บ และค่าทำขวัญ (Only Hawaii permits financial awards for pain and Suffering) และยอมให้มีการได้รับการชดเชยความเสียหายได้ทั้งจากรัฐ และโดยทางอื่น เช่น การประกันภัย เป็นต้น [34]

อย่างไรก็ตามผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย อาจยื่นคำร้องเมื่อไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการที่พิจารณาการชดเชยความเสียหาย โดยคณะกรรมการดังกล่าวจะทบทวนคำวินิจฉัยอีกครั้งซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัย หรือจำนวนเงิน แต่ไม่สามารถเรียกเงินคืนจากผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ที่ได้รับการชดเชยความเสียหายไปแล้ว เว้นแต่การชดเชยความเสียหาย เกิดจากการฉ้อโกงของบุคคลดังกล่าว อย่างไรก็ตามสิทธิในการขอให้

---

[33] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and His Criminal.** P. 140.

[34] Gerald D. Robin. **Introduction to the Criminal Justice system : Principles. Procedures. Practice.** P. 449.

พิจารณาคำวินิจฉัยใหม่ ไม่ส่งผลต่อความเห็นของคณะกรรมการ โดยถือว่าความเห็นของคณะกรรมการให้เป็นที่สุดบางมลรัฐ เช่นมลรัฐเท็กซัสให้สิทธิผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายที่ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการสามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการพร้อมด้วยเหตุผลและหลักฐานต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาอีกครั้ง หากผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไม่เห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการอีก ก็สามารถนำคำร้องขึ้นสู่ศาล เพื่อวินิจฉัยต่อไป [35]

แต่ในบางมลรัฐ ได้กำหนดให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยค่าชดเชยความเสียหาย โดยเห็นว่าศาลเป็นผู้มีความชำนาญที่สุด เพราะได้ผ่านการฝึกฝนมาแล้ว ในขณะที่การใช้ระบบกรรมการจะมีปัญหาในเรื่องผลประโยชน์ของสังคมที่เกิดขึ้นในจิตใจ เช่น มลรัฐแมนซาจูเสท โดยการยื่นคำร้องต่อศาล คำร้องจะถูกพิจารณาไม่ช้ากว่า 1 ปี หลังจากพิจารณาความผิด หรือไม่น้อยกว่า 90 วัน หลังจากผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย อัยการของรัฐจะได้รับการแจ้งจากเจ้าหน้าที่ศาลในเรื่องคำร้องขอรับค่าชดเชยความเสียหาย โดยจะทำหน้าที่เป็นคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง มีอำนาจสืบสวนอาจเห็นด้วย หรือคัดค้านต่อศาลผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมต้องแสดงหลักฐานว่า ได้รับบาดเจ็บและได้เสียค่าใช้จ่ายแล้วอย่างน้อย 100 ดอลลาร์ หรือเจ็บป่วยอย่างน้อย 2 สัปดาห์ติดต่อกัน จึงมีสิทธิได้รับเงินค่าชดเชยความเสียหายเงินดังกล่าวจะจ่ายตามที่เสียหายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์ ศาลจะต้องพิจารณาการกระทำของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ศาลอาจไม่ให้ หรือจำนวนเงินค่าชดเชยความเสียหายอาจลดลง หากผู้เสียหายเหยื่ออาชญากรรมได้รับการชดใช้จากผู้กระทำผิด ผู้ประกันภัย หรือกองทุนสาธารณะ อื่น ๆ ด้วย [36]

นอกจากระบบคณะกรรมการ และระบบศาลเป็นผู้พิจารณาในการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายแล้ว บางมลรัฐได้มีระบบหน่วยงาน เป็นผู้บริหารงานในรูปของรัฐสวัสดิการ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย มีหน่วยงานที่เรียกว่า State Social Welfare director ทำหน้าที่ในการพิจารณาชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย

ในกรณีที่รัฐได้ชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว รัฐจะรับช่วงสิทธิทั้งหมดของบุคคลดังกล่าว ที่สามารถเรียกร้องความสูญเสีย หรือเสียหาย

---

[35] พระราชบัญญัติการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 16.

[36] Stephen Schafer. **Victimology : The Victim and His Criminal.** p.p. 138-139.

ทางเศรษฐกิจ แต่ไม่เกินจำนวนเงินที่รัฐได้ชดเชยความเสียหายไป โดยอาจเรียกร้องจากแหล่งที่มาของการสูญเสีย [37]

ฉะนั้น การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยรัฐได้จัดตั้ง "กองทุนเหยื่ออาชญากรรม" ขึ้นโดยมีแหล่งเงินทุนจากงบประมาณการคลัง และเงินค่าปรับในคดีอาญาที่เก็บจากบุคคล หรือนิติบุคคลที่ถูกพิพากษาว่าได้กระทำความผิด เงินค่าปรับจากโทษเกี่ยวกับการประเมินเพื่อเก็บภาษี เงินที่ได้จากการริบเงินจากการประกันตัว เงินต่าง ๆ ที่ถูกสั่งจ่ายเข้ากองทุน และหากยอดเงินรวมภายในปีงบประมาณเกิน110ล้านดอลลาร์ เงินส่วนที่เกินจะไม่นำมารวมในกองทุนแต่จะถูกส่งไปกระทรวงการคลังต่อไป

ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงได้จัดตั้งกลไก ในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ กล่าวคือได้จัดตั้งในรูปของ "คณะกรรมการ" ประกอบด้วยกรรมการ 3 คน เป็นองค์คณะได้รับการแต่งตั้งโดยผู้แทนรัฐบาลซึ่งได้รับคำแนะนำและความเห็นของสภา Senate คณะกรรมการจะเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาว่า ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย จะได้รับการชดเชยความเสียหายหรือไม่ เป็นเงินจำนวนเท่าใด อย่างไรก็ตามผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายหากไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ก็สามารถยื่นคำร้องโดยให้คณะกรรมการทบทวนคำวินิจฉัยใหม่ ซึ่งคำวินิจฉัยดังกล่าวอาจยืน หรือเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยเดิมก็ได้ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด แต่มีบางมลรัฐ เช่น มลรัฐเท็กซัส ให้สิทธิผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ที่ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้ยื่นคำร้องพร้อมด้วยเหตุผลต่อคณะกรรมการ หากบุคคลดังกล่าวไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอีก มีสิทธินำคำร้องขอรับการชดเชยความเสียหายขึ้นสู่ศาลเพื่อวินิจฉัยต่อไป แต่ในบางมลรัฐ เช่น มลรัฐแมสซาจูเสท จะมีระบบศาลเป็นผู้มีอำนาจในการวินิจฉัยการชดเชยความเสียหายเพราะถือว่าศาลเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญที่สุด และบางมลรัฐได้จัดตั้งระบบหน่วยงานเป็นผู้บริหารงานในรูปของรัฐสวัสดิการ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย

อนึ่ง เมื่อรัฐได้จ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว รัฐสามารถรับช่วงสิทธิไล่เบี้ยจากผู้กระทำผิด โดยสามารถเรียกร้องความสูญเสียทั้งหมดแต่ไม่เกินจำนวนเงินที่รัฐได้จ่ายให้กับบุคคลดังกล่าวไป

---

[37] พระราชบัญญัติการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 13(1).

ดังนั้น กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา เห็นว่าสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.1.4 เปรียบเทียบแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา กับปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ

จากการศึกษา แนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มีความเห็น ดังนี้

1. ในเรื่องแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายไหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบที่ว่าเมื่อรัฐไม่สามารถคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้ รัฐจึงต้องชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และถือว่าเป็นการช่วยเหลือของคนในสังคมเดียวกัน โดยเฉพาะควรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

2. ส่วนหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือ หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าสอดคล้อง กับหลักการการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ดังนี้

2.1 ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย

ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา เห็นว่าสอดคล้องกับผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

2.1.1 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจอันเป็นผลจากการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง นอกจากนี้บุคคลดังกล่าวต้องไม่มีส่วนร่วม หรือมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือให้ความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนผู้กระทำผิดในการกระทำความผิดทางอาญา สำหรับผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังรวมถึงผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บหรือตายจากการขัดขวางป้องกันผู้ที่กระทำผิดหรือจากการช่วยจับผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา

2.1.2 ครอบครัวของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในความอุปการะของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องถูกทำร้ายถึงตาย หรือไร้ความสามารถจากกกระทำผิดอาญาในข้อ 1. นอกจากนี้ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมหากเป็นญาติกับผู้กระทำผิด หรืออยู่ในครอบครัวเดียวกับผู้กระทำผิด จะไม่ได้รับการชดเชยความเสียหายจากรัฐ

2.2 ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย

ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ว่าสอดคล้องกับความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบได้วางหลักเกณฑ์ ให้รัฐชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะความผิดอาญาที่ร้ายแรง ที่ทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ เช่นความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิต หรือร่างกาย แต่ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือบาดเจ็บเล็กน้อย รัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายให้ สำหรับความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดความผิดอาญาที่ร้ายแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิต หรือร่างกายเช่นกัน และยังรวมถึงผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บ หรือตายในความผิดเกี่ยวกับการจราจร

เฉพาะในกรณีที่ผู้กระทำความผิดที่ได้ใช้ยานพาหนะนั้นเป็นเครื่องมือในการกระทำผิดอาญา แต่มีบางมลรัฐ เช่น มลรัฐนิวยอร์ค ได้กำหนดให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บต้องรายงานมายังเจ้าหน้าที่ตำรวจภายใน 48 ชั่วโมง เพราะถือว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมากกว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

2.3 ประเภทของการชดเชยความเสียหาย

ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐาน ของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบมิได้กำหนดประเภทของการชดเชยความเสียหายไว้ เพียงกำหนดหลักเกณฑ์ว่า หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำผิด หรือทางอื่นใด รัฐต้องชดเชยความเสียหายทางการเงิน แก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย

สำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้วางหลักเกณฑ์ไว้เช่นเดียวกับปฏิญญาดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้มีการจ่ายเงินชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ตามที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับความเสียหายจริง แต่จ่ายไม่เกินกำหนดจำนวนเงินขั้นสูงที่กำหนดไว้ โดยแต่ละมลรัฐจะกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการ ในการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายที่แตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของแต่ละมลรัฐ แต่โดยทั่วไปได้กำหนดจำนวนเงินที่ชดเชยความเสียหายขั้นสูงไว้ไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์ ส่วนจำนวนเงินขั้นต่ำผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่า100 ดอลลาร์ หรือเจ็บป่วยอย่างน้อยสองสัปดาห์ติดต่อกัน จึงมีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายจากรัฐ ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับการเยียวยาความเสียหายจากหลักประกันอื่นรัฐจะไม่ชดเชยความเสียหาย อย่างไรก็ตามทุกมลรัฐจะชดเชยความเสียหายที่เสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ โดยกำหนดประเภทของการชดเชยความเสียหาย ดังนี้

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับบาดเจ็บรัฐจะชดเชยความเสียหายเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น ค่าขาดงาน การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายหรือจิตใจ การฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ การดูแลเยียวยาอื่น ๆ เช่น มลรัฐนิวยอร์ค รัฐได้กำหนดจำนวนเงินชดเชยความเสียหายไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์ สำหรับการขาดรายได้ (หรือ 250 ดอลลาร์ต่อสัปดาห์) แต่ไม่มีข้อจำกัดจำนวนเงินชดเชยในเรื่องค่ารักษาพยาบาล

มลรัฐแมสซาจูเสท ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บ และต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างน้อย 100 ดอลลาร์ หรือต้องเจ็บป่วยอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ติดต่อกันจึงจะมีสิทธิ

ได้รับการชดเชยความเสียหาย ส่วนมลรัฐฮาวาย เป็นรัฐเดียวที่ชดเชยความเสียหาย โดยรวมถึงการบาดเจ็บ และค่าทำขวัญ

2. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับบาดเจ็บถึงตาย หรือถูกฆ่าตาย โดยรัฐจะชดเชยความเสียหายเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในงานศพไม่เกิน 500 ดอลลาร์ แต่หากไม่ตายทันทีรัฐจะชดเชยความเสียหายเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจของทายาท หรือผู้อยู่ในความดูแล หรืออยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม

แต่อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าห้องโรงพยาบาล ค่าพยาบาลดูแล สถานที่พักฟื้น รัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายให้ หรือในกรณีผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม หากได้รับการชดเชยความเสียหายโดยทางอื่น คณะกรรมการอาจพิจารณา โดยลดจำนวนเงินชดเชยความเสียหาย หรือไม่ชดเชยความเสียหายให้

3. จากการศึกษา กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มิได้กำหนดในเรื่องกลไก การชดเชยความเสียหายแต่อย่างใด เพียงวางหลักเกณฑ์ให้มีการบริหารทางด้านการเงิน โดยกำหนดให้รัฐจัดตั้งกองทุนสำหรับชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม หรือกองทุนอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

สำหรับ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการจัดตั้งกองทุนที่เรียกว่า “ กองทุนเหยื่ออาชญากรรม “ และมีวัตถุประสงค์ในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม เช่นเดียวกับปฏิญญาสากลดังกล่าว นอกจากรัฐจะได้จัดตั้งกองทุนแล้ว ยังได้จัดตั้งคณะกรรมการเป็นกลไกผู้มีอำนาจพิจารณาเพื่อจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการ 3 คน ซึ่งแต่งตั้งโดยผู้แทนรัฐบาล โดยได้รับคำแนะนำและความเห็นของสภา Senate ในกรณีที่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ก็สามารถยื่นคำร้องให้คณะกรรมการทบทวนคำวินิจฉัยใหม่ คำวินิจฉัยอาจยืน หรือเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยเดิมก็ได้ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด มีบางมลรัฐ เช่น มลรัฐเท็กซัส ได้ให้สิทธิผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ที่ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ สามารถนำคำร้องขอรับการชดเชยความเสียหายขึ้นสู่ศาลเพื่อวินิจฉัยต่อไป แต่บางมลรัฐ เช่น มลรัฐแมสซาจูเสท ได้ให้ศาลเป็นผู้พิจารณาในจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย เพราะถือว่าศาลเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญมากที่สุด และในบางมลรัฐ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้มีการจัดตั้งระบบหน่วยงานเป็นผู้บริหารงานในรูปของรัฐสวัสดิการ

อย่างไรก็ตามเมื่อรัฐได้ชดเชยความเสียหาย แก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไปแล้ว รัฐจะรับช่วงสิทธิโดยสามารถเรียกร้องความสูญเสียทั้งหมด แต่ไม่เกินจำนวนเงินที่รัฐได้ชดเชยความเสียหายให้กับบุคคลดังกล่าวไป

3.2 การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น

ในปี ค.ศ.1958 บทบาทของ Mendelsohn ซึ่งทำให้นักวิชาการ และนักคิดชาวญี่ปุ่นให้ความสนใจในเรื่อง “เหยื่ออาชญากรรม” โดยนำหลักจิตวิทยาและศึกษาจากรายงานบันทึกมาทำการวิจัย [38] ต่อมาในปี ค.ศ.1980 ได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วย “การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ” (Crime Victims Benefit Payment Law : (Law No. 36, May 1, 1980) ดังนั้นในส่วนของประเทศญี่ปุ่นจะศึกษา แนวคิด หลักการ และกลไกการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ เปรียบเทียบกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบที่ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 ว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร ในส่วนของหลักการ จะศึกษาว่าบุคคลใดเป็นผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย และประเภทของการชดเชยความเสียหาย รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย โดยรัฐได้นำเงินงบประมานประจำปีมาจัดสรรให้โดยมีคณะกรรมการ เป็นกลไกผู้มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม คณะกรรมการประกอบด้วย “คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ ” และ “ คณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค” โดยมีสาระสำคัญดังนี้

3.2.1 แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

[38] อัณณพ ชูบำรุง และศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. **ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม**. หน้า25 - 26.

การชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มีแนวคิดว่า เมื่อรัฐไม่สามารถคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้ รัฐต้องชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และถือว่าเป็นการช่วยเหลือของคนในสังคมเดียวกัน โดยเฉพาะควรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ[39]

ในส่วนแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ได้มีนักวิชาการชาวญี่ปุ่น ให้ทัศนะว่า “อาชญากรรม เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการยอมรับของบุคคลเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น รัฐจะคุ้มครองผู้ต้องหาหรือผู้กระทำผิดทั้ง ๆ ที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดกลับไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม จึงกลายเป็นคนผิดที่ถูกลงโทษ” ดังนั้น รัฐจึงมีหน้าที่ต้องชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม เพราะรัฐไม่สามารถคุ้มครองประชาชนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้ ในประเทศญี่ปุ่นสิทธิของผู้เสียหายจะได้รับการเอาใจใส่จากรัฐมากที่สุด ต่อมาในปี ค.ศ.1980 รัฐจึงได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ (Crime Victims Benefit Payment Law) โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

1.รัฐต้องการบรรเทาความเสียหายให้กับผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม จากการกระทำผิดอาญาโดยจะชดเชยความเสียหายให้แก่ครอบครัวของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกฆ่าตาย ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับความเสียหายทางร่างกายจนถึงทุพพลภาพ ประกอบกับแนวคิดที่ว่าในสังคมที่มีเสรี บทบาทสำคัญสิ่งหนึ่งที่รัฐควรมีก็คือการให้โอกาสทุกๆ คนที่จะพัฒนาตนเองในวิถีทางของเขา การให้โอกาสผู้กระทำผิดได้กลับตนเป็นคนดี รัฐจึงต้องชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ควรได้รับการปฏิบัติเสมือนวัตถุที่ไร้ความหมาย

---

[39] ประธาน วัฒนวาณิชย์. **“กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ.”** หน้า 72.

2.การที่รัฐชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจ โดยอยู่บนพื้นฐานของเจตนาในการร่วมมือ และให้ความช่วยเหลือกันของคนในสังคม [40]

ฉะนั้นแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น พอสรุปได้ดังนี้

1. รัฐมีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันอาชญากรรม เมื่อมีอาชญากรรมเกินขึ้นแสดงว่ารัฐบกพร่องในหน้าที่ ประกอบกับรัฐเห็นว่าควรให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสกับตนเป็นคนดีผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำผิด จึงกลายเป็นคนผิดที่ถูกลงโทษ ดังนั้นรัฐจึงมีหน้าที่ชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

2. รัฐควรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมเพื่อเยียวยาความเสียหายทั้งร่างกาย จิตใจ และทางเศรษฐกิจ โดยมีเจตนาช่วยเหลือกันของคนในสังคมเดียวกัน

ดังนั้น แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น เห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.2.2 หลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐและคนในสังคมต้องช่วยเหลือกัน ดังนั้นในส่วนของหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น จะทำการศึกษาในเรื่องผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ซึ่งหมายถึงผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย รวมทั้งประเภทของการชดเชยความเสียหาย เปรียบเทียบกับผู้มีสิทธิได้รับ

---

[40] กฤตศิลป์ กนกนาก. “รายงานการสัมนาวิชาการเรื่อง เหยื่ออาชญากรรมและสิทธิของเหยื่อ.” **ดุลพาห**. 38, เล่ม 2. มีนาคม – เมษายน 2534, หน้า 155.

การชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย รวมทั้งประเภทของการชดเชยความเสียหาย ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ดังนี้

ก. ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย

ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบได้กำหนดให้บุคคลต่อไปนี้ได้รับการชดเชยความเสียหาย

1.ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ อันเป็นผลจากการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง และบุคคลดังกล่าวต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดอาญา

2.ครอบครัวของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องอยู่ในความอุปการะของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องถูกทำร้ายถึงตายหรือไร้ความสามารถจากกกระทำผิดอาญาในข้อ 1.[41]

สำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย หมายถึงผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม (Victim of Crime) ที่ได้รับความเสียหายจนถึงแก่ความตาย หรือทุพพลภาพอย่างร้ายแรงเนื่องจากการกระทำผิดอาญา (Criminal Damage) ซึ่งได้แบ่งประเภทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกประทุษร้ายจนถึงทุพพลภาพอย่างร้ายแรง (Serious Incapacity) หมายความว่า ทุพพลภาพทางร่างกาย ตามมติของคณะรัฐมนตรีเลขที่ 287 ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน ค.ศ.1980 ที่กำหนดระดับของความทุพพลภาพไว้ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ [42]

2. ครอบครัวของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ถูกฆ่าตายโดยผู้กระทำผิดทางอาญา(Bereaved family)บุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกฆ่าตายมีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย หมายถึง

---

[41] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบมาตรา 12.

[42] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 2(1),(2).

2.1 คู่สมรสของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม (รวมถึงคู่สมรสที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

2.2 บุตร (รวมทั้งบุตรในครรภ์ของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในเวลาที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมเสียชีวิต)

2.3 บิดามารดา

2.4 หลาน

2.5 ปู่ ย่า ตา ยาย

2.6 พี่น้องร่วมสายโลหิต (sibling)

ทายาทในลำดับ 2.2 ถึง 2.6 ต้องเป็นทายาทที่ดำรงชีพอยู่โดยได้อาศัยรายได้ของผู้เสียหาย เหยื่ออาชญากรรมจึงจะได้รับการพิจารณาก่อน ส่วนทายาทผู้ที่ไม่ได้อาศัยรายได้ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมการพิจารณาการชดเชยความเสียหายต้องเรียงลำดับตามที่กล่าวมาข้างต้น สำหรับบิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมจะอยู่ลำดับก่อนบิดามารดาโดยสายโลหิต [43]

ในกรณีที่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย หากมีพฤติกรรมต่อไปนี้จะไม่มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย

1.ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม กับผู้กระทำความผิดหากมีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต และโดยการสมรส (รวมถึงกรณีมีความสัมพันธ์เทียบได้กับการสมรส)

2. ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม หรือทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีส่วนช่วยเหลือการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายในการกระทำความผิดอาญา

3. กรณีเห็นว่าไม่สมควรได้รับชดเชยความเสียหาย โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมกับผู้กระทำความผิด หรือความสัมพันธ์ระหว่างทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม กับผู้กระทำผิด รวมถึงสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ด้วย [44]

4.ทายาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นต้นเหตุการตายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม [45]

---

[43] การชดเชยความิสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 5.

[44] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 6.

[45] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 3, มาตรา 5(4).

5.ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมหรือทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีสัญชาติญี่ปุ่นแต่ไม่ได้อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่นในเวลาที่เกิดการกระทำผิดอาญา

ฉะนั้น ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่นพอสรุปได้ดังนี้

ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกประทุษร้ายจนถึงทุพพลภาพอย่างร้ายแรงหรือถึงแก่ความตายจากการกระทำผิดอาญา

2. ทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมหากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเสียชีวิตจากการกระทำผิดอาญาในข้อ 1.

อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม หรือทายาทของบุคลดังกล่าวหากมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิดรัฐจะไม่ชดเชยความเสียหาย

ดังนั้น ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่นเห็นว่าสอดคล้องกับ ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ข. ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย

ความผิดที่ผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ได้กำหนดไว้ว่า ต้องเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรงที่ทำให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ[46]

สำหรับ ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า รัฐจะชดเชยความเสียหายเฉพาะในความผิดอาญาที่กระทำต่อชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่าง

---

[46] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบมาตรา12.

ร้ายแรงจากอาชญากรรม (Criminal damages) กล่าวคือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องถึงแก่ความตาย หรือได้รับบาดเจ็บจนถึงขั้นทุพพลภาพอย่างร้ายแรง (Serious Incapacity) เนื่องจากการกระทำผิดอาญา ซึ่งความผิดเกิดในประเทศญี่ปุ่น หรือบนเรืออากาศยานของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งอยู่นอกประเทศญี่ปุ่น [47]

ในกรณีความเสียหายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่สามารถเรียกร้องสิทธิได้ ให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เลขที่ 287 ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 1980 (Cabinet Order for Crime Victims Benefit Payment Law Cabinet Order No 287, November 4, 1980) ได้กำหนดการชดเชยความเสียหายเฉพาะความเสียหายทางร่างกาย (Physical Incapacity) แบ่งออกได้ 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1

(1) ตาบอดทั้งสองข้าง

(2) สูญเสียความสามารถในการพูด และการบดเคี้ยวอาหารทั้งหมด

(3) สูญเสียระบบประสาท และความทรงจำไปตลอด

(4) สูญเสียระบบทางเดินอาหารอย่างถาวร

(5) สูญเสียแขนทั้งสองข้างเกินส่วนข้อศอกขึ้นไป

(6) ไม่สามารถใช้แขนทั้งสองข้างได้อย่างถาวร

(7) สูญเสียขาทั้งสองข้างเหนือเข่าขึ้นไป

(8) ไม่สามารถใช้ขาทั้งสองข้างได้อย่างถาวร

(9) ไม่มีความสามารถในการใช้อวัยวะอื่นในระดับที่พิจารณาได้ว่าเท่ากับ หรือสูงกว่ากรณีที่กล่าวข้างต้น

(10) ได้รับทุพพลภาพซ้ำซ้อนในลักษณะที่พิจารณาได้ว่า เท่ากับ หรือสูงกว่ากรณีที่กล่าวข้างต้น

ระดับที่ 2

(1) ตาบอดข้างเดียวและการมองเห็นลดลงจากเดิม 0.02 หรือต่ำกว่า

(2) การมองเห็นของดวงตาทั้งสองข้างลดลงจากเดิม 0.02 หรือต่ำกว่า

(3) สูญเสียแขนทั้งสองข้างเหนือข้อมือขึ้นไป

(4) สูญเสียขาทั้งสองข้างเหนือข้อเท้าขึ้นไป

---

[47] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 2.(1).

(5)ไม่มีความสามารถในการใช้อวัยวะอื่นในระดับที่พิจารณาได้ว่าเท่ากับหรือสูงกว่ากรณีที่กล่าวมาข้างต้น

(6)ได้รับทุพพลภาพซ้ำซ้อนในลักษณะที่พิจารณาได้ว่าเท่ากับ หรือสูงกว่ากรณีที่กล่าวมาข้างต้น

ระดับที่ 3

(1) ตาบอดข้างเดียว และการมองเห็นลดลงจากเดิม 0.06 หรือ ต่ำกว่า

(2) สูญเสียความสามารถในการพูดและการเคี้ยวอาหารทั้งหมด

(3) สูญเสียระบบประสาทและความทรงจำไปจนไม่สามารถกลับเข้ามาทำงานได้

(4) สูญเสียระบบทางเดินอาหารจนไม่สามารถกลับเข้าทำงานได้อีก

(5) สูญเสีย นิ้วทั้ง 10 นิ้ว

(6) ไม่มีความสามารถในการใช้อวัยวะอื่น ในระดับที่พิจารณาได้ว่าเท่ากับ หรือสูงกว่ากรณีที่กล่าวข้างต้น

(7) ได้รับทุพพลภาพซ้ำซ้อนในลักษณะที่พิจารณาได้ว่า เท่ากับหรือสูงกว่า กรณีที่กล่าวข้างต้น

การมองเห็นจะวัดจากตารางสำหรับทดสอบสภาพการมองเห็นระหว่างประเทศ

การสูญเสียนิ้วมือ หมายถึง การสูญเสียข้อนิ้วมือในกรณีของนิ้วหัวแม่มือ และกรณีของนิ้วมือ ให้ถือว่าการสูญเสียส่วนบนของนิ้วมือตั้งแต่ข้อนิ้วมือข้อแรกลงไป

แต่ละระดับจะเป็นเงื่อนไข ในการพิจารณาความรุนแรงของความเสียหาย ที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับ และเป็นเงื่อนไขให้คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติเป็นข้อพิจารณาว่าจะจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายเป็นจำนวนเท่าใด โดยจะพิจารณาจากสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวของผู้เสียหายประกอบด้วย [48]

ฉะนั้น ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้เฉพาะความผิดอาญาที่ร้ายแรงที่ทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือบาดเจ็บจนถึงขั้นทุพพลภาพ (Serious Incapacity) โดยความผิดเกิดในประเทศญี่ปุ่น หรือบนเรือ หรืออากาศยานของประเทศญี่ปุ่น และอยู่นอกประเทศญี่ปุ่น

---

[48] รายการท้ายมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ตารางที่1

ดังนั้น ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น เห็นว่าสอดคล้อง กับความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ค. ประเภทการชดเชยความเสียหาย

ประเภทของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบมิได้กำหนดประเภทของการชดเชยความเสียหายไว้ เพียงวางหลักเกณฑ์ว่า หากผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมมิได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำผิดหรือทางอื่นใด รัฐต้องชดเชยความเสียหายทางการเงิน แก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย[49]

ส่วนประเภทของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ในการจ่ายเงินชดเชยความเสียหายรัฐจะกำหนดเป็นเงินจำนวนหนึ่งโดยจ่ายเพียงครั้งเดียว (a lump sum) ตามมติคณะรัฐมนตรี ว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ เลขที่ 287 ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 1980 [50] แต่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายโดยทางอื่น และได้แบ่งประเภทการชดเชยความเสียหายเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกประทุษร้ายได้รับบาดเจ็บอย่างร้ายแรงจนถึงขั้นทุพพลภาพจนไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้ หรือไร้ความสามารถ โดยรัฐจะจ่ายเงินค่าชดเชย

---

[49] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตาม 12.

[50] มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 3.

ความเสียหายให้แก่บุคคลดังกล่าว ตามมติของคณะรัฐมนตรี ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ในการจ่ายเงินชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม[51] ดังนี้

1.1 พิจารณาจากระดับความเสียหายที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับในตารางที่ 1 [52] รายการท้ายมติคณะรัฐมนตรี ประกอบกับอายุของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในเวลาที่เกิดกระทำผิดในตารางที่ 2 ข้อ 2 [53] รายการท้ายมติคณะรัฐมนตรีโดยนำตัวคูณคงที่ตามระดับที่ตรงกับความทุพพลภาพทางร่างกายในตาราง ที่ 1 ตามรายการท้ายมติคณะรัฐมนตรี คูณกับจำนวนเงินในแต่ละช่วงอายุของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในเวลาเกิดการกระทำผิดในตารางที่ 2 ข้อ 2 รายการท้ายมติคณะรัฐมนตรี ผลลัพธ์ที่ได้จาการคำนวณจะเป็นฐานในการกำหนดจำนวนเงินค่าชดเชยความเสียหายเป็นจำนวนเงินขั้นสูงสุดและขั้นต่ำสุด จะเป็นจำนวนเงินเท่าใด [54]

1.2 การพิจารณาการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายจะต้องเท่ากับจำนวนยอดรวมของรายได้ในระยะเวลาหนึ่ง 1 ปี ก่อนวันที่มีการกระทำผิดคูณด้วย 80 ส่วน 100 ผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นจำนวนเงินที่ชดเชยความเสียหาย แต่ต้องไม่เกินจำนวนเงินขั้นสูงสุด และไม่น้อยกว่าจำนวนเงินขั้นต่ำสุด ที่ใช้เป็นฐานในการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหาย ใน ข้อ 1.1 [55]

ในกรณี ที่มีการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม หากคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ (The National Public Safety Commission) ไม่สามารถพิจารณาจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายได้อย่างรวดเร็วอาจเป็นเพราะข้อเท็จจริงที่เพิ่มขึ้นจากความเสียหาย หรือเหตุอื่น และเพื่อความเป็นธรรม คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติจะพิจารณาจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายชั่วคราวไปก่อน หากภายหลังตรวจสอบพบว่าจำนวนเงินที่คณะกรรมการปลอดภัยแห่งชาติ ได้พิจารณาจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหาย เป็นจำนวนเงิน

---

[51] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 3.

[52] รายการท้ายมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ตารางที่ 1.

[53] รายการท้ายมติคระรัฐมนตรีว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ตารางที่ 2 ข้อ 2.

[54] มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยกรชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 5.ข้อ 2.

[55] มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 4.

เกินกว่าที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ต้องคืนเงินส่วนต่าง แต่หากทางพิจารณาของกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติได้ตรวจสอบพบว่าผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่มีสิทธิได้รับเงินบุคคลดังกล่าวต้องคืนเงินที่รับไป แต่ในกรณีที่มีการทุจริตในการขอรับเงินค่าชดเชยความเสียหาย คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ จะลงโทษปรับเป็นเงินจำนวนเท่ากับจำนวนเงินค่าชดเชยความเสียหายที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับในรูปแบบเดียวกับการจัดเก็บภาษี [56] นอกจากนี้การขอใช้สิทธิรับเงินค่าชดเชยความเสียหาย ต้องดำเนินการยื่นคำขอภายใน 2 ปี [57]

ดังนั้น การชดเชยความเสียหาย ในกรณีผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับบาดเจ็บจนถึงทุพพลภาพอย่างร้ายแรงจนไม่สามารถเลี้ยงชีพได้รัฐจะจ่ายเงินชดเชยตั้งแต่ 2,625,000 เยน แต่ไม่เกิน 11,122,000 เยน

2.ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บจนถึงตายหรือถูกฆ่าตาย รัฐจะจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย ให้กับทายาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม [58] ตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ ในการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหาย แก่ทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ดังนี้

2.1 พิจารณาจากอายุของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในเวลาที่เกิดการกระทำผิดว่าอยู่ในช่วงอายุเท่าไร ในตารางที่ 2 ข้อ 1 [59] รายการท้ายมติคณะรัฐมนตรี และคูณด้วยตัวคูณ 1300 กับจำนวนเงินขั้นสูงสุด และจำนวนเงินขั้นต่ำสุดที่กำหนดไว้ในตาราง 2 ข้อ 1 ตามรายการท้ายของมติคณะรัฐมนตรี ผลลัพธ์ที่ได้จากการคำนวณ จะเป็นฐานในการกำหนดจำนวนเงินค่าชดเชยความเสียหายเป็นจำนวนเงินขั้นต่ำสุด และขั้นสูงสุดว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด

แต่อย่างไรก็ตาม ตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ยังได้กำหนดเงื่อนไขให้ทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ดังต่อไปนี้ให้คูณด้วยตัวคูณ 1300

1. *ภรรยา* (รวมทั้งภรรยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

---

[56] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 12,15.

[57] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา16.

[58] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 4.

[59] รายการท้ายมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ตารางที่ 2 ข้อ1.

2. สามีที่มีอายุ 60 ปี หรือมากกว่า 60 ปีขึ้นไป (รวมถึงสามีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย) พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย

3.บุตร หลานตา หลานยาย หลานย่า หลานปู่ ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

4. พี่ชาย น้องชาย พี่สาว น้องสาว ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรืออายุ 60 ปี หรืออายุ มากกว่า 60 ปีขึ้นไป

5. สามี บุตร พ่อ แม่ หลานปู่ หลานย่า หลานตา หลานยาย หรือพี่ชาย พี่สาว น้องสาว นอกจากที่กล่าวในข้อ 1 ถึงข้อ 4 ข้างต้นหากเป็นคนไร้ความสามารถตามที่คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติได้กำหนดไว้

สำหรับทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนอกจากข้อ 1 ถึงข้อ 5 ให้ใช้

ตัวคูณ 1000 เป็นฐานในการคำนวณการจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย [60]

2.2 ในการพิจารณา จ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายแก่ทายาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ต้องเท่ากับจำนวนยอดรวมของรายได้ในระยะเวลา 1 ปี ก่อนวันที่กระทำความผิดอาญา คูณด้วย 70 ส่วน 100 ก็จะเป็นจำนวนเงินที่คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติจะชดเชยความเสียหายแก่ทายาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม แต่ต้องไม่เกินจำนวนเงินขั้นสูงสุด และไม่น้อยกว่าจำนวนเงินขั้นต่ำสุด ที่ใช้เป็นฐานในการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายที่คำนวณใน ข้อ 2.1 [61]

ดังนั้น ทายาทของผู้เสียหาย และเหยื่ออาชญากรรม รัฐจะชดเชยความเสียหายตั้งแต่ 2,200,000 เยน แต่ไม่เกิน 9,360,000 เยน

ฉะนั้น ประเภทของการชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น รัฐได้กำหนดเป็นเงินจำนวนหนึ่งโดยไม่ระบุเป็นค่าอะไร และมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายเงินแก่บุคคลดังกล่าว ตามมติของคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น โดยแบ่งประเภทของการชดเชยความเสียหาย ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

---

[60] มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 5.

[61] มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 4.

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกประทุษร้ายได้รับบาดเจ็บจนถึงทุพพลภาพอย่างร้ายแรง โดยรัฐจะชดเชยความเสียหายตั้งแต่ 2,625,000 เยน แต่ไม่เกิน 11,122,000 เยน

2. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกประทุษร้าย ได้รับบาดเจ็บจนถึงตาย หรือถูกฆ่าตาย รัฐจะจ่ายเงินชดเชยความเสียหายให้กับครอบครัวของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยพิจารณาจากอายุของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในเวลาที่เกิดการกระทำความผิด โดยรัฐจะชดเชยค่าเสียหายตั้งแต่ 2,200,000 เยน แต่ไม่เกิน 9,360,000 เยน

ดังนั้น ประเภทของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น เห็นว่าสอดคล้องกับหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.2.3 กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

กลไก การพิจารณาชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มิได้กำหนดกลไก ในการชดเชยความเสียหายอย่างใดไว้ เพียงวางหลักเกณฑ์ให้มีการบริหารด้านการเงิน กล่าวคือ ให้รัฐมีการจัดตั้ง หรือสนับสนุนการขยายกองทุนสำหรับการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา และเพื่อความเหมาะสม ควรจัดตั้งกองทุนอื่นที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน [62]

สำหรับ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น โดยรัฐได้จัดสรรงบประมาณประจำปี [63] เพื่อให้เป็นแหล่งเงินในการชดเชยความเสียหาย และมีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาความเสียหาย แก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย นอกจากนี้รัฐยังได้จัดตั้ง “คณะกรรมการ” เป็นกลไก ผู้มีอำนาจในการพิจารณา

---

[62] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา 13.

[63] ชาติชาย ชอบทางศิลป์. “สิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาจากรัฐอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางอาญา.” หน้า63.

จ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย คณะกรรมการประกอบด้วย คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ (The National Publice safety Commission) [64] เป็นหน่วยงานของกรมตำรวจ (The Public Law, Law No. 162, June 8, 1954) มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย ตลอดจนควบคุม ดูแล และให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค (The Prefectural Publice Safety Commission) [65] ในการตัดสินใจในแต่ละกรณี โดยให้เป็นไปตามเงื่อนไข และหลักเกณฑ์ของการชดเชยความเสียหาย เพื่อให้เกิดความยุติธรรมทั่วประเทศ ในการพิจารณาคำขอ [66]

นอกจากนี้ วิธีการขอรับเงินค่าชดเชยความเสียหาย ต้องยื่นคำร้องพร้อมทั้งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค (Prefectural Public Safety Commission) โดยยื่นได้ที่สำนักงานใหญ่ของตำรวจ หรือสถานีตำรวจ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำนาจศาลที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีภูมิลำเนาอยู่ เมื่อคณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาคได้พิจารณาคำขอแล้ว ก็จะจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายตามผลของการพิจารณาดังกล่าว [67] ในกรณีมีการยื่นคำร้องขอเข้ามา หากคณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาคไม่สามารถแจ้งให้ศาลทราบได้ในเวลาอันรวดเร็ว ด้วยเหตุที่ยังไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิด หรือระดับความรุนแรงของอาการทุพพลภาพยังไม่ชัดเจน คณะกรรมการดังกล่าวอาจตัดสินใจ จ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้มีสิทะได้รับการชดเชยความเสียหายไปด้วยเงินจำนวนจำกัดจำนวนหนึ่ง [68]

แต่อย่างไรก็ตามหากผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค อาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ

---

[64] ประกอบด้วยสมาชิก 6 คน โดยมีรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย (Ministor of the State) เป็นประธานโดยตำแหน่ง ส่วนกรรมการคนอื่น ๆ อีก 5 คน จะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยความเห็นของสองสภาในสภา Diet โดยคัดเลือกจากบุคคลผู้ไม่เคยรับราชการตำรวจ หรืออัยการมาก่อนในระยะ 5 ปี ก่อนหน้าจะมีการแต่งตั้งกรรมการนี้ขึ้น และต้องไม่รับราชการในขณะเป็นกรรมการอยู่

[65] คณะกรรมการชุดนี้เป็นผู้ประสานงานส่วนท้องถิ่นของคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ เพื่อให้ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย มาขอรับเงินชดเชยความเสียหาย ตามภูมิลำเนาของบุคคลดังกล่าว

[66] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 20.

[67] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 13

[68] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 12

(The National Publice Safety Commission) พิจารณาคำขอใหม่อีกได้ [69] และถ้าไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการดังกล่าว ก็ยื่นคำคัดค้านคำวินิจฉัยโดยยื่นฟ้องคดีต่อศาล มิใช่ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ นอกจากนี้คณะกรรมการไม่มีอำนาจหน้าที่ในการฟ้องคดีได้ [70] ในกรณีที่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ได้รับเงินค่าชดเชยความเสียหายจากการประกันอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงาน (Law No.50 of 1947) และกฎหมายอื่น ๆ รัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายให้ [71]

ในกรณีที่รัฐได้จ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหาย แก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย รัฐจะสวมสิทธิ (Subrogate) ของบุคคลดังกล่าว ในอันจะเรียกร้องความเสียหายจากผู้กระทำผิดอาญา ในจำนวนที่เท่ากับจำนวนเงินชดเชยความเสียหายที่รัฐได้จ่ายไป [72]

ฉะนั้นกลไก ในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น โดยรัฐได้จัดสรรงบประมาณประจำปีจำนวนหนึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาความเสียหาย แก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย นอกจากนี้ยังได้จัดตั้ง “คณะกรรมการ” เป็นกลไก ผู้มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย คณะกรรมการประกอบด้วย คณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย โดยมีคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ เป็นผู้มีอำนาจควบคุม ดูแล และให้คำปรึกษา แก่คณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาคในการพิจารณาคำขอ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมทั่วประเทศ ในกรณีผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ไม่เห็นด้วยกับคณะกรรมการความปลอดภัยภูมิภาค ก็สามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ ทบทวนคำวินิจฉัยใหม่ หากผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไม่เห็นด้วยกับ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการดังกล่าวอีก ก็สามารถยื่นคำคัดค้านคำวินิจฉัยต่อศาลได้

---

[69] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 12 - 2

[70] ชาติชาย ชอบทางศิลป์. “สิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาจากรัฐอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางอาญา.” หน้า 59

[71] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 7 .

[72] การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 8 .(2).

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อคณะกรรมการได้จ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว รัฐสามารถสวมสิทธิไล่เบี้ยเอาจากผู้กระทำผิด ในจำนวนเงินเท่าที่รัฐได้จ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายไป

ดังนั้น กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น เห็นว่าสอดคล้องกับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.2.4 เปรียบเทียบแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศญี่ปุ่น กับปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของเหยื่ออาชญากรรม และใช้อำนาจโดยมิชอบ

จากการศึกษา แนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่นเมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มีความเห็น ดังนี้

1. ในเรื่องแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น เห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ที่ว่าเมื่อรัฐไม่สามารถคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้ รัฐต้องชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และถือว่าเป็นการช่วยเหลือของคนในสังคมเดียวกัน โดยเฉพาะควรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ

2. ส่วนหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น เห็นว่าสอดคล้องกับหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ดังนี้

2.1 ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย

ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น เห็นว่าสอดคล้องกับ ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

2.1.1 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจอันเป็นผลจากการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง และบุคคลดังกล่าวต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดอาญานั้นด้วย

2.1.2 ทายาทของของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในความอุปการะของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องถูกทำร้ายถึงตายหรือถูกฆ่าตาย หรือไร้ความสามารถจากกกระทำผิดอาญาใน ข้อ1. สำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดไว้ว่า ทายาทผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ต้องดำรงชีวิตอยู่ด้วยรายได้ของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตาย ทายาทดังกล่าวจะได้รับการชดเชยความเสียหายก่อนทายาทอื่น นอกจากนี้หากผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต หรือการสมรส กับผู้กระทำผิด หรือทายาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมมีความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิด หรือไปมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือเป็นต้นเหตุของการก่อให้เกิดการกระทำผิด รวมทั้งบุคคลดังกล่าวมีสัญชาติญี่ปุ่นแต่ไม่ได้อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่นในเวลาที่เกิดการกระทำผิด รัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายให้

2.2 ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย

ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น เห็นว่าสอดคล้อง กับความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยกำหนดให้เฉพาะความผิดอาญาที่ร้ายแรงที่ทำให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ นอกจากนี้ คามผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือบาดเจ็บจนถึงขั้นทุพพลภาพ (Serious Incapacity) โดยความผิดเกิดในประเทศญี่ปุ่น หรือบนเรือ หรืออากาศยานของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งอยู่นอกประเทศญี่ปุ่น

2.3 ประเภทการชดเชยความเสียหาย

ตามปฏิญญาสากลว่า ด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบมิได้กำหนดประเภทของการชดเชยความเสียหายไว้ เพียงวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมิได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำผิด หรือทางอื่นใด รัฐต้องชดเชยความเสียหายทางการเงิน แก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย

สำหรับ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น เห็นว่าสอดคล้องกับปฏิญญาดังกล่าว ได้กำหนดให้การชดเชยความเสียหายเป็นเงินจำนวนหนึ่งโดยไม่ระบุเป็นค่าอะไร ซึ่งมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหาย ให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ และได้แบ่งประเภทของการชดเชยความเสียหายออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.3.1 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกประทุษร้าย หรือได้รับบาดเจ็บถึงขั้นทุพพลภาพอย่างร้ายแรงจนไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้ รัฐจะจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายตามระดับความเสียหายของร่างกาย ตั้งแต่ 2,625,000 เยน แต่ไม่เกิน 11,122,000 เยน

2.3.2 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกประทุษร้ายหรือได้รับบาดเจ็บจนถึงแก่ความตายหรือถูกฆ่าตาย รัฐจะจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหาย ให้กับทายาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยพิจารณาจากอายุของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในเวลาที่เกิดการกระทำผิด โดยรัฐจะจ่ายเป็นเงินจำนวน ตั้งแต่ 2,200,000 เยน แต่ไม่เกิน 9,360,000 เยน

3. จากการศึกษา กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มิได้กำหนดกลไก ในการชดเชยความเสียหายอย่างใดไว้ เพียงวางหลักเกณฑ์ให้มีการบริหารด้านการเงิน กล่าวคือให้รัฐมีการจัดตั้ง หรือสนับสนุนการขยายกองทุนสำหรับการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา และเพื่อความเหมาะสมควรจัดตั้งกองทุนอื่นที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน

สำหรับ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น รัฐมิได้จัดตั้งกองทุนแต่ได้จัดสรรงบประมาณประจำปีจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาเช่นเดียวกับปฏิญญาดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้จัดตั้ง “คณะกรรมการ” เป็นกลไก ผู้มีอำนาจในการพิจารณาในการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหาย คณะกรรมการประกอบด้วยคณะกรรมการความ

ปลอดภัยส่วนภูมิภาคมีอำนาจพิจารณาจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย และมีคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติมีอำนาจควบคุม ดูแล และให้คำปรึกษา แก่คณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค ในการพิจารณาคำขอ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมทั่วประเทศ ในกรณีผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการความปลอดภัยภูมิภาคก็มีสิทธิยื่นคำร้องให้คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ ทบทวนคำวินิจฉัยใหม่ หากผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติอีกก็สามารถยื่นคำคัดค้านคำวินิจฉัยต่อศาลชั้นต้นได้

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อคณะกรรมการได้จ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว รัฐสามารถสวมสิทธิไล่เบี้ยเอาจากผู้กระทำผิด ในจำนวนเงินเท่าที่รัฐได้จ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายไป

DPU

บทที่ 4

วิเคราะห์การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ..เปรียบเทียบกับ.. กฎหมายว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

หลังจากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 ได้มีกระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมือง การปกครองซึ่งมีองค์กรที่เรียกว่าสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง และตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพ และมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ ต่อมาได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญ กล่าวคือรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้รัฐบาลทุกรัฐบาลต้องกำหนดนโยบายบริหารราชการแผ่นดินให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ [1] และมีสภาพบังคับให้รัฐบาลต้องดำเนินการตามที่ได้แถลงต่อรัฐสภา และไม่ว่ารัฐบาลในยุคใดนอกจากจะมีหน้าที่พิทักษ์รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนแล้ว ยังมีหน้าที่ขจัดทุกข์บำรุงสุขเพื่อการกินดีอยู่ดีของประชาชน ส่งเสริมสวัสดิภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน การดูแลช่วยเหลือต่อสถานการณ์ที่มีผลต่อการมีชีวิตของคนในสังคม ด้วยความเสมอภาค และเท่าเทียมกัน โดยรัฐได้กำหนดไว้ในนโยบายสังคม ซึ่งจะมีบทบาทอย่างสำคัญในการดูแลชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งสังคม โดยมีหลักการที่สำคัญคือส่งเสริมความผาสุก ความมั่นคงของประชาชนทั้งทางวัตถุและจิตใจ ความมั่นคงของครอบครัว ยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชน ป้องกันและระงับการกระทำที่เป็นภัยต่อสังคม นอกจากนี้การกำหนดนโยบายสังคมยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการเมือง[2] การเปลี่ยนแปลง

---

[1] อมร รักษาสัตย์ กับคณะ. **ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน : คู่มือการเรียนการสอน การเผยแพร่ และการมีส่วนร่วมสำหรับอาจารย์ และผู้นำชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : การันต์การพิมพ์, 2542, หน้า 116 – 119.

[2] รัฐบาลแต่ละสมัยจะมีนโยบายสังคมไปทางใดขึ้นอยู่กับเหตุผลทางการเมือง

ทางเศรษฐกิจ และสังคม [3] รวมทั้งความต้องการของประชาชน ขอบเขตผู้รับบริการ การร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องผลที่ได้รับและงบประมาณซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานตามนโยบายสังคม [4] และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามแนวนโยบายแห่งรัฐ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้มีที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี ในปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมก่อนพิจารณาประกาศใช้

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังให้หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยเฉพาะสิทธิในทางอาญาของประชาชน ดังนั้นในบทนี้จะกล่าวถึงสิทธิที่จะได้รับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากการกระทำผิดอาญาโดยรัฐซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 245 ของรัฐธรรมนูญ และเพื่อให้การรับรองสิทธิดังกล่าวเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ รัฐจึงได้ตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เปรียบเทียบกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกับปฏิญญาดังกล่าวหรือไม่ นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิด หลักการ และกลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะในส่วนของหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ จะศึกษาเกี่ยวกับผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย รวมทั้งประเภทของการชดเชยความเสียหาย ซึ่งรัฐได้ออกกฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ2546 ว่าเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในสังคมไทย

---

[3] การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม มาจากสาเหตุที่สำคัญ คือ การขยายตัวของประชากร และการขยายตัวทางอุตสาหกรรม ซึ่งสาเหตุดังกล่าว มีผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายสังคม เช่น ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐาน ปัญหาการว่างงาน การก่ออาชญากรรม ปัญหาคนพิการ ทุพพลภาพ ฯลฯ

[4] สุเทพ เชาวลิต. **สวัสดิการสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2527, หน้า 29 - 33.

หรือไม่ เพื่อให้การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม เป็นไปโดยถูกต้องเป็นธรรม และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนสูงสุด

4.1 แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544

การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบโดยมีแนวคิดว่า เมื่อรัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้ รัฐต้องชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และถือว่าเป็นการช่วยเหลือของคนในสังคมเดียวกัน โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ [5]

จากการศึกษาแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น สอดคล้องกับแนวคิด การชดเชยความดสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

สำหรับแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 โดยมีสาเหตุมาจากปัญหาความรุนแรงของอาชญากรรม ดังนั้นผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมต่างได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินในทางปฏิบัติที่ผ่านมา ระบบความยุติธรรมต่างมีแนวโน้มในการสร้างมาตรการ เพื่อคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของผู้กระทำผิดทางอาญา ในขณะเดียวกันสิ่งที่ควรพิจารณาก็คือการให้มีมาตรการทางกฎหมาย ทางบริหาร และทางสังคมสงเคราะห์ เพื่อเยียวยาผู้เสียหายหรือเหยื่อ

---

[5] ประธาน วัฒนวาณิชย์. “กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ.” **วารสารนิติศาสตร์**. 9, 1. มิถุนายน - สิงหาคม, 2520, หน้า 72.

อาชญากรรมให้ได้อย่างเหมาะสม และเท่าเทียมกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำผิด ปัญหาเหล่านี้เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้รวมตัวกันจัดตั้งองค์กรและมูลนิธิ เพื่อพิจารณาสภาพปัญหา และร่วมกันหามาตรการเพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนี้นักวิชาการ และนักอาชญาวิทยาหลายท่าน ต่างมีแนวคิดที่จะให้รัฐชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา พอสรุปได้ดังนี้

1. รัฐมีหน้าที่จะต้องให้ความพิทักษ์คุ้มครองพลเมืองของตน ให้ได้รับความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และสิทธิต่างๆ ตามกฎหมาย ดังนั้น รัฐก็ควรจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งได้รับผลร้ายจากอาชญากรรมนั้นเสียเองในเมื่อผู้กระทำผิดไม่สามารถจะชดใช้ค่าเสียหายได้ [6]

2.รัฐจะต้องรับผิดชอบต่อความล้มเหลวที่ไม่อาจพิทักษ์ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้ นอกจากนี้การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมยังถูกมองว่าเป็นความรับผิดชอบของรัฐที่เท่าเทียมกับ การช่วยเหลือของรัฐที่มีต่อคนพิการ และการจ่ายเงินทดแทนแก่คนว่างงาน [7]

3.ในขณะที่เรากล่าวถึงการฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดี และอยู่ร่วมกันในสังคมต่อไป การสงเคราะห์ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมก็เช่นกันจะทำให้ประชาชนมองเห็นความเสมอภาคทางด้านความยุติธรรมของรัฐ [8]

4.ในกรณีที่ผู้เสียหายถูกทำร้ายร่างกายอันประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์นั้นสมควรที่จะให้เขาได้รับการชดเชยจากประชาชนทั่วไปในสังคม [9]

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติอย่างชัดแจ้งในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และกำหนดให้องค์กรของรัฐใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งยังให้หลักประกันแก่ปวงชนชาวไทยกลุ่มต่าง ๆ ทั้งปัจเจกบุคคล และชุมชนรวมตลอดถึงปกป้องคุ้มครองเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส

---

[6] ประธาน วัฒนวาณิชย์. “ **การทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ**. ” หน้า 72.

[7] วิชา มหาคุณ. “ เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดและมาตรการคุ้มครอง.” **วารสารกฎหมาย**. 14, 1. 2535, หน้า 10.

[8] จิตติ เจริญฉ่ำ. “เหยื่ออาชญากรรม “ **วารสารอัยการนิเทศ**. เล่มที่ 45, ฉบับที่ 5. 2526, หน้า 651.

[9] สุวิทย์ นิ่มน้อย และประเทือง ธนิยผล. **อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2533, หน้า 42.

รวมทั้งการให้ความคุ้มครองสิทธิในทางอาญา โดยเฉพาะสิทธิในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ เหยื่ออาชญากรรม โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่ จะให้ความคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัย และในชั้นคณะกรรมาธิการยกร่างกฎหมาย สภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้เหตุผลในการบัญญัติถึงสิทธิของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับการคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม ค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐซึ่งถือว่าเป็นการสะท้อนถึงแนวคิดการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ดังนี้

1. เป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมเมื่อมีการกระทำผิดกับบุคคล ย่อมแสดงว่ารัฐบกพร่องในหน้าที่จึงต้องเยียวยาอันมีลักษณะเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เฉพาะผู้ไม่มีโอกาสได้รับการเยียวยาโดยทางอื่น

2. เป็นการสงเคราะห์กันระหว่างคนในสังคมเดียวกัน [10]

ในเรื่องแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากในขณะที่เรากล่าวถึงการแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดี และอยู่ในสังคมได้ต่อไป การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ จะทำให้ประชาชนมองเห็นความเท่าเทียมกับผู้ต้องหาหรือจำเลย นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม เกิดความศรัทธาและให้ความร่วมมือกับรัฐในการบังคับใช้กฎหมาย เพราะเท่าที่ผ่านมาผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะไม่ช่วยเหลือหรือให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจเป็นเพราะความกลัว อับอาย เบื่อหน่าย รวมทั้งความผิดหวังต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐทั้ง ๆ ที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำผิด และถือว่าเป็นกุญแจสำคัญในการนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็จะเกิดความล้มเหลวในการปราบปรามอาชญากรรมเช่นกัน

ส่วนเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ การที่รัฐได้นำเงินงบประมาณซึ่งได้มาจากภาษีของประชาชน นำมาจัดสรรเพื่อชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนั้น จะส่งผลกลับมาสู่ประชาชนโดยทางตรง กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้นั้นเป็นผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม

---

[10] รายงานชวเลขคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ(แฟ้มที่ 4) ครั้งที่ 15-20 วันที่ 22 เมษายน 2540 หน้า 14.

อยู่ในเงื่อนไขที่ได้รับการชดเชยความเสียหาย หรือโดยทางอ้อมก็คือการที่รัฐชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ถือว่าเป็นการบรรเทาความเสียหายเบื้องต้นซึ่งทำให้บุคคลดังกล่าวไม่ก่ออาชญากรรมขึ้นด้วยเหตุที่ต้องการแก้แค้น หรือความจำเป็นในการดำรงชีพ สังคมก็จะลดปัญหาอาชญากรรมลงเกิดความสงบสุข ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน อาจกล่าวได้ว่าเงินภาษีที่ประชาชนต้องเสียไปนั้น ได้ตอบสนองกลับมาในรูปของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคม ฉะนั้นเมื่ออาชญากรรมลดลงสังคมก็สงบสุข

จากการศึกษา แนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

4.2 หลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

โดยที่บทบัญญัติมาตรา 245 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองสิทธิทางอาญา ในการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐของบุคคล ซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น อันมีลักษณะเป็นการคุ้มครองผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม สำหรับผู้ไม่มีโอกาสได้รับการเยียวยาความเสียหายโดยทางอื่น การได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างไร ต้องพิจารณาในทุกๆ ทางว่าผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับการเยียวยาความเสียหายหรือไม่เป็นประการแรก หากไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหาย รัฐต้องเข้าไปช่วยเหลือ แต่อย่างไรก็ดีการเยียวยาความเสียหายโดยรัฐมิได้จำกัดว่าต้องเป็นการชดใช้ด้วยเงินเท่านั้น[11] แต่รวมถึงทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิได้รับด้วย และเพื่อให้การรับรองสิทธิดังกล่าวเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ จึงได้ตราพระราชบัญญัติ

---

[11] มานิตย์ จุมปา. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกีบรัฐธรรมนูญแห่าชอาณาจักรไทย(พ.ศ.2540)**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545, หน้า 157.

ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 ดังนั้นในส่วนของหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 จะศึกษาเกี่ยวกับผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย รวมทั้งประเภทของการชดเชยความเสียหาย โดยเฉพาะประเภทของการชดเชยความเสียหาย รัฐได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2546 เปรียบเทียบกับผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย รวมทั้งประเภทของการชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไรซึ่งได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 นอกจากนี้จะวิเคราะห์เปรียบเทียบเกี่ยวกับผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายและประเภทของการชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขพระราชบัญญัติ และกฎกระทรวงดังกล่าวต่อไป

4.2.1 ผู้ที่มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย

ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยกำหนดให้บุคคลต่อไปนี้ได้รับการชดเชยความเสียหาย

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจอันเป็นผลจากการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง และบุคคลดังกล่าวต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิด

2. ครอบครัวของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในความอุปการะของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ต้องเสียชีวิตหรือไร้ความสามารถ อันเนื่องมาจากการตกเป็นผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม [12]

---

[12] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรา และการใช้อำนาจโดยมิชอบมาตรา 12 .

จากการศึกษา ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น สอดคล้องกับผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

สำหรับ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้วางหลักเกณฑ์ ให้ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไว้ 2 ประเภท ได้แก่ ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญา โดยตนมิได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด [13] และในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ให้สิทธิเรียกร้องดังกล่าวตกแก่ทายาทที่ได้รับความเสียหายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม [14] มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกายหรือจิตใจ ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1.1 มีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น

การกระทำใดเป็นความผิดอาญาต้องพิจารณา ดังนี้

ก.พิจารณาตามกฎหมายสารบัญญัติ ได้แก่กฎหมายอาญา พระราชบัญญัติหรือบทบัญญัติตามกฎหมายอื่นใดที่ระบุความผิด และกำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิดรวมทั้งวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้กระทำผิด หากการใดไม่เป็นความผิดอาญา ก็ไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่

ข. โครงสร้างความรับผิดทางอาญา ประกอบด้วย

1.การกระทำของบุคคลนั้นครบองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายนอก เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติไว้ในความผิดแต่ละฐาน ซึ่งประกอบด้วยผู้กระทำ การกระทำ กรรมของการกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่จะทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น

---

[13] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 3.

[14] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 6.

องค์ประกอบภายใน ประกอบด้วย เจตนา ประมาท และมูลเหตุชักจูงใจ

2.ความผิดกฎหมาย

การพิจารณาว่าการกระทำที่ครบองค์ประกอบแล้ว มีเหตุที่ทำให้การกระทำไม่ผิดกฎหมายหรือมีเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ เช่นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตตามมาตรา 329

3.ความชั่วของผู้กระทำผิด

ความชั่วของผู้กระทำผิดเป็นพื้นฐานของการกำหนดโทษซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพส่วนตัวของผู้กระทำ หรือสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับผู้กระทำโดยพิจารณาจากอายุของผู้กระทำความผิด จิตของผู้กระทำความผิด ความผิดปกติทางจิต ความไม่รู้ข้อถูกผิด ความไม่รู้กฎหมาย และความจำเป็นที่กฎหมายยกเว้นโทษ [15]

1.2 ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดนั้น

ความผิดอาญาแต่ละฐาน ถ้าพิจารณาจากบทกฎหมายนั้นเอง จะมี “สิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง” และสิ่งเดียวกันนี้ถ้าพิจารณาจากตัวผู้กระทำผิดจะเป็น”สิ่งที่ล่วงละเมิด” เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น สิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองไม่ใช่บุคคล แต่เป็นชีวิตของมนุษย์ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก สิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง คือชีวิตในครรภ์มารดา สิ่งเหล่านี้เรียกว่า “คุณธรรมทางกฎหมาย” เหตุนี้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม หมายถึง บุคคลที่คุณธรรมทางกฎหมายของเขาถูกล่วงละเมิดโดยตรงจากการกระทำผิดอาญา ฉะนั้น ในการพิจารณาว่าบุคคลใดจะเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญาฐานใดหรือไม่ จึงต้องค้นหาคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนั้นก่อนและความเสียหาย ก็คือการที่คุณธรรมทางกฎหมายถูกล่วงละเมิด [16]

1.3 บุคคลนั้นต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย หมายถึง ผู้ได้รับความเสียหายต้องเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย ศาลฎีกาได้วางแนวคำวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานว่าบุคคลนั้นต้องไม่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิด หรือเป็นผู้ยินยอมให้มีการกระทำผิดกระทำต่อตน หรือการกระทำผิดนั้น ต้องมิได้มีมูลมาจากการที่ตนเองมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย

---

[15] แสวง บญเฉลิมวิภาส. **หลักกฎหมายอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, มิถุนายน 2542, หน้า 42-97.

[16] คณิต ณ นคร. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ธันวาคม 2542, หน้า 41- 42.

หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หลักเกณฑ์ข้อนี้มิได้บัญญัติโดยชัดแจ้งในกฎหมาย แต่เป็นหลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่ว่า “ผู้ที่จะมาขอพึ่งบารมีแห่งความยุติธรรมต้องมาด้วยมือสะอาด” [17]

ด้วยเหตุนี้ ผู้เสียหายหรือ เหยื่ออาชญากรรมที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายจากรัฐประกอบด้วย การกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ หรือผู้กระทำได้รับยกเว้นโทษ ลดโทษ หรือจะได้ตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้หรือไม่ หรือผู้กระทำผิดยังมีข้อโต้แย้งในศาล ประกอบกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิด หากได้ทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ

2. ทายาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกทำร้ายถึงตายหรือถูกฆ่าตาย

ในกรณีที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ถูกทำร้ายจนถึงแก่ความตาย หรือถูกฆ่าตาย สิทธิเรียกค่าตอบแทนผู้เสียหายตกได้แก่ทายาท ทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แบ่งเป็น 2 จำพวก คือญาติ และคู่สมรส ทายาทโดยธรรมที่เป็นญาติมี 6 อันดับ ดังนี้

2.1 ผู้สืบสันดาน หมายความถึง ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงลงมาของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตาย ได้แก่ บุตร หลาน เหลน ลื้อ และต่อจากลื้อลงไปจนตลอดสาย โดยไม่จำกัดว่าจะสืบต่อกันกี่ชั้น ให้รวมถึงบุตรที่บิดาได้จดทะเบียนรับรองว่าเป็นบุตร บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองโดยพฤตินัย[18] บุตรบุญธรรม บุตรที่ศาลพิพากษาว่าให้เป็นบุตร รวมถึงบุตรที่บิดามารดาจดทะเบียนสมรสกัน แต่ภายหลังศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะ

2.2 บิดา มารดา กล่าวคือ มารดาผู้ให้กำเนิดบุตร เป็นมารดาชอบด้วยกฎหมายของบุตรเสมอ แต่บิดาที่จะเป็นทายาทโดยธรรม ต้องชอบด้วยกฎหมาย

2.3 พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ต้องถือความเป็นพี่น้องตามความเป็นจริง ส่วนบิดามารดาจะจดทะเบียนสมรสกันหรือไม่ ไม่สำคัญ [19]

---

[17] ณรงค์ ใจหาญ. **วิธีพิจารณาความอาญาเล่ม ๑**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, มีนาคม 2538, หน้า 20.

[18] คำพิพากษาฎีกาที่ 341/2502 บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรอง ตามความหมายของมาตรา 1627 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายความถึง ทารกที่อยู่ในครรภ์มารดา หากภายหลังเกิดมารอดอยู่

[19] คำพิพากษาฎีกาที่ 4828/2529 วินิจฉัยว่า กฎหมายมิได้กำหนดว่า การเป็นพี่น้องร่วมบิดามาดาเดียวกันโดยชอบด้วยกฎหมายบิดามารดาต้องจดทะเบียนสมรส เมื่อบิดามารดาของผู้ตายถึงแก่กรรมและผู้ตายไม่มีผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันของผู้ตายจึงเป็นผู้จัดการศพ และมีอำนาจฟ้องค่าทำศพได้.

2.4 พี่น้องร่วมบิดา หรือร่วมมารดาเดียวกัน

2.5 ปู่ ย่า ตา ยาย

2.6 ลุง ป้า น้า อา ไม่จำกัดต้องเป็นพี่น้องร่วมแต่บิดา หรือร่วมแต่มารดาของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมก็มีสิทธิเท่าเทียมกับพี่น้องร่วมบิดามารดา ของบิดามารดาเจ้ามรดก[20]

ในกรณีของคนต่างด้าว จะมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนความเสียหายหรือไม่ ในกรณีนี้หากจำแนกประเภทของสิทธิและเสรีภาพให้มีความชัดเจน โดยแยกลักษณะแห่งสิทธิบางประการที่มีมาแต่กำเนิด (Basic Rights) หรือสิทธิมูลฐาน (Fundamental Rights) ออกจากสิทธิ และเสรีภาพของพลเมือง ซึ่งเกิดจากการรับรองของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาในการคุ้มครองระหว่างคนต่างด้าวกับบุคคลที่มีสัญชาติไทย โดยหากเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นมูลฐาน (Fundamental Rights) ความคุ้มครองครอบคลุมมนุษย์ทุกคนโดยไม่จำกัดสัญชาติ ในขณะที่สิทธิเสรีภาพของพลเมืองจะคุ้มครองเฉพาะบุคคลสัญชาติไทยเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ คนต่างด้าวจะมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญเท่าเทียมคนไทยไม่ได้ โดยเฉพาะหากสิทธิและเสรีภาพเป็นสิทธิพลเมือง ที่คนในชาติมีสิทธิ เช่น สิทธิการเลือกตั้ง แต่หากเป็นสิทธิมนุษยชน หรือสิทธิพื้นฐานคนต่างด้าวย่อมได้รับความคุ้มครอง เช่นสิทธิในทางอาญา สิทธิในชีวิต ร่างกาย เป็นต้น ซึ่งตามรัฐธรรมนูญได้บัญญัติสิทธิในทางอาญาโดยเฉพาะมาตรา 245 ที่ให้สิทธิผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่จะได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย เนื่องจากการกระทำผิดอาญาจากรัฐ[21] ประกอบกับมาตรา 30 ที่กำหนดว่า “ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างกันในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้”

การคุ้มครองตามมาตรานี้ได้รวมถึงคนต่างชาติ โดยคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้ชี้แจงว่า“ความเสมอกันในกฎหมายและการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เป็นสิทธิ

---

[20] อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง. **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พรรพ๖ ว่าด้วยมรดก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2526, หน้า 89 - 102.

[21] มานิตย์ จุมปา.**ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(พ.ศ.2540)**.หน้า 48-49.

ที่ควบคู่กับความเป็นมนุษย์ โดยไม่อาจนำความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติมาทำลายความเสมอภาคภายใต้กฎหมายแต่อย่างใด “ [22]

ด้วยเหตุนี้ คนต่างด้าวจึงสามารถขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายจากรัฐได้ หากได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ โดยตนมิได้มีส่วนร่วมในการกระทำผิด เพราะถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชน คนต่างด้าวย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่เท่าเทียมกัน รัฐจึงไม่อาจเลือกปฏิบัติได้เพราะหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ

กล่าวโดยสรุป ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย มีบุคคล 2 ประเภท

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกทำร้ายถึงตาย หรือได้รับความเสียหายแก่ร่างกายหรือจิตใจ จากการกระทำผิดอาญา ในความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และบุคคลดังกล่าวต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้น

2. ทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกทำร้ายถึงตาย

อย่างไรก็ดี ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้มีหลักการ ที่สอดคล้องกัน ดังนี้

1.ผู้เสียหายหรือ เหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหาย ถึงแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ จากการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง โดยผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิด เช่น เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือสนับสนุน นอกจากนี้ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ยังรวมถึงผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับบาดเจ็บ หรือตายจากการขัดขวางป้องกัน หรือการช่วยจับผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำผิดตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา

2.ทายาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถูกทำร้ายถึงตาย หรือถูกฆ่าตาย สำหรับทายาทผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ทายาทผู้มีสิทธิดังกล่าวต้องอยู่ในความอุปการะ หรือต้องพึ่งพา หรืออยู่ในความดูแล หรืออยู่ในความอุปถัมภ์ ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ส่วน

---

[22] รายงานชวเลข คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนนูญ(แฟ้มที่4)ครั้งที่ 15-20 วันที่ 22เมษายน 2540 หน้า 8.

ในกรณีทายาทผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้ทายาท ที่มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายเรียงลำดับดังนี้

(1) คู่สมรสของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม

(2) บุตร

(3) บิดามารดา

(4) หลาน

(5) ปู่ ย่า ตา ยาย

(6) พี่น้องร่วมสายโลหิต

ทายาทลำดับที่ 2 ถึงลำดับที่ 6 ต้องเป็นบุคคลที่ดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยอาศัยรายได้ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม จึงจะมีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายก่อนทายาทลำดับอื่น บุคคลที่ไม่ได้อาศัยอยู่โดยรายได้ของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม การชดเชยความเสียหายจะเรียงลำดับตามที่กล่าวมาแล้ว หากเปรียบเทียบกับทายาทผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ทายาทผู้มีสิทธิดังกล่าว หมายถึงทายาทตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตาม มาตรา 1629 โดยแบ่งทายาทโดยธรรมออกเป็น 2 จำพวกกล่าวคือ คู่สมรส และญาติ สำหรับทายาทโดยธรรมที่เป็นญาติมี 6 ลำดับ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ผู้เขียนเห็นว่า ทายาทที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายจากรัฐ ต้องเป็นทายาทที่อยู่ในความอุปการะ หรืออยู่ในความดูแลของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งต้องได้รับความเสียหายจากการตายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม รัฐควรให้สิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายก่อนทายาทลำดับอื่น เนื่องจากเป็นทายาทที่ได้รับผลกระทบโดยตรง จากการตายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ส่วนทายาทที่ไม่ได้อยู่ในความอุปการะ หรืออยู่ในความดูแล ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม การพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายให้เป็นลำดับชั้นของทายาท เช่น นาย ก บิดา ด.ช. แดง ออกจากบ้านไปโดยไม่เคยดูแล ด.ช.แดง นายดำ บิดานาย ก ได้อุปการะ ด.ช.แดง ตลอดมาต่อมานายดำ ถูกฆ่าตาย ผู้เขียนเห็นว่าในกรณีนี้ ด.ช.แดง ควรมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายจากรัฐ เพราะเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการตายของนายดำ ซึ่งเป็นปู่ ส่วนนาย ก ซึ่งเป็นบุตรนายดำ ไม่ควรมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากรัฐเนื่องจากนาย ก ไม่ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการตายของนาย ดำ ถึงแม้ว่านาย ก. จะเป็นทายาทอยู่ในลำดับที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายจากรัฐก่อน ด.ช.แดง ก็ตาม

นอกจากนี้ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา

โดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ยังได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า หากทายาทผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายเป็นญาติ หรืออยู่ในครอบครัวเดียวกับผู้กระทำผิด หรือมีส่วนร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดรัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายให้ ส่วนการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญารัฐของประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมหากมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต หรือด้วยการสมรสกับผู้กระทำผิด หรือทายาทผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด รัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายให้เช่นกัน

ในกรณี ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 6 ได้กำหนดเพียงว่า “หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตายก่อนได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย ให้สิทธิการเรียกค่าตอบแทนผู้เสียหายตกแก่ทายาทซึ่งได้รับความเสียหายของผู้เสียหาย”

ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มิได้บัญญัติให้ชัดเจนว่า ทายาทที่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดจะมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายดังเช่นการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าในกรณีทายาทที่มีส่วนร่วมในการกระทำผิด ไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย เพราะเป็นการสวมสิทธิมารับประโยชน์จากรัฐ เกี่ยวกับปัญหานี้ควรนำ “หลักสุจริต” มาปรับใช้ กล่าวคือการใช้หลักสุจริตตามธรรมดาทั่วไปเป็นการใช้เพื่อแสดงการสื่อความหมายเกี่ยวกับภาวะจิตใจของบุคคล เพื่อบ่งถึงวัตถุประสงค์ที่ซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่มีเจตนาที่จะฉ้อฉลหลอกลวงบุคคลใด การนำหลักสุจริตมาปรับใช้นอกจากจะชอบด้วยเหตุผล และเป็นธรรมยังเป็นการเสริมสร้างให้พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เกิดความยุติธรรม และสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ[23] ดังนั้น ทายาทผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิดหากมาขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายถือว่าเป็นผู้ไม่สุจริต จึงไม่มีสิทธิรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย เช่นนายดำ สามีนางแดง มีด.ช.เอก เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย นายดำ สนับสนุนให้นางพิษฆ่านางแดงตาย ในกรณีนี้นายดำ และด.ช.เอก ซึ่งเป็นทายาทโดยชอบธรรมนางแดง มีสิทธิขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย อย่างไรก็ตามหากนำ “หลักสุจริต” มาปรับใช้เพื่อให้พระราชบัญญัติดังกล่าวเกิดความเป็นธรรม และชอบด้วยเหตุผล นายดำ จึงไม่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายจากรัฐ สำหรับด.ช.เอก ซึ่งเป็นทายาทโดยธรรม

---

[23] ประสิทธิ์ โฆวิไลกูล. **กฎหมายแพ่ง:หลักทั่วไป**. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, สิงหาคม 2545, หน้า 65 - 71.

ของนางแดง จึงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายจากรัฐ

ผู้เขียนเห็นว่าตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 ควรกำหนดความหมายคำว่า “ทายาท” หมายถึง “ทายาทโดยธรรมที่อยู่ในความอุปการะ หรืออยู่ในความดูแลของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และต้องได้รับความเสียหายจากการตายของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง รวมทั้งทายาทผู้มีสิทธิดังกล่าวต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด”

จากการศึกษา ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ในคดีอาญาโดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เห็นว่าสอดคล้องกับ ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

4.2.2 **ความผิดที่รัฐจะต้องชดเชยความเสียหาย**

ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย โดยเฉพาะในความผิดอาญาที่ร้ายแรง ที่กระทำต่อผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม จนเป็นเหตุให้เสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ

จากการศึกษา ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น สอดคล้องกับความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

สำหรับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้กำหนดความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย ต้องเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก

คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา [24]

ฉะนั้น ลักษณะของความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย ต้องเป็นการกระทำผิดต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และผลของการกระทำ ทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องเสียชีวิต หรือได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ กล่าวคือเป็นการคุกคามชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง ซึ่งถือว่าเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง

ดังนั้น ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ในความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิต และความผิดต่อร่างกาย ถือว่าเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง กล่าวคือ เป็นกระทำต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยตรงและผลของการกระทำผิดดังกล่าวทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บหรือต้องทุกข์ทรมานร่างกาย หรือจิตใจ

ส่วนความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา ถือว่าเป็นปัญหาสังคมที่คนในสังคมเดียวกันต้องช่วยเหลือกัน และไม่ถือว่าเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง รัฐจึงไม่ต้องชดเชยความเสียหายในความผิดดังกล่าว

อย่างไรก็ดี ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาประเทศญี่ปุ่นและพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้กำหนดเฉพาะในความผิดอาญาที่ร้ายแรงเท่านั้น เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย กล่าวคือ ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศ

สหรัฐอเมริกา ได้วางหลักเกณฑ์ให้รัฐจะชดเชยความเสียหาย ในความผิดอาญาที่ร้ายแรง (Violent Crime) ในความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิต และร่างกาย ที่ทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับบาดเจ็บหรือทุกข์ทรมานทางกาย หรือจิตใจ หรือถึงแก่ความตายในกรณีการได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย หรือการบาดเจ็บ หรือตายในคดีจราจร รัฐจะไม่ชดเชยความเสียหายให้ เว้นแต่ผู้กระทำผิดได้ใช้รถยนต์เป็นเครื่องมือในการกระทำผิดอาญา

---

[24] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 17. และรายการท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544.

ในกรณี ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้ความผิดอาญาที่กระทำต่อชีวิต และร่างกาย โดยผลจากการกระทำผิด ทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมตาย หรือได้รับบาดเจ็บจนถึงขั้นทุพพลภาพ (Serious Incapacity) นอกจากนี้ยังได้กำหนดความทุพพลภาพไว้อย่างชัดเจน โดยแบ่งประเภทความทุพพลภาพเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับความเสียหายนั้นได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

สำหรับ ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้กำหนดให้ความผิดที่เกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกายที่ทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เสียหายถึงแก่ชีวิตหรือได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ

ผู้เขียนเห็นว่า ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ถือว่าเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง และเป็นการกระทำต่อชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ โดยตรงของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม แต่สำหรับในความผิดต่อร่างกายนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัส กล่าวคือความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัส ก็เป็นความผิดที่ทำให้เกิดอันตราแก่ร่างกาย หรือจิตใจเช่นกัน แต่ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัส ผลของความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ ร้ายแรงกว่าความผิดฐานทำร้ายร่างกาย(ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295) นอกจากนี้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 วรรคสอง ได้ให้ความหมายของคำว่า “อันตรายสาหัส” คือ

(1) ตาบอด หูหนวก ลิ้นขาด หรือเสียฆานประสาท

(2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์

(3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้ว หรืออวัยวะอื่นใด

(4) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว

(5) แท้งลูก

(6) จิตพิการอย่างติดตัว

(7) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

(8) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินยี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน

ฉะนั้น ในความผิดต่อร่างกาย เมื่อเปรียบเทียบกับความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น โดยกำหนดให้ผู้เสียหาย

หรือเหยื่ออาชญากรรม ต้องได้รับความเสียหายแก่ร่างกายจนถึงขั้นทุพพลภาพ ตามระดับความเสียหายที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 หากนำมาเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาก็มีความหมายเช่นเดียวกับ ความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจตามมาตรา 297 วรรคสอง ในความหมายคำว่า “อันตรายสาหัส”

ผู้เขียนเห็นว่า ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ควรกำหนดเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ในกรณีความผิดต่อร่างกายผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ต้องได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัส เพราะถือว่าความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง และเป็นการกระทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจโดยตรง

ส่วนในความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา ไม่ถือว่าเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง และมิใช่เป็นความผิดที่คุกความต่อชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง แต่เป็นความผิดที่เป็นปัญหาสังคม นอกจากนี้รัฐจึงควรมีมาตรการทางกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในแต่ละปัญหาที่จะต้องแก้ไข และสามารถนำไปปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริงในแต่ละปัญหา เพื่อคุ้มครองบุคคลเหล่านั้นตลอดจนมีกระบวนการในการปกป้อง และบริการด้านสวัสดิการสังคม รวมทั้งรัฐบาลต้องมีนโยบายสังคมตลอดจนการให้ความร่วมมือช่วยเหลือของคนในสังคม หากรัฐเพียงแต่ชดเชยความเสียหายให้แก่บุคคลเหล่านั้น บุคคลดังกล่าวก็ยังเป็นปัญหาของสังคมต่อไป ฉะนั้นทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนต้องร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป และเมื่อเปรียบเทียบกับ ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นมิได้บัญญัติความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา เป็นความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายให้

ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา ตามรายการท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เห็นสมควรยกเลิก

จากการศึกษา ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่

จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เห็นว่าสอดคล้อง กับความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

4.2.3 ประเภทของการชดเชยความเสียหาย

ประเภทของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ มิได้กำหนดประเภทของการชดเชยความเสียหายเพียงแต่วางหลักเกณฑ์ว่าหากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำผิด หรือโดยทางอื่นใดแล้ว รัฐต้องชดเชยความเสียหายทางการเงินแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย

จากการศึกษาประเภทของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น สอดคล้องกับหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

สำหรับ ประเภทของการชดเชยความเสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้กำหนดค่าตอบแทนผู้เสียหายโดยกำหนดให้เป็นเงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อตอบแทนความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำผิดอาญาของผู้อื่น[25] โดยแบ่งประเภทของการชดเชยความเสียหายออกเป็น 2 ประเภท และเพื่อให้การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายอย่างเป็นรูปธรรม รัฐจึงได้ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอนแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2546 โดยรัฐได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายให้จ่ายตามที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้จ่ายจริง แต่ไม่เกินจำนวนเงินขั้นสูงที่กำหนดไว้ใน

---

[25] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 3.

กฎกระทรวงดังกล่าว โดยคำนึงถึงถึงพฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับความบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย [26] ดังนี้

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย

ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกายให้จ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินสามหมื่นบาท ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย หรือจิตใจให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาท เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ และค่าเสียหายอื่นตามที่คระกรรมการเห็นสมควรแต่ไม่เกินสามหมื่นบาท [27]

2.ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกายจนถึงแก่ความตาย หรือถูกฆ่าตาย

ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถูกทำร้ายถึงแก่ความตาย หรือถูกฆ่าตาย ค่าตอบแทนให้จ่ายเป็นเงินจำนวนตั้งแต่สามหมื่นบาทแต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท ค่าจัดการศพให้จ่ายเป็นเงินจำนวนสองหมื่นบาท ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท และค่าเสียหายอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควรแต่ไม่เกินสามหมื่นบาท [28]

กล่าวโดยสรุป ประเภทของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้กำหนดให้รัฐจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายตามที่ผู้เสียหาย หรือ

---

[26] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา1 8 วรรคท้าย.

[27] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 18 (1),(3),(4). และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ .2546 ข้อ 3.

[28] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 18(2),(4)กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ2546 ข้อ 4.

เหยื่ออาชญากรรมได้จ่ายจริงแต่ไม่เกินกำหนดจำนวนเงินขั้นสูง ตามที่ประกาศไว้ในกฎกระทรวง โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจรัฐจะจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย เป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างไม่สามารถประกอบการงานได้ ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย หรือจิตใจ และค่าเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

2. ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกายจนถึงแก่ความตาย หรือถูกฆ่าตาย รัฐจะจ่ายค่าตอบแทนเป็นเงินจำนวนตั้งแต่สามหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท ค่าตอบแทนความเสียหายอื่น ได้แก่ ค่าจัดการศพ ค่าอุปการะเลี้ยงดู ค่าเสียหายอื่น

อนึ่งการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายดังกล่าว คณะกรรมการจะจ่ายค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหาย รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น

จากการศึกษาประเภทของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 โดยวางหลักเกณฑ์ว่าผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมต้องไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำผิด หรือทางอื่นใด โดยแบ่งประเภทของการชดเชยความเสียหายออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกายหรือจิตใจ และผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกายจนถึงแก่ความตาย หรือถูกฆ่าตาย

นอกจากนี้ในส่วนของหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย รัฐจะชดเชยความเสียหายแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ กล่าวคือการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้จ่ายเป็นเงินชดเชยความเสียหายที่ไม่ระบุว่าเป็นค่าอะไร และให้จ่ายเป็นเงินจำนวนหนึ่ง เพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นทางร่างกาย ทางจิตใจ และทางเศรษฐกิจ โดยจำนวนเงินที่ชดเชยความเสียหาย ต้องเท่ากับจำนวนเงินที่กำหนดไว้ตามมติคณะรัฐมนตรี และได้กำหนดจำนวนเงินขั้นสูง และจำนวนเงินขั้นต่ำโดยแบ่งประเภทของการชดเชยความเสียหาย ดังนี้

1.ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ถูกประทุษร้ายและได้รับบาดเจ็บถึงขั้นทุพพลภาพอย่างร้ายแรง จนไม่สามารถเลี้ยงชีพได้ รัฐจะชดเชยความเสียหายตามระดับความเสียหาย ของร่างกาย โดยรัฐจะจ่ายเป็นเงินจำนวนตั้งแต่ 2,625,000 เยน แต่ไม่เกิน 11,122,000 เยน

2. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ถูกประทุษร้ายจนถึงตาย หรือถูกฆ่าตาย รัฐจะชดเชยความเสียหายให้แก่ทายาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยพิจารณาจากอายุของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในเวลาที่เกิดการกระทำผิด การชดเชยดังกล่าวรัฐจะจ่ายเป็นเงินจำนวนตั้งแต่ 2,200,000 เยน แต่ไม่เกิน 9,360,000 เยน

ในกรณี การชดเชยความเสียหายหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา โดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ในการจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหาย จะจ่ายค่าชดเชยความเสียหายตามที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับความเสียหายจริง แต่ไม่เกินจำนวนเงินขั้นสูงที่กำหนดไว้ สำหรับจำนวนเงินขั้นสูงแต่ละมลรัฐจะกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในแต่ละมลรัฐ ดังนี้

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย

ได้กำหนดให้มีการชดเชยความเสียหาย เป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น ค่าขาดงาน การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย และจิตใจ การฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อให้กลับสู่สภาพเดิม ส่วนจำนวนเงินขั้นสูงที่กำหนดไว้โดยทั่วไปเป็นเงินจำนวนไม่เกินหนึ่งหมื่นดอลลาร์ เช่น มลรัฐนิวยอร์ค ได้กำหนดจำนวนเงินที่รัฐจะชดเชยค่าเสียหายให้ไม่เกินสองหมื่นดอลลาร์ สำหรับการขาดรายได้ ส่วนค่ารักษาพยาบาลจะไม่ถูกจำกัดในเรื่องจำนวนเงิน

สำหรับ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา โดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายไว้ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ 2546 โดยกฎกระทรวงดังกล่าว ได้กำหนดหลักเกณฑ์ ในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย กล่าวคือ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายตามที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ได้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินกำหนดจำนวนเงินขั้นสูงที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินสามหมื่นบาท ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย หรือจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินสองหมื่นบาท ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ในระหว่างไม่สามารถประกอบการงานได้ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาท แต่ไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันไม่

สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้วให้จ่ายตามที่คณะกรรการเห็นสมควรแต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

ผู้เขียนไม่เห็นด้วย กับกฎกระทรวงที่กำหนดจำนวนเงินขั้นสูงในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย แต่ผู้เขียนเห็นว่า รัฐควรจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย เป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายกาย หรือทางจิตใจ และค่าเสียหายอย่างอื่นโดยไม่จำกัดจำนวนเงินขั้นสูง เนื่องจากผลกระทบที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับทางร่างกาย หรือจิตใจ มีความจำเป็นที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่แตกต่างกัน ดังนั้น รัฐจึงควรจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายโดยไม่ต้องกำหนดจำนวนเงินขั้นสูง แต่ควรจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายตามความจำเป็น และเหมาะสมที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับ นอกจากนี้ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำในการขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย กล่าวคือ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ จนถึงทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวันหรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินยี่สิบวัน เป็นเกณฑ์กำหนดขั้นต่ำ ในการขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย เพื่อให้ครอบคลุมถึงการที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับความเสียหายจริง ๆ

หากเปรียบเทียบกับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของมลรัฐแมสซาจูเสท รัฐได้กำหนดให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมต้องได้รับบาดเจ็บ และเสียค่าใช้จ่ายอย่างน้อยหนึ่งร้อยดอลล่าร์ หรือป่วยอย่างน้อยสองสัปดาห์ติดต่อกัน จึงมีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายจากรัฐ ส่วนมลรัฐนิยอร์ค ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะไม่ถูกจำกัดในเรื่องค่ารักษาพยาบาล

ในกรณีของการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ ผู้เขียนเห็นว่ารัฐควรกำหนดวัตถุประสงค์ ตลอดจนวิธีการช่วยเหลืออย่างเหมาะสมในแต่ละสภาพของปัญหา โดยกำหนดมาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางการแพทย์ และสาธารณสุข [29] หากเปรียบเทียบกับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้มีค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายเพื่อให้กลับคืนสู่สภาพเดิม โดยไม่ได้จำกัดจำนวนเงินในการชดเชยความเสียหายเช่นกัน

---

[29] นงลักษณ์ เอมประเสริฐ. **สังคมสงเคราะห์การแพทย์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530, หน้า 66-67.

แต่อย่างไรก็ดี ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติเนื่องจากการกระทำผิดอาญาของผู้อื่น ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาท เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ

ผู้เขียนไม่เห็นด้วย กับฎกระทรวงดังกล่าว โดยให้จ่ายค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาท ผู้เขียนเห็นว่าค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ควรนำอัตราเฉลี่ยค่าจ้างขั้นต่ำรายวัน ตามประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นเกณฑ์ เนื่องจากอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ถือว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของค่าจ้างในการทำงาน โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและค่าครองชีพ ส่วนระยะเวลาในการจ่ายค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้นั้น ผู้เขียนเห็นด้วยกับระยะเวลาดังกล่าว ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติกองทุนเงินทดแทน หากลูกจ้างได้รับบาดเจ็บจากการทำงานและไม่สามารถทำงานติดต่อกันได้สามวัน จะได้รับค่าทดแทนตลอดระยะเวลาที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ แต่ไม่เกินหนึ่งปี อย่างไรก็ตามในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ได้ประกอบการงาน หรือทำประโยชน์ที่ได้จากการงาน ผู้เขียนเห็นว่ารัฐก็ไม่สมควรจ่ายค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ เพราะบุคคลดังกล่าวไม่ได้รับความเสียหายในค่าแรงงานแต่อย่างใด

2. ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับบาดเจ็บถึงตาย หรือถูกฆ่าตาย

การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้วางหลักเกณฑ์ โดยรัฐจะชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายเป็นค่าทำศพไม่เกินห้าร้อยดอลลาร์ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ตายในทันที รัฐจะชดเชยความเสียหายเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจของทายาทหรือผู้อยู่ในความดูแล หรืออยู่ในความอุปการะของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยแต่ละมลรัฐจะกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชดเชยความเสียหายไม่เกินจำนวนเงินขั้นสูงที่ได้กำหนดไว้ เช่น มลรัฐนิวยอร์ค CVCB ได้กำหนดให้ชดเชยความเสียหายเป็นเงินไม่เกินหนึ่งพันห้าร้อยดอลลาร์สำหรับค่าใช้จ่ายในการปลงศพ

ส่วนการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2546 โดยกฎกระทรวงดังกล่าวได้กำหนด

หลักเกณฑ์ ในการจ่ายค่าตอบแทนให้จ่ายเป็นเงินตั้งแต่สามหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท ค่าจัดการศพ ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสองหมื่นบาท ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท ค่าเสียหายอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ให้จ่ายตามที่คณะกรรมการกำหนดเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท

ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับกฎกระทรวงดังกล่าว ในการกำหนดจำนวนเงินค่าตอบแทนผู้เสียหายในอัตราขั้นสูง และขั้นต่ำ แต่ผู้เขียนเห็นว่าควรจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย โดยไม่จำกัดจำนวนเงินขั้นสูง และจำนวนเงินขั้นต่ำ โดยให้พิจารณาจากสภาพความเสียหายของผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย รวมทั้งโอกาสที่จะได้รับความบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น นอกจากนี้ควรพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจ ภาวะในครอบครัว อาชีพ และความสามารถในการหารายได้ของผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย

แต่ในกรณีของค่าปลงศพ ตามกฎกระทรวง ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนสองหมื่นบาท

ผู้เขียนเห็นด้วยกับกฎกระทรวงดังกล่าว ที่ให้จ่ายค่าตอบแทนเป็นค่าปลงศพโดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินสองหมื่นบาท กล่าวคือเงินจำนวนดังกล่าวเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ค่าปลงศพ ต้องจ่ายตามสมควร และตามความจำเป็น ซึ่งต้องพิจารณาถึงการทำศพตามลัทธิประเพณี แต่ต้องไม่ใช่รายการที่ฟุ่มเฟือยจนเกินไป มิใช่ว่าจ่ายค่าทำศพเท่าใดจะเรียกค่าปลงศพได้ทั้งหมด

อย่างไรก็ตามค่าตอบแทนผู้เสียหายในกรณีที่เป็นค่าอุปการะเลี้ยง และค่าเสียหายอื่นให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับกฎกระทรวงดังกล่าว ที่กำหนดจำนวนเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าเสียหายอื่นโดยกำหนดจำนวนเงินขั้นสูง ผู้เขียนเห็นว่าเงินค่าตอบแทนผู้เสียหายในกรณีดังกล่าวไม่ควรกำหนดจำนวนเงินขั้นสูง แต่ควรจ่ายตามความจำเป็น และตามความเหมาะสมเพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหาย เพราะถือว่าเป็นการช่วยเหลือของคนในสังคมเดียวกัน สำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ตายทันที ได้กำหนดให้จ่ายเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจของทายาทหรือผู้อยู่ในความดูแลหรืออยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม

จากการศึกษาประเภทของการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 โดยกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายไว้ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เห็นว่าสอดคล้องกับหลักการการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

4.3 กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

กลไก ในการพิจารณาชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มิได้กำหนดกลไกในการชดเชยความเสียหายไว้เพียงวางหลักเกณฑ์ในการบริหารด้านการเงิน กล่าวคือ ให้รัฐจัดตั้งกองทุนสำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา หรือให้มีกองทุนอื่นที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน[30]

จากการศึกษา กลไก ในการชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น สอดคล้องกับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

สำหรับ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 โดยรัฐได้จัดสรรงบประมานจำนวนหนึ่ง เพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหาย

---

[30] ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ มาตรา13.

ให้แก่ ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้มีคณะกรรมการเป็นกลไกผู้มีอำนาจเพื่อพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายที่เรียกว่า “ คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา” [31] โดยมี ”สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา” ทำหน้าที่รับคำขอรับค่าตอบแทน พร้อมทั้งความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการรวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานอื่น หรือบุคคลอื่นเพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือความเห็นที่เกี่ยวกับเงินค่าตอบแทนผู้เสียหาย เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย[32] นอกจากนี้ให้คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจแต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการ ” เพื่อพิจารณากลั่นกรองคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายและให้ความเห็นรวมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ [33] เพื่อให้คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยโดยเร็ว ในกรณีที่

คณะอนุกรรมการคนใด มีความเห็นแย้งให้มีสิทธิทำความเห็นแย้งของตนรวมในความเห็นพร้อมด้วยข้อเสนอแนะ นอกจากนี้ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ให้ยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ต่อคณะกรรมการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด[34] ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด [35] ในการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ผู้มีสิทธิขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายอาจยื่นอุทธรณ์ต่อสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา หรือต่อศาลจังหวัดที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในเขต เพื่อส่งให้แก่ศาลอุทธรณ์โดยถือว่าเป็นการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ในการวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจไต่สวนพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยสืบพยานเอง หรืออาจแต่งตั้งให้ศาลชั้นต้นทำการแทน ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์ได้มีคำวินิจฉัย

---

[31] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 7.8. (1)

[32] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 15.

[33] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 มาตรา 14.

[34] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 22.

[35] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 มาตรา 25.

ให้ค่าตอบแทนผู้เสียหายมากกว่าที่คณะกรรมการอนุมัติ ให้จ่ายเงินค่าตอบแทนผู้เสียหายเพิ่มให้ครบจำนวนตามคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ หากปรากฏในภายหลังว่าการกระทำที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ได้อาศัยเป็นเหตุในการขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย หรือไม่มีการกระทำความผิดอาญา หรือไม่มีการกระทำเช่นนั้นให้คณะกรรมการมีหนังสือแจ้งให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม หรือผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย คืนค่าตอบแทนผู้เสียหายที่รับไปแก่กระทรวงยุติธรรมภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้ง[36] แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐได้พิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายไปแล้วพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มิได้กำหนดให้รัฐเข้าสวมสิทธิไล่เบี้ยผู้กระทำผิดได้ เพราะถือว่าเป็นสิทธิของผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายจากรัฐ ส่วนรัฐมีหน้าที่ต้องชดเชยความเสียหายให้

กล่าวโดยสรุป กลไก ในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งรัฐได้จัดสรรงบประมาณจำนวนหนึ่งเพื่อบรรเทาความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย โดยมี “คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา” เป็นกลไก ผู้มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และมี “สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา” ทำหน้าที่รับคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด อย่างไรก็ดีเมื่อรัฐได้จ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายไปแล้ว รัฐไม่สามารถสวมสิทธิบุคคลดังกล่าวไล่เบี้ยกับผู้กระทำผิดได้

อย่างไรก็ตาม การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดตั้งกองทุนที่เรียกว่า “กองทุนเหยื่ออาชญากรรม” โดยมีวัตถุประสงค์ในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา ส่วนแหล่งเงินที่นำมาก่อตั้งเป็นกองทุนดังกล่าว รัฐได้จัดสรรจากงบประมาณการคลัง และ

---

[36] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 19.

เงินค่าปรับในคดีอาญาที่เรียกเก็บจากบุคคล หรือนิติบุคคลที่ศาลได้พิพากษาว่าได้กระทำผิด ซึ่งแตกต่างจากการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 กล่าวคือรัฐได้จัดสรรงบประมาณประจำปีจำนวนหนึ่งเป็นแหล่งเงิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

สำหรับ กลไก ผู้มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้จัดตั้งในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้มีอำนาจในพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งในรูปของคณะกรรมการ องค์คณะประกอบด้วยกรรมการ 3 คน แต่งตั้งโดยผู้แทนรัฐบาลซึ่งได้รับคำแนะนำของสภา Senate แต่มีบางมลรัฐให้ศาลเป็นผู้พิจารณาในการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายเพราะเห็นนว่าศาลเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญมากกว่า เช่น มลรัฐแมสซาจูเสท และมีบางมลรัฐได้จัดตั้งระบบหน่วยงานในรูปของรัฐสวัสดิการเป็นผู้ดำเนินงาน เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย

ในกรณี ผู้มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น ได้จัดตั้งในรูปคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค มีหน้าที่พิจารณาจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย และมีคณะกรรมการความปลอดภัยแห่ชาติ มีอำนาจควบคุม ดูแล และให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค ในการพิจารณาคำขอรับค่าชดเชยความเสียหาย ในกรณีผู้มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายเงินค่าตอบแทนผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้กำหนดให้มี คณะกรรมการที่เรียกว่า "คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา" เป็นผู้พิจารณาในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายโดยมี"สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา" มีหน้าที่รับคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายพร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการดังกล่าว

ฉะนั้น หากผู้ยื่นคำขอรับค่าชดเชยความเสียหาย ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ สำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า หากผู้ยื่นคำขอรับค่าชดเชยความเสียหาย

ที่ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ สามารถยื่นคำร้องให้คณะกรรมการ ทบทวนคำวินิจฉัยใหม่ โดยให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด แต่มีบางมลรัฐสามมารถยื่นคำร้องให้ศาลวินิจฉัยได้อีกครั้งหนึ่ง เช่นมลรัฐเท็กซัส

เมื่อเปรียบเทียบกับ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าหากผู้ยื่นคำขอรับค่าชดเชยความสียหายไม่เห็นด้วยกับการพิจารณาของคณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค ก็สามารถยื่นคำร้องให้คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติทบทวนคำวินิจฉัยใหม่ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายไม่เห็นด้วยกับคณะกรรมการความปลอดภัยแห่ชาติอีกก็สามารถยื่นคำฟ้องต่อศาลชั้นต้นเพื่อพิจารณาต่อไป

ในกรณี การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้วางหลักเกณฑ์ว่า หากผู้ยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา สามารถยื่นร้องให้คณะกรรมการดังกล่าวทบทวนคำวินิจฉัยใหม่ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการไม่เป็นที่สุด ผู้ยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายสามารถอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์คำวินิฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

ผู้เขียนเห็นว่าการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตาม พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ควรให้สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้พิจารณาจ่ายเงินค่าตอบแทนผู้เสียหาย เนื่องจากเป็นผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงในความเสียหายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือบุคคลใด ๆ เพื่อทราบข้อเท็จจริง รวมทั้งต้องวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย นอกจากนี้ยังทำให้การพิจารณาจ่ายเงินค่าตอบแทนผู้เสียหายเป็นไปโดยรวดเร็ว ไม่ทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย หากประชาชนเห็นว่าการขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายเป็นเรื่องยุ่งยาก การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวก็จะไม่เป็นผล ผู้เขียนเห็นว่าควรให้ “คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ” เป็นผู้ให้คำปรึกษาและตรวจสอบการทำงานของ ”สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา” เพื่อให้การทำงานของสำนักงานดังกล่าวโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้นอกจากนี้หากผู้ยื่นคำขอรับค่าตอบผู้เสียหายไม่เห็นด้วยกับการพิจารณาของสำนักงานช่วยเหลือทางการเงิน ก็สามารถยื่นคำร้องให้ “ คณะกรรมการ

พิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ” ทบทวนคำวินิจฉัยใหม่และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด โดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาล เนื่องจากคณะกรรมการดังกล่าว เป็นผู้ได้รับเลือกมาจากองค์กรที่ได้รับความเชื่อถือของประชาชน ซึ่งทำให้ประชาชนมั่นใจได้ว่าความเสียหายที่ตนได้รับจะได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม

นอกจากนี้ เมื่อรัฐได้จ่ายเงินค่าชดเชยความเสียหาย แก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไปแล้ว จากการศึกษาการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดให้รัฐสามารถรับช่วงสิทธิและเรียกร้องความสูญเสียทั้งหมดจากผู้กระทำผิด แต่ไม่เกินจำนวนเงิน ที่รัฐได้จ่ายค่าชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ซึ่งเป็นข้อที่แตกต่างจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 กล่าวคือ เมื่อรัฐได้จ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย รัฐไม่สามรถรับช่วงสิทธิไล่เบี้ยจากผู้กระทำผิดได้

ผู้เขียนเห็นว่า การขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายจากรัฐ แม้จะเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญและเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องชดเชยความเสียหายก็ตาม หากรัฐรับช่วงสิทธิไล่เบี้ยผู้กระทำผิดเท่าที่รัฐได้จ่ายเงินค่าตอบแทนผู้เสียหายไป โดยถือว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้ทำร้ายสังคม ก็ควรใช้หนี้ของตนให้สังคมและผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับผลร้ายเช่นกัน นอกจากนี้ยังถือว่าเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการนี้โดยเฉพาะ อย่างไรก็ตาม การที่รัฐจะสามารถเยียวยาความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องขึ้นอยู่กับขีดความสามารถ ที่จะมีกำลังงบประมาณเพียงพอ เนื่องจากงบประมาณแผ่นดินที่รัฐจัดสรรให้นั้นขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจ การเมือง และนโยบายสังคมของแต่ละรัฐบาล หากรัฐประสบปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ การบังคับใช้พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ก็จะไม่เป็นผล ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 โดยกำหนดให้รัฐสามารถรับช่วงสิทธิไล่เบี้ยผู้กระทำผิด เท่าที่รัฐได้จ่ายเงินค่าตอบแทนผู้เสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายในคดีอาญา

จากการศึกษา กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 เห็นว่าสอดคล้องกับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือ

เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

DPU

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ระบบความยุติธรรมทางอาญา ต่างมุ่งเน้นให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำผิด ในขณะเดียวกันผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งได้รับผลร้ายโดยตรงจากอาชญากรรม จึงควรมีมาตรการทางกฎหมาย ทางบริหาร และทางสังคมสงเคราะห์ เพื่อเยียวยาช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมอย่างเหมาะสม และเท่าเทียมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำผิด

ในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญในปัญหาดังกล่าว จึงได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power) ซึ่งถือว่าเป็นการยอมรับสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม อันรวมถึงสิทธิที่ได้รับการเยียวยา ดังนั้น ประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณี และในระบบประมวลกฎหมาย ต่างได้ตรากฎหมายว่าด้วยการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ และเพื่อให้การรับรองสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐเป็นไปตามรัฐธรรมนูญจึงได้ตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 สำหรับในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายให้เป็นไปโดยเป็นธรรมและก่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนจึงได้ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ2546

จากการศึกษาแนวคิด การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาประเทศญี่ปุ่นและพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิดตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ที่ว่าเมื่อรัฐไม่สามารถคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม รัฐจึงต้องชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และถือว่าเป็นการสงเคราะห์ของคนในสังคมเดียวกัน

ส่วนในเรื่องของหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เห็นว่าสอดคล้องกับหลักการ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่สามารถได้รับการชดใช้จากผู้กระทำผิด หรือได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น รัฐต้องชดเชยความเสียหายทางการเงินให้กับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ หรือถึงแก่ความตายจากการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรงและบุคคลดังกล่าวต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดโดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. บุคคลผู้มีสิทธิขอรับการชดเชยความเสียหาย

1.1 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจจากผลของการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง โดยตนมิได้มีส่วนร่วมในการกระทำผิด

1.2 ทายาท ที่อยู่ในความอุปการะ หรืออยู่ในความดูแล หรืออยู่ในความอุปถัมภ์ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ถูกทำร้ายจนถึงตาย หรือถูกฆ่าตาย

2. ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย

รัฐจะชดเชยความเสียหายในความผิดอาญาที่ร้ายแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิต ร่างกาย สำหรับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 นอกจากความผิดดังที่กล่าวมาแล้ว รัฐจะชดเชยความเสียหายในความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชราด้วย

3. ประเภทของการชดเชยความเสียหาย

3.1 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ

การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหาย ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546 โดยรัฐจะจ่ายค่าชดเชยความเสียหายตามที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายจริง แต่ไม่เกินจำนวนเงินขั้นสูงที่กำหนดไว้ ค่าเสียหายได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้ ค่าเสียหายทางเศรษฐกิจ ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายหรือจิตใจ

สำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น จะจ่ายเป็นเงินจำนวนหนึ่งโดยไม่ระบุว่าเป็นเงินค่าอะไร ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวรัฐจะชดเชยความเสียหายอย่างน้อย 2,625,000 เยน แต่ไม่เกิน 11,122,000 เยน

3.2 ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับความเสียหายถึงตายหรือถูกฆ่าตาย

การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 ได้จ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2546 โดยชดเชยความเสียหาย เป็นค่าปลงศพ ค่าอุปการะเลี้ยงดู แต่ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ตายทันที รัฐจะชดเชยค่าเสียหาย เป็นค่ารักษาพยาบาล และค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจ ด้วย

การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น รัฐจะชดเชยความเสียหายเป็นเงินจำนวนหนึ่งให้กับทายาทของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชขญากรรม เงินจำนวนดังกล่าวรัฐชดเชยความเสียหายอย่างน้อย 2,200,000 เยน แต่ไม่เกิน 9,360,000 เยน

สำหรับ กลไก การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เห็นว่าสอดคล้องกับ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐตามปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ที่กำหนดให้รัฐจัดตั้งกองทุน หรือกองทุนอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา ในกรณีการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการจัดตั้ง “กองทุนเหยื่ออาชญากรรม” โดยมีแหล่งเงินที่ได้จากการจัดสรรงบประมาณการคลัง และเงินที่ได้จากค่าปรับในคดีอาญา ส่วนการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 รัฐได้จัดสรรงบประมาณประจำปีจำนวนหนึ่งเพื่อจ่ายเป็นค่าชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม อย่างไรก็ตามการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้จัดตั้งกลไก ในรูปของ “คณะกรรมการ” เป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนี้การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา หากผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการดังกล่าว สามารถยื่นคำร้องให้คณะกรรมการทบทวนคำวินิจฉัยใหม่ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด สำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศญี่ปุ่น หากผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ”คณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค”สามารถยื่นคำร้องให้ “คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ” ทบทวนคำวินิจฉัยใหม่ และหากไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ ”คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ” ก็ให้ยื่นคำฟ้องไปที่ศาลชั้นต้นเพื่อทำการวินิจฉัยต่อไป ในส่วนพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 หากผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ “คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา” มีสิทธิอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

อนึ่ง เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย ให้กับผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้รัฐสามารถสวมสิทธิเพื่อไล่เบี้ยเอากับผู้กระทำผิด เท่าที่รัฐได้จ่ายค่าชดเชยความเสียหายไป สำหรับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 กฎหมายมิได้กำหนดให้ รัฐสามารถสวมสิทธิไล่เบี้ยจากผู้กระทำผิดได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่นและพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ผู้เขียนเห็นว่า

1.ความผิดที่รัฐจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย ที่กำหนดไว้ท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 รัฐควรจ่ายค่าตอบแทน

ผู้เสียหายในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย เฉพาะหมวด 1 ความผิดต่อชีวิต หมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย และในส่วนของความผิดต่อร่างกาย ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องได้รับความเสียหายถึงขั้นทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน โดยถือเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำในการขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายจากรัฐ เพื่อให้การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายครอบคลุมถึงผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจอย่างแท้จริง

ส่วนในความผิดหมวด 3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก หมวด 4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา ไม่ใช่ความผิดอาญาที่ร้ายแรง รัฐควรมีมาตรการทางกฎหมายและสังคม เพื่อคุ้มครองเด็ก คนป่วยเจ็บ คนชรา ที่ถูกทอดทิ้ง ตลอดจนมีกระบวนการป้องกัน การบริหารด้านสวัสดิการสังคม นอกจากนี้ภาครัฐและเอกชนควรให้ความร่วมมือช่วยเหลือ และหาวิธีแก้ไขเพื่อให้บุคคลเหล่านี้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ต่อไป

แต่หากรัฐเพียงแต่จ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายให้บุคคลดังกล่าว มิใช่เป็นการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง ผู้เขียนเห็นว่าความผิดตามรายการท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 หมวด 3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก หมวด 4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ควรยกเลิก

2. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 โดยกำหนดไว้ว่า ในกรณีที่รัฐได้จ่ายเงินค่าตอบแทนผู้เสียหาย แก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไปแล้ว ให้รัฐสวมสิทธิไล่เบี้ยจากผู้กระทำผิดเท่าที่รัฐได้จ่ายเงินค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายไป เพราะถือว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้ทำร้ายสังคม ก็ควรชดใช้หนี้ให้แก่สังคม รวมทั้งผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

3. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ในมาตรา 3. โดยให้มีคำจำกัดความคำว่า “ทายาท” หมายถึง “ ทายาทโดยธรรมที่อยู่ในความอุปการะ หรืออยู่ในความดูแลของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม และต้องได้รับความเสียหายจากการตายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งทายาทดังกล่าวต้องเป็นผู้ไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิด” เพื่อมิให้เป็นการสวมสิทธิเข้ามารับผลประโยชน์จากรัฐ

4. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 245 ได้กำหนดให้ “บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลใดได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือแก่

ร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ"

เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญในมาตรา 245 ได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายจากรัฐ ต้องได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือร่างกาย หรือจิตใจอันเนื่องมาจากการกระทำผิดอาญาของผู้อื่น สำหรับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้กำหนดความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายไว้ในท้ายพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยกำหนดความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ความผิดลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายเท่านั้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการศึกษาในเรื่องความผิดอาญาฐานใดบ้างที่เป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง ซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย นอกจากที่กำหนดในพระราชบัญญัติดังกล่าว

บรรณานุกรม

DPU

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. **กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543

คณิต ณ นคร. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ธันวาคม 2542

ณรงค์ ใจหาญ. **วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, มีนาคม 2535

นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์. **สังคมสงเคราะห์การแพทย์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กุมภาพันธ์ 2530

ประสิทธิ์ โฆวิไลกูล. **กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป**. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : สำกนักพิมพ์นิติธรรม, 2545

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ. **อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม : ปัญหาอุปสรรค และแนะทางควบคุม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์พระนคร, 2531

ประเสริฐ เมฆมณี. **หลักทัณฑวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2525

มานิตย์ จุมปา. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540)** กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. **หลักกฎหมายอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2542

สุดสงวน สุธีสร. **เหยื่ออาชญากรรม**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ส., สิงหาคม 2543

สุวิทย์ นิ่มน้อย และประเทือง ธนิยผล. **อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522

สุเทพ เชาวลิต. **สวัสดิการสังคม**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2527

อัณณพ ชูบำรุง. ความหมายของเหยื่ออาชญากรรม. **ใน** Victimology and Victim's Rights.

รวบรวมโดย ประธาน วัฒนวาณิชย์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534

_____. **อาชญาวิทยาและอาชญากรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532

อัณณพ ชูบำรุง และศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. **ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม** (Victimology). พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม : โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน, 2538

อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง. **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ว่าด้วยมรดก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2526

อมร รักษาสัตย์ กับคณะ. **ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน : คู่มือการเรียนการสอนเผยแพร่ การมีส่วนร่วมสำหรับอาจารย์และผู้นำชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : การันต์การพิมพ์, 2542

บทความ

กฤตศิลป์ กนกนาก. “รายงานการสัมมนาวิชาการ เรื่อง เหยื่ออาชญากรรม และสิทธิของเหยื่อ ” **ดุลพาห**. 38 เล่ม 2. มีนาคม – เมษายน, 2534

กุลพล พลวัน. “ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ” **วารสารอัยการนิเทศ**. เล่มที่ 54, 1. 2535

กุลพล พลวัน และรัชนีกร โชติชัยสถิตย์. “ สถานภาพของเหยื่ออาชญากรรมกับผู้เสียหายในคดีอาญาในประเทศไทย ” **วารสารอัยการนิเทศ**. 33, 3. 2534

จิตติ เจริญฉ่ำ. “ เหยื่ออาชญากรรม ” **วารสารอัยการนิเทศ**. เล่ม 45, ฉบับที่ 5. 2526

ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ. “ เหยื่ออาชญากรรม, การประนอมข้อพิพาท และกระบวนการยุติธรรม” **วารสารอัยการนิเทศ**. เล่มที่ 58, ฉบับที่ 54. 2539

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. “ การประชุมคองเกรสสหประชาชาติ ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด” **วารสารอาชญาวิทยาและงานงานยุติธรรม**. 3, 2. ธันวาคม 2526

ประธาน วัฒนวาณิชย์. “ กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ ” **วารสารนิติศาสตร์**. 9, 1. มิถุนายน – สิงหาคม 2520

วิชา มหาคุณ. “ เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดและมาตรการคุ้มครอง” **วารสารกฎหมาย**. 14, 1. 2535

สุมนทิพย์ ใจเหล็ก. “ สิทธิของเหยื่ออาชญากรรม : แนวทางในการให้ความคุ้มครองโดยการบังคับใช้กฎหมาย” **จุลสารทัณฑวิทยา**. 2, 2. ตุลาคม 2543

สุดสงวน สุธีสร. “ การไกล่เกลี่ยเพื่อตกลงกันของผู้ต้องโทษกับผู้เสียหายในคดีอาญา” **ดุลพาห**. 45, 2. กรกฎาคม - ธันวาคม 2541

อัศวิน วัฒนวิบูลย์ และอมรรัตน์ กริยาผล. “ การชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา” **วารสารอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม**. 4, 1. 2530

วิทยานิพนธ์

คงสิทธิ์ ศรีทอง. “การคุ้มครองผู้เสียหายในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537

ไชยยงค์ คงจันทร์. “ ศาลยุติธรรมกับการคุ้มครองผู้เสียหายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543

ชาติชาย ชอบทางศิลป์. “สิทธิของผู้เสียหายที่ได้รับการเยียวยาจากรัฐอันเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2542 .

วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. “ ผู้เสียหายในคดีอาญา : การศึกษาสิทธิและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544

อภิรัต นิยมการ. “ การทดแทนความเสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ : ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และอาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมายในมหาวิทยาลัยของรัฐ ” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530

รายงาน

รายงานชวเลขคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ(แฟ้มที่ 4) ครั้งที่ 15-20 ระหว่างวันที่ 16 ถึง 20 เมษายน 2540

ภาษาอังกฤษ

BOOKS

Geis, Gilbert. " Crime Victims and Victim Compensation Programs" **In Criminal Justice and the Victim.** editor by Mc Donaled, William F. Beverly Hills : Sage blications, 1976.

Hentig, Hans Von. **The Criminal and His victim.** New Haven : Yale University Press, 1984.

Karmen Andrew. **Cime Victims : An Introduction to Victimoiogy.** London : Tomson Learning, 2001.

Robin, Gerald D. **Introduction to the Criminal Justice System : Principles. Procedures. Practice.** New York : Harper & Row, Publishers, 1980.

Schafer, Stephen. **Victimology : The Victim and his Crimininal.** Virginia : Reston Publishing Company, Inc., 1977.

_____. **Restitution to Victims of Crime.** London : Stevens & Sons limited, 1960.

Shapland, Joanna. Willmore, Jon. and Duff, Peter. **Victims in the Criminal Justice System.** Brookfield : Gower Publishing Company Limited, 1985.

Silver, Isidore. **Criminology : An Introduction.** New York : Barnes & Noble Books, 1981.

Weston, Paul B. and Wells, Kenneth M. **Law Enforcement & Criminal Justice : an Introduction.** Pacific Palisades,: California : Goodyear Publishing Company, Inc., 1972.

ภาคผนวก

DPU

ภาคผนวก ก.

Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power

A. Victims of Crime

1. “Victims” means persons who, individually or collectively, have suffered harm, including physical or mental injury, emotional suffering, economic loss or substantial impairment of their fundamental rights, through acts or omissions that are in violation of criminal laws operative within Member States, including those laws proscribing criminal abuse of power.

2. A person may be considered a victim, under this Declaration, regardless of whether the perpetrator is identified, apprehended, prosecuted or convicted and regardless of the familiar relationship between the perpetrator and the victim. The term “victim” also includes, where appropriate, the immediate family or dependants of the direct victim and persons who have suffered harm in intervening to assist victims in distress or to prevent victimization.

3. The provisions contained herein shall be applicable to all, without distinction of any kind, such as race, color, sex, age, language, religion, nationality, political or other opinion, cultural beliefs or practices, property, birth or family status, ethnic or social origin, and disability.

Access to justice and fair treatment

4. Victims should be treated with compassion and respect for their dignity. They are entitled to access to the mechanisms of justice and to prompt redress, as provided for by national legislation, for the harm that they have suffered.

5. Judicial and administrative mechanisms should be established and strengthened where necessary to enable victims to obtain redress through formal or informal procedures that are expeditious, fair, inexpensive and accessible. Victims should be informed to their rights in seeking redress through such mechanisms.

6. The responsiveness of judicial and administrative processes to the needs of

victims should be facilitated by :

(a) Informing victims of their role and the scope, timing and progress of the proceedings and of the disposition of their cases, especially where serious crimes are involved and where they have requested such information ;

(b) Allowing the views and concerns of victims to be presented and considered appropriate stages of proceedings where their personal interests are affected, without prejudice to the accused and consistent with the relevant national criminal justice system ;

(c) Providing proper assistance to victims throughout the legal process ;

(d) Taking measures to minimize inconvenience to victims, protect their privacy, when necessary, and ensure their safety, as well as that of their families and witnesses on their behalf, from intimidation and retaliation ;

(e) Avoiding unnecessary delay in the disposition of cases and the execution of orders or decrees granting awards to victims.

7. Informal mechanisms for the resolution of disputes, including mediation, arbitration and customary justice or indigenous practices, should be utilized where appropriate to facilitiate conciliation and redress for victims.

Restitution

8. Offenders or third parties responsible for their behaviour should, where appropriate, make fair restitution to victims, their families or dependants. Such restitution should include the return of property or payment for the harm or loss suffered, reimbursement of expenses incurred as a result of the victimization, the provision of services and the restoration of rights.

9. Governments should review their practices, regulations and laws to consider restitution as an available sentencing option in criminal cases, in addition to other criminal sanctions.

10. In cases of substantial harm to the environment, restitution, if ordered, should include, as far as possible, restoration of the environment, reconstruction of the infrastructure, replacement of community facilities and reimbursement of the expenses of relocation, whenever such harm results in the dislocation of a community.

quasiofficial capacity have violated national criminal laws, the victims should receive restitution from the State whose officials or agents were responsible for the harm inflicted. In cases where the Government under whose authority the victimizing act or omission occurred is no longer in existence, the State or Government successor in title should provide restitution to the victims.

Compensation

12. When compensation is not fully available from the offender or other sources, States should endeavour to provide financial compensation to :

(a) Victims who have sustained significant bodily injury or impairment of physical or mental health as a result of serious crimes ;

(b) The family, in particular dependants of persons who have died or become physically or mentally incapacited as a result of such victimization.

13. The establishment, strengthening and expansion of national funds for compensation to victims should be encouraged. Where appropriate, other funds may also be established for this purpose, including those cases there the State of which the victim is a national is not in a position to compensate the victim for the harm.

Assistance

14. Victims should receive the necessary material, medical, psychological and social assistance through governmental, voluntary, community based and indigenous means.

15. Victims should be informed of the availability of health and social services and other relevant assistance and be readily afforded access to them.

16. Police, justice, health, social service and other personnel concerned should receive training to sensitize them to the needs of victims, and guidelines to ensure proper and prompt aid.

17. In providing services and assistance to victims, attention should be given to those who have special needs because of the nature of the harm inflicted or because of factors such as those mentioned in paragraph 3 above.

ภาคผนวก ข.

UNIFORM CRIME VICTIMS REPARATIONS ACT

Section 1. [Definitions]

(a) As used in this Act, the words and phrases in this Section have the meanings indicated.

(b) “Board” means the Crime Victims Reparations Board created under Section 3.

(c) “Claimant” means any of the following claiming reparations under this Act : a victim, a dependent of a deceased victim, a third person other than a collateral source, or an authorized person acting on behalf of any of them.

(d) “Collateral source” means a source of benefits or advantages for economic loss otherwise reparable under this Act which the victim or claimant has received, or which is readily available to him, from :

(1) the offender ;

(2) the government of the United States or any agency thereof, a state or any of its political subdivisions, or an instrumentality of two or more states, unless the law providing for the benefits or advantages makes them excess or secondary to benefits under this Act ;

(3) Social Security, Medicare, and Medicaid;

(4) state required temporary non-occupational disability insurance;

(5) workmen’s compensation;

(6) wage continuation programs of any employer;

(7) proceeds of a contract of insurance payable to the victim for loss which he sustained because of the criminally injurious conduct; or

(8) a contract providing prepaid hospital and other health care services, or benefits for disability

(e) “Criminally injurious conduct” means conduct that

(1) occurs or is attempted in this State,

(2) poses a substantial threat of personal injury or death, and

(3) is punishable by fine, imprisonment, or death, or would be so punishable but for the fact that the person engaging in the conduct lacked capacity to commit the crime under the laws of this State. Criminally injurious conduct does not include conduct arising out of the ownership, maintenance, or use of a motor vehicle except when intended to cause personal injury or death.

(f) “Dependent” means a natural person wholly or partially dependent upon the victim for care or support and includes a child of the victim born after his death.

(g) “Economic loss” means economic detriment consisting only of allowable expense, work loss, replacement services loss, and, if injury causes death, dependent’s economic loss and dependent’s replacement services loss. Non-economic detriment is not loss. However, economic detriment is loss although caused by pain and suffering or physical impairment.

(1) “Allowable expense” means reasonable charges incurred for reasonably needed products, services, and accommodations, including those for medical care, rehabilitation, rehabilitative occupational training, and other remedial treatment and care. The term includes a total charge not in excess of $500 for expenses in any way related to funeral, cremation, and burial. It does not include that portion of a charge for a room in a hospital, clinic, convalescent or nursing home, or any other institution engaged in providing nursing care and related services, in excess of a reasonable and customary charge for semi-private accommodations, unless other accommodations are medically required.

(2) “Work loss” means loss of income from work the injured person would have performed if he had not been injured, and expenses reasonably incurred by him in obtaining services in lieu of those he would have performed for income, reduced by any income from substitute work actually performed by him or by income he would have earned in available appropriate substitute work he was capable of performing but unreasonably failed to undertake.

(3) “Replacement services loss” means expenses reasonably incurred in obtaining ordinary and necessary services in lieu of those the injured person would have

performed, not for income but for the benefit of himself or his family, if he had not been injured.

(4) “Dependent’s economic loss” means loss after decedent’s death of contributions of things of economic value to his dependents, not including services they would have received from the decedent if he had not suffered the fatal injury, less expenses of the dependents avoided by reason of decedent’s death.

(5) “Dependent’s replacement services loss” means loss reasonably incurred by dependents after decedent’s death in obtaining ordinary and necessary services in lieu of those the decedent would have performed for their benefit if he had not suffered the fatal injury, less expenses of the dependents avoided by reason of decedent’s death and not subtracted in calculating dependent’s economic loss.

(h) “Non-economic detriment” means pain, suffering, inconvenience, physical impairment, and other non-pecuniary damage.

(i) “Victim” means a person who suffers personal injury or death as a result of

(1) criminally injurious conduct,

(2) the good faith effort of any person to prevent criminally injurious conduct, or

(3) the good faith effort of any person to apprehend a person suspected of engaging in criminally injurious conduct.

Comment

The words “criminally injurious conduct” are used throughout this Act rather than the simple word “crime” because if the word “crime” were used, it would need to be given an artificial meaning. The reason is that not all crimes will result in reparations under this Act, and those crimes which are reparable fall under the definition here given for “criminally injurious conduct.”

The definitions of “economic loss” and its components are derived, with essential modifications, from the Uniform Motor Vehicle Accident Reparations Act.

Section 2. [Award of Reparations.]

The Board shall award reparations for economic loss arising from criminally injurious conduct if satisfied by a preponderance of the evidence that the requirements for reparations have been met.

Section 3. [Crime Victims Reparations Board.]

(a) A Crime Victims Reparations Board is created (in the executive branch), consisting of three members appointed by the Governor (with the advice and consent of the Senate). At least one member shall be a person admitted to the bar of this State.

(b) The term of office of each member shall be (6) years and until his successor is appointed and qualified, except that of the members first appointed one each shall be appointed to serve for terms of [2], [4], and [6] years. A person appointed to fill a vacancy shall be appointed for the remainder of the unexpired term.

(c) The Governor shall designate a member who is admitted to the bar of this State to serve as chairman at the pleasure of the Governor.

(d) Members shall [serve full time, receive an annual salary prescribed by the governor within the available appropriation not exceeding [ ] dollars,] [serve part time, and receive [ ] dollars per diem,] and be reimbursed for actual expenditures incurred in performance of their duties in the same manner as State officials generally.

Section 4. [Powers and Duties of the Board.]

(a) In addition to the powers and duties specified elsewhere in this Act, the Board has the powers and duties specified in this section.

(b) The duty to establish and maintain a principal office and other necessary offices within this state, appoint employees and agents as necessary, and prescribe their duties and compensation.

(c) The duty to adopt by rule a description of the organization of the board stating the general method and course of operation of the Board.

(d) The duty to adopt rules to implement this Act, including rules for the allowance of attorney's fees for representation of claimants; and to adopt rules providing for discovery proceedings, including medical examination consistent with Section 9 and 10. Rules shall be statements of general applicability which implement, interpret, or prescribe policy, or describe the procedure or practice requirements of the Board.

(e) The duty to prescribe forms for applications for reparations.

(f) The duty to hear and determine all matters relating to claims for reparations, and the power to reinvestigate or reopen claims without regard to statutes of limitations or periods of prescription.

(g) The power to request from prosecuting attorneys and law enforcement officers investigations and data to enable the Board to determine whether, and the extent to which, a claimant qualifies for reparations. A statute providing confidentiality for a claimant's or victim's juvenile court records does not apply to proceedings under this Act.

(h) The duty, if it would contribute to the function of the Board, to subpoena witnesses and other prospective evidence, administer oaths or affirmations, conduct hearings, and receive relevant, nonprivileged evidence.

(i) The power to take notice of judicially cognizable facts and general technical, and scientific facts within their specialized knowledge.

(j) The duty to make available for public inspection all Board decisions and opinions, rules, written statements of policy, and interpretations formulated, adopted, or used by the Board in discharging its functions.

(k) The duty to publicize widely the availability of reparations and information regarding the filing of claims therefore.

Comment

This section and section 8 contain details which are redundant in a state having a adequate Administrative Procedures Act. Incorporation of these details in this Act ought not to be taken as encouragement to repetitious legislation. Each state must tailor the Act to its situation, by eliminating needless procedural details.

This Act does not include elaborate requirements for public notice and hearings relating to the rule making function of the Board, because the kinds of beneficiaries to be expected under this Act do not have an identifiable interest in procedural rules.

Section 5. [Application for Reparations; Awards; Limitations on Awards.]

(a) An applicant for an award of reparations shall apply in writing in a form that conforms substantially to that prescribed by the board.

(b) Reparations may not be awarded unless the claim is filed with the Board within one year after the injury or death upon which the claim is based.

(c) Reparations may not be awarded to a claimant who is the offender or an accomplice of the offender, nor to any claimant if the award would unjustly benefit the offender or accomplice. [Unless the Board determines that the interests of justice otherwise require in a particular case, reparations may not be awarded to the spouse of, or a person living in the same household with, the offender or his accomplice or to the parent, child, brother, or sister of the offender or his accomplice.]

Comment

The victims of a large percentage of crimes are relatives by blood or marriage of the offender or his accomplice, or live in the same household with him. The award of reparations in these cases involves serious questions of policy. Among those questions are the cost of the program, the possibility of fraud and collusion, and other social judgement. The unjust enrichment language at the end of the first sentence of subsection (c) may or may not alone provide adequate protection. The bracketed language at the end of subsection (c) should be included or omitted in an enacting State according to the legistative appraisal of the questions of policy involved.

(d) Reparations may not be awarded unless the criminally injurious conduct resulting in injury or death was reported to a law enforcement officer within 72 hours after its occurrence or the Board finds there was good cause for the failure to report within that time.

(e) The Board, upon finding that the claimant or victim has not fully cooperated with appropriate law enforcement agencies, may deny, reconsider, or reduce an award of reparation.

(f) Reparations otherwise payable to a claimant shall be reduced or denied

(1) to the extent the economic loss upon which the claim is based is recouped from other persons, including collateral sources, and

(2) to the extent the Board deems reasonable because of the contributory misconduct of the claimant or of a victim through whom he claims.

[(g) (1) Reparations may be awarded only if the Board finds that unless the claimant is awarded reparations he will suffer financial stress as the result of economic loss otherwise reparable. A claimant suffers financial stress only if he cannot maintain his customary level of health, safety, and education for himself and his dependents without undue financial hardship. In making its finding the Board shall consider all relevant factors, including:

(i) the number of claimant's dependents;

(ii) the usual living expenses of the claimant and his family;

(iii) the special needs of the claimant and his dependents;

(iv) the claimant's income and potential earning capacity; and

(v) the claimant's resources.

(2) Reparations may not be awarded if the claimant's economic loss does not exceed ten per cent of his net financial resources. A claimant's net financial resources do not include the present value of future earnings and shall be determined by the Board by deducting from his total financial resources:

(i) one year's earnings;

(ii) the claimant's equity, up to $30,000 in his home;

(iii) one motor vehicle; and

(vi) any other property exempt from execution under [the general personal property exemptions statute of this State]:

(3) Notwithstanding paragraph (2):

(i) the board may award reparations to a claimant who possesses net financial resources in excess of those allowable under paragraph (2) if, considering the claimant's age, life expectancy, physical or mental condition, and expectancy of income including future earning power, it finds that the claimant's financial resources will become exhausted during his lifetime; or

(ii) the Board may (A) reject the claim finally, or (B) reject the claim and reserve to the claimant the right to reopen his claim, if it appears that the exhaustion

of claimant's financial resources is probable, in which event the Board may reopen pursuant to an application to reopen if it finds that the resources available to the cliamant from the time of denial of an award were prudently expended for personal or family needs.]

Comment

Inclusion of a requirement of economic need or financial stress on the part of the victim appears to be accountable only as a cost-reduction factor. While the argument that the State ought not bear the loss of persons rich enough to care for themselves has appeal, in essence it reads a welfare concept into a program not related to welfare, Inclusion of the test will unquestionably increase administrative costs by requiring elaborate investigations into the resources of each claimant. Any savings produced by a needs test may thus be dissipated in the cost of administrating that test. On balance, then, elimination of any requirement of financial stress seems wise. If the test is included, however, a real threat to the integrity of the program is posed because a strict "needs" requirement will limit benefits of the program to persons already on welfare and thus be merely an exercise in bookkeeping. The details suggested in the criterion for economic stress are designed to prevent that result.

[(h) Reparations may not be awarded if the economic loss is less than [$100].]

Alternative A

[(i) Reparations for work loss, replacement services loss, dependent's economic loss, and dependent's replacement services loss may not exceed $200 per week.]

Alternative B

[(i) Reparations for work loss, replacement services loss, dependent's economic loss, and dependent's replacement services loss may not exceed the amount by which the victim's income is reduced below $200 per week.]

Comment

Alternative A should be adopted in a State which desires a maximum weekly limit on reparations but does not incorporate the financial stress test of subsection (g). Alternative B should be adopted in a State which enacts subsection (g).

[(j) Reparations payable to a victim and to all other claimants sustaining economic loss because of injury to or death of that victim may not exceed [$50,000] in the aggregate.]

Section 6. [Notice to Attorney General; Function of Altorney General.]

Promptly upon receipt of an application for reparations, the Board shall forward a copy of the application and all supporting papers to the [Attorney General], who in appropriate cases may investigate the claim, appear in hearings on the claim, and present evidence in opposition to or support of an award.

Section 7. [Informal Disposition; Contested Case.]

Unless precluded by law, informal disposition may be made of a claim by sitpulation, agreed settlement, consent order, or default. A claim not so disposed of is a contested case.

Section 8. [Contested Cases; Notice; Hearing: Records.]

(a) In a contested case, all parties shall be afforded an opportunity for hearing after reasonable notice.

(b) The notice of hearing shall include:

(1) a statement of the time, place, and nature of the hearing;

(2) a statement of the legal authority and jurisdiction under which the hearing is to be held.

(3) a reference to the particular sections of the statutes and rules involved; and

(4) a short and plain statement of the matters asserted. To the extent that the board is unable to state the matters at the time the notice is served, the initial notice may be limited to a statement of the issues involved. Thereafter upon application a more definite statement shall be furnished.

(c) Every interested person shall be afforded an opportunity to appear and be heard and to offer evidence and argument on any issue relevant to his interest, and examine withnesses and offer evidence in reply to any matter of an evidentiary nature in the record relevant to his interest.

(d) A record of the proceedings shall be made and shall include:

(1) the application and supporting documents;

(2) all pleadings, motions, and intermediate rulings;

(3) evidence offered, received, or considered,

(4) a statement of matters officially noticed;

(5) all staff memoranda or data submitted to the Board in connection with its consideration of the case; and

(6.) offers of proof, objections, and rulings.

(e) Oral proceedings or any part thereof shall be transcripted on request of any party, who shall pay transcription costs unless otherwise ordered by the Board.

(f) Determinations of the Board shall be made in writing, supported by findings of fact and conclusions of law based exclusively on the record, and mailed promptly to all parties.

Section 9. [Evidence of Physical Condition.]

(a) There is no privilege, except privileges arising from the attorney-client relationship, as to communications or records relevant to an issue of the physical, metal, or emotional condition of the claimant or victim in a proceeding under this Act in which that condition is an element.

(b) If the mental, physical, or emotional condition of a victim or claimant is material to a claim, the Board may order the victim or claimant to submit to a mental or physical examination by a physician or psychologist, and may order an autopsy of a deceased victim. The order may be made for good cause shown upon notice to the person to be examined and to all persons who have appeared. The order shall specify the time, place, manner, conditions, and scope of the examination or autopsy and the person by whom it is to be made, and shall require the person to file with the Board a detailed written report of the examination or autopsy. The report shall set out his findings,

including results of all tests made, diagnoses, prognoses, and other conclusions and reports of earlier examinations of the same conditions.

(c) On request of the person examined, the Board shall furnish him a copy of the report. If the victim is deceased, the Board, on request, shall furnish the claimant a copy of the report.

(d) The Board may require the claimant to supplement the application with any reasonably available medical or psychological reports relating to the injury for which reparations are claimed.

Section 10. [Enforcement of Board's Orders.]

If a person refuses to comply with an order under this Act or asserts a privilege, except privileges arising from the attorney-client relationship, to withhold or suppress evidence relevant to a claim, the Board may make any just order including denial of the claim, but may not find the person in contempt. If necessary to carry out any of its powers and duties, the Board may petition the [ ] Court for an appropriate order, but the Court may not find a person in contempt for refusal to submit to a medical or physical examination.

Section 11. [Award and Payment of Reparations.]

(a) An award may be made whether or not any person is prosecuted or convicted. Proof of conviction of a person whose acts give rise to a claim is conclusive evidence that the crime was committed, unless an application for rehearing, an appeal of the conviction, or certiorari is pending, or a rehearing or new trial has been ordered.

(b) The Board may suspend the proceedings pending disposition of a criminal prosecution that has been commenced or is imminent, but may make a tentative award under Section 15.

Section 12. [Attorney's Fees]

As part of an order, the Board shall determine and award reasonable attorney's fees, commensurate with services rendered, to be paid by the State to the attorney representing the claimant. Additional attorney's fees may be awarded by a court in the event of review Attorney's fees may be denied on a finding that the claim or appeal is frivolous. Awards of attorney's fees shall be in addition to awards of reparations and may

be made whether or not reparations are awarded. It is unlawful for an attorney to contract for or receive any larger sum than the amount allowed.

Section 13. [Subrogation; Actions; Allocation of Expenses.]

(a) If reparations are awarded, the State is subrogated to all the claimant's rights to receive or recover benefits or advantages, for economic loss for which and to the extent only that reparations are awarded, from a source which is or, it readily available to the victim or claimant would be, a collateral source.

(b) As a prerequisite to bringing an action to recover damages related to criminally injurious conduct for which reparations are claimed or awarded, the claimant shall give the Board prior written notice of the proposed action. After receiving the notice, the Board shall promptly

(1) join in the action as a party plaintiff to recover reparations awarded

(2) require the claimant to bring the action in his individual name, as a trustee in behalf of the State, to recover reparations awarded, or

(3) reserve its rights and do neither in the proposed action. If, as requested by the Board, the claimant brings the action as trustee and recovers reparations awarded by the Board, he may deduct from the reparations recovered in behalf of the State the reasonable expenses, including attenney's fees, allocable by the court for that recovery.

(c) If a judgment or verdict indicates separately economic loss and non-economic detriment, payments on the judgment shall be allocated between them in proportion to the amounts indicated. In a action in a court of this State arising out of criminally injurious conduct, the judge, on timely motion, shall direct the jury to return a special verdict, indicating separately the awards for non-economic detriment, punitive damages, and economic loss.

Section 14. [Manner of Payment; Non-assignability and Exemptions.]

(a) The Board may provide for the payment of an award in a lump sum or in installments. The part of an award equal to the amount of economic loss accrued to the date of the award shall be paid in a lump sum. An award for allowable expense that would accrue after the award is made may not be paid in a lump sum. Except as

provided in subsection (b), the part of an award that may not be paid in a lump sum shall be paid in installments.

(b) At the instance of the claimant, the Board may commute future economic loss, other that allowable expense, to a lump sum but only upon a finding by the Board that:

(1) the award in a lump sum will promote the interests of the claimant; or

(2) the present value of all future economic loss other than allowable expense, does not exceed [$1,000].

(c) An award for future economic loss payable in installments may be made only for a period as to which the Board can reasonable determine future economic loss. The Board may reconsider and modify an award for future economic loss payable in installments, upon its finding that a material and substantial change of circumstances has occurred.

(d) An award is not subject to execution, attachment, garnishment, or other process, except that an award for allowable expense is not exempt from a claim of a creditor to the extent that he provided products, services, or accommodations the costs of which are included in the award.

(e) An assignment or agreement to assign a right to reparations for loss accruing in the future is unenforceable, except

(1) an assignment of a right to reparations for work loss to secure payment of alimony, maintenance, or child support; or

(2) an assignment of a right to reparations for allowable expense to the extent that the benefits are for the cost of products, services, or accommodations necessitated by the injury or death on which the claim is based and are provided or to be provided by the assignee.

Section 15. [Tentative Awards.]

If the Board determines that the claimant will suffer financial hardship unless a tentative award is made, and it appears likely that a final award will be made, an amount may be paid to the claimant, to be deducted from the final award or repaid by and recoverable from the claimant to the extent that it exceeds the final award.

Section 16. [Reconsideration and Reviews of Board Decisions.]

(a) The Board, on its own motion or on request of the claimant, may reconsider a decision making or denying an award or determining its amount. The Board shall reconsider at least annually every award being paid in installments. An order on reconsideration of an award shall not require refund of amounts previously paid unless the award was obtained by fraud.

(b) The right of reconsideration does not affect the finality of a Board decision for the purpose of judicial review.

(c) A final decision of the Board is subject to judicial review on appeal by the claimant, the [Attorney General], or the offender [in the same manner and to the same extent as the decision of a state trial court of general jurisdiction].

Section 17. [Reports.]

The Board shall prepare and transmit [annually] to the Governor and the Legislature a report of its activities, including the name of the claimant, a brief description of the facts, and the amount of reparations awarded in each case, and a statistical summary of claims and awards made and denied.

Section 18. [Uniformity of Application and Construction.]

This Act shall be applied and construed to effectuate Its general purpose to make uniform the law with respect to the subject of this Act among those states enacting it.

Section 19. [Severability.]

If any provision of this Act or the application thereof to any person is held invalid, the invalidity does not affect other provisions or applications of the Act which can be give effect without the invalid provision or application, and to this end the provisions of this Act are severable.

Section 20. [Title.]

This Act may be cited as the Uniform Crime Victims Reparations Act.

ภาคผนวก ค.

Crime Victims Benefit Payment Law

(Law No. 36 May 1, 1980)

(Purport)

Article 1

This law is provided that the State pay crime victims benefit to the bereaved family of a person unexpectedly killed by a criminal act of damaging human life or body, or to a person unexpectedly incurred serious incapacity thereby.

(Definitions)

Article 2

1.The term “criminal damage” as used in this law means death or serious incapacity caused by an act of damaging human life or body committed within Japan or on board a Japanese vessel or aircraft outside Japan (including an act not punishable pursuant to the first sentence of Paragraph 1 of Article 37,Paragraph 1 of Article 39, Article 40, or Article 41 of the Penal Code (Law No. 45 of 1907), and excluding an act not punishable pursuant to Article 35 or Paragraph 1 of Article 36 of the Code and an act through negligence; hereinafter referred to as “criminal act”)

2. The term “serious incapacity” as used in this law means physical incapacity which remains at the time of cure of injury or disease (including the time of fixation of the condition of such injury or disease) and is of such a degree as prescribed by cabinet order

3. The term “crime victims benefit” as used in this law means bereaved family benefit or incapacity benefit prescribed in Article 4.

(Payment of Crime Victims Benefit)

Article 3

Where there is a person who has incurred criminal damage hereinafter referred to as “victim”, the State shall pay, pursuant to this law, crime victims benefit to the victim or bereaved family (excluding those who neither had Japanese nationality nor resided in Japan, at the time of the criminal act which caused the criminal damage)

(Types of Crime Victims Benefit, etc.)

Article 4

1.Crime victims benefits shall be paid in a lump sum, and shall be of the following descriptions

(1) Bereaved family benefit

(2) Incapacity benefit

2. Bereaved family benefit shall, in the event the criminal damage is death, be paid to the person in the first order of priority of the bereaved family (this means a person in the first order of priority of the bereaved family pursuant to Paragraph 3 and 4 of the next Article.)

3. Incapacity benefit shall, in the event the criminal damage is serious incapacity, be paid to the victim.

(The Scope and Order of Priority of Those Eligible to Receive Bereaved Family Benefit)

Article 5

1. A person who falls under any of the following Items at the time of death of the victim shall be eligible to receive bereaved family benefit :

(1) Victim's spouse (including a person who has been in substantially the same relationship as marital relationship, though not officially registered)

(2) Victim's child, parent, grandchild, grandparent, or sibling who has been dependent upon and supported by the income of the victim

(3) Victim's child, parent, grandchild, grandparent, or sibling who does not fall under the preceding Item

2. When a child is born who was a fetus at the time of death of the victim, the child shall, for the purpose of the application of the preceding Paragraph, be regarded as a child provided in term (2) of the same Paragraph in the case the mother has been dependent upon and supported by income of the victim at the time of his death, and be regarded as a child provided in Item (3) of the same Paragraph in other cases.

3.The order of priority among the bereaved family for eligibility to receive bereaved family benefit shall be that indicated in Paragraph 1, with the persons listed in

Items (2) and (3) having priority in the order that they are listed, and as for parent the adoptive parent having priority over the parent of the blood.

4. A person who willfully caused the death of the victim. Or a person who, prior to the death of the victim, willfully caused the death of any person who was to be in a higher or the same order of priority for eligibility to receive bereaved family benefit by the death of the victim, shall be deemed ineligible to receive the bereaved family benefit.

The same shall apply to the case of a person who willfully cases the death of anyone who is in a higher or same order of priority for eligibility to receive the bereaved family benefit.

(The Cases in Which Crime Victims Benefit may not Be Paid)

Article 6

Crime victims benefit may not be paid, or may be paid partially, as provided by the Rule of the National Public Safety Commission in the following cases :

(1) Where the relationship by blood and marriage (including substantially the same relationship as marital relationship) exists between the victim and the offender ;

(2) Where the victim provoked the offender's criminal act, or otherwise did any contributing act to incurring the criminal damage ;

(3) In other cases than those listed in the preceding two Items, where it is deemed inappropriate in the light of the generally accepted idea to pay crime victims benefit or to pay the amount as provided in Article 9, Judging from the relationship of the victim or the bereaved family with the offender and any other circumstances.

(Relationship with Benefits under Other Laws and Orders)

Article 7

Where benefits under the Workmen's Accident Compensation Insurance Law (Law No.50 of 1947) and other laws and orders prescribed by cabinet order are to be paid to the victim or bereaved family as a result of criminal damage, crime victims benefit shall not be paid to the extent of an amount computed as equivalent to the amount of such benefits pursuant to the provisions of cabinet order.

(Relationship with Indemnity)

Article 8

1. Where the victim or the bereaved family has received indemnity as a result of the criminal damage, crime victims benefit shall not be paid to the extent of the amount or value of the indemnity received.

2. The State shall, upon payment of crime victims benefit, be subrogated, to the extent of the amount paid, to the right of claim for indemnity of the person who has received the crime victims benefit.

(Amount of Crime Victims Benefit)

Article 9

The Amount of the crime victims benefit shall be equal to an amount obtained by multiplying the basic amount of payment computed pursuant to the provisions of cabinet order by a multiple prescribed by cabinet order with the circumstances on the livelihood of the bereaved family taken into consideration in the case of bereaved family benefit and the degree of the incapacity taken as a criterion in the case of incapacity benefit : Provided, That where two or more persons are eligible to receive bereaved family benefit, the amount thereof to each person shall be equal to an amount obtained by deviding the amount by the number of such persons.

(Application for Judgement)

Article 10

1. A person wishing to receive payment of crime victims benefit shall, as provided by the Rule of the National Public Safety Commission, make an application for judgement to the Prefectural Public Safety Commission (hereinafter referred to as “Public Safety Commission”) which has jurisdiction over his residence.

2. No application under the preceding Paragraph can be made after two years have passed since the date on which the person knew that the criminal damage concerned had happened, or in any cases after seven years have passed since the date on which the criminal damage concerned had happened.

(Judgement, etc.)

Article 11

1. The Public Safety Commission shall, upon receipt of the application under Paragraph 1 of the preceding Article, speedily render the judgement that crime victims benefit shall, or shall not, be paid (including the determination of the amount to be paid in the case of the judgement for payment thereof)

2. Upon entry of the judgement that crime victims benefit shall be paid, a person who has made the application concerned acquires the right to receive payment of the amount thereof.

(Payment of Provisional Benefit, etc.)

Article 12

1. Where, in the case of the application under Paragraph 1 of Article 10 having been made, there exist circumstances that the Public Safety Commission cannot speedily render the judgement under Paragraph 1 of the preceding Article with respect to the facts pertaining to the criminal damage including, but not limited to, such facts that the offender has been unknown or the degree of the incapacity is not clear, the Public Safety Commission may make a decision that provisional benefit shall be paid to the person who has made the application concerned (in Paragraphs 1 and 3 of the next Article, referred to as “applicant”) within the limits of the amount specified by cabinet order.

2.The State shall, upon entry of the decision under the preceding Paragraph, pay provisional benefit.

3. When the justice is rendered that crime victims benefit shall be paid to the person who has received payment of provisional benefit, shall be paid to the person who has received payment of provisional benefit, the State shall be exempted from its obligation for payment of crime victims benefit to the extent of the amount of provisional benefit paid, In this case, if the amount determined in the judgement concerned is less than that of provisional benefit paid, the person must repay the difference.

4. When the judgement is rendered that crime victims benefit shall not be paid to the person who has received payment of provisional benefit, the person must repay an amount equal to that of provisional benefit received.

(Investigation for the Purpose of Judgement, etc.)

Article 13

1. The Public Safety Commission may, when it deems it necessary for rendering judgement, require an applicant and other parties concerned to make reports, to produce documents or other items, to appear in person, or to undergo medical examinations.

2. The Public Safety Commission may, when it deems its necessary, ask the agencies having the authority of criminal investigation and other public offices, or organizations, whether they be public or private, for reports on necessary matters.

3. When an applicant has failed, without good cause shown, to make reports, to produce documents or other items, to appear in person, or has refused to undergo medical examinations as required under Paragraph 1, the Public Safety Commission may dismiss his application.

(Delegation to the rule of the National Public Safety Commission)

Article 14

Procedures for and necessary matters concerning judgement other than those provided in Article 10 through the preceding Article inclusive shall be provided by the Rule of the National Public Safety Commission.

(Collection of Unjust Gains)

Article 15

1.If a person has received payment of the crime victims benefit (including provisional benefit; the same applying in this Paragraph and Articles 19 and 20) through fraud or by other unjust means, the National Public Safety Commission may, in the same fashion as collection of national taxes, collect from him all or a part of an amount equal to the amount of the crime victims benefit received.

2. The collection referred to in the preceding Paragraph shall have priority only behind national taxes and local taxes.

(Prescription)

Article 16

The right to receive payment of crime victims benefit shall terminate by prescription unless exercised within the period of two years.

(Protection of the Right to Receive Payment of Crime Victims Benefit)

Article 17

The right to receive payment of crime victims benefit cannot be transferred, put up as security, or distrained.

(Prohibition of Public Levies)

Article 18

No taxes or other public levies can be imposed on the basis of money received pursuant to this law.

(Free Certification of Items on Family Register)

Article 19

The heads of cities, town or villages (including the heads of special wards ; in the case of the cities designated in Paragraph 1 of Article 252 – 19 of the Local Autonomy Law (Law No.67 of 1947), the heads of wards) can, pursuant to the provisions of ordinances thereof, furnish, free of charge, a certification of items on family register of the victim or his bereaved family, to the Public Safety Commission or a person wishing to receive payment of crime victims benefit.

(Control and Supervision by the National Public Safety Commission)

Article 20

The National Public Safety Commission shall control and supervise the Public Safety Commission as regards affairs pertaining to crime victims benefit.

(Time Relationship Between Filing of Complaint and Filing of Suit in Court)

Article 21

A lawsuit to nullify the judgement under Paragraph 1 of Article 11 cannot be instituted until the National Public Safety Commission renders a ruling on a request for review of the judgement concerned.

(Transitional Measures)

Article 22

When enacting, amending, or rescinding cabinet order pursuant to the provisions of this law, necessary transitional measures can be provided thereby within such limits as considered reasonably necessary

(Delegation to Cabinet Order)

Article 23

Procedures for the implementation of and necessary matters for the administration of this law other than those specifically provided thereby shall be provided by cabinet order.

Supplementary Provisions

(Effective Date)

1. This law shall take effect on January 1, 1981, and shall apply to death or serious incapacity as a result of a criminal act committed on or after the effective date of this law.

(Partial Amendments to the Police Law)

2. Part of the Police Law (Law No. 162 of 1954) shall be amended as follows:

Add the following Article subsequent to Article 12.

(Expert Members)

Article 12-2

1. The National Public Safety Commission shall have a few expert members so as to have them investigate and deliberate on expert matters with respect to a request for review of the judgement rendered pursuant to the provisions of the Crime Victims Benefit Payment Law (Law No. 36 of 1980)

2. The appointment and term of office of and other necessary matters concerning expert members shall be prescribed by cabinet order.

Note: As for the Supplementary Provisions to this Law, only the important provisions thereof are given in the foregoing in this English version.

(Cabinet Order for Crime Victims Benefit Payment Law)
(Cabinet Order No. 287, November 4, 1980)

The Cabinet herein issues this cabinet order in accordance with the provisions of Paragraph 2 of Article 2, Article 7, Article 9, Paragraph 1 of Article 12, and Article 23 of the Crime Victims Benefit Payment Law (Law No. 36 of 1980)

(Degree of Physical Incapacity)

Article 1

The degree of physical incapacity to be prescribed by cabinet order as referred to in Paragraph 2 of Article 2 of the Crime Victims Benefit Payment Law (hereinafter referred to as "the Law") shall be that specified in the Schedule 1 hereto attached.

(Benefits to Be Prescribed by Cabinet Order as Referred to in Article 7 of the Law)

Article 2

Benefits to be prescribed by cabinet order as referred to in Article 7 of the Law shall be insurance benefit provided in Item 3, 4 or 6 of Paragraph 1 of Article 12-8 of the Workmen's Accident Compensation Insurance Law (Law No. 50 of 1974) (including, in the case of insurance benefit provided in Item 4 of the same Paragraph, that which shall be regarded as survivor-compensation annuity pursuant to Paragraph 5 of Article 42 of Supplementary Provisions to the Law on Partial Amendments to the Workmen's Accident Compensation Insurance Law (including, in the case of insurance benefit provided in Item 4 of the same Article, that which shall be regarded as survivor annuity pursuant to Paragraph 2 of Article 4 of Supplementary Provisions to the Law on Partial Amendments to the Workmen's Accident Compensation Insurance Law (Law No. 85 of 1973), compensation provided in Article 36-3 of the Fire Services Law (Law No. 186 of 1948 and the similar benefits, which are to be paid in the case of unexpected death or serious incapacity under laws and order specified in the Rule of the National Public Safety Commission.

(Computation of Amount as Equivalent to That of Benefits as Referred to in Article 7 of the Law)

Article 3

The amount to be computed pursuant to cabinet order as referred to in Article 7 of the Law shall be an amount provided in the following Items according to the cases listed therein:

(1) In the case benefits provided in the preceding Article are to be paid only in a lump sum : the amount computed in such a manner as prescribed by the Rule of the National Public Safety Commission on the basis of the amount of such lump-sum payment.

(2) In other cases than that listed in the preceding Item: the amount computed in such manner as prescribed by the Rule of the National Public Safety Commission on the basis of the amount value of the benefits, period and time of payment thereof, and the legal interest rate.

(Basic Amount of Payment)

Article 4

The basic amount of payment to be computed pursuant to cabinet order as referred to in Article 9 of the Law shall be equal to an amount obtained by multiplying a per diem amount of income which the victims has been normally earning (in the case of workers as provided in Article 9 of the Labor Standard Law (Law No. 49 of 1974), the amount computed by the Prefectural Public Safety Commission in the same fashion as computation of the average wage prescribed in Article 12 of the same Law with the date of the criminal act taken as a basic date ; in the case of other persons, the per diem amount computed in such a manner as prescribed by the Rule of the National Public Safety Commission on the basis of the sum of earned income during the one-year period prior to the date of criminal act) by 70/100 with respect to bereaved family benefit, or by 80/100 with respect to incapacity benefit : Provided, That if the amount is more than maximum amount specified in the schedule 2 hereto attached according to the age of the victim at the time of the criminal act, or is less than the minimum amount therein so specified, that maximum or minimum amount shall be taken as the basic of payment.

(Multiple)

Article 5

1.The multiple with respect to bereaved family benefit to be prescribed by cabinet order as referred to in Article 9 of the law shall be that specified in the following Items according to the cases listed therein :

(1) In the case, at or about the time of the criminal act, a person of the bereaved family who is eligible to receive payment of bereaved family benefit has been dependent upon and supported by the income of the victim and has been among the followings : 1,300.

a. Wife (including a person who has been in substantially the same marital relationship , though not officially registered)

b. Husband of sixty or more years of age (including a person who has been in substantially the same relationship as marital relationship, though not officially registered ; the same applying in this Item), parent, or grandparent

c. Child or grandchild, of less than eighteen years of age

d. Sibling of less than eighteen years of age, or sixty or more years of age

e. Husband, child, parent, grandchild, grandparent, or sibling other than those listed in b. through d. inclusive in such a condition of disability as prescribed by the Rule of the National Public Safety Commission.

(2) In other cases than that listed in the preceding Item : 1,000.

2. The multiple with respect to incapacity benefit to be prescribed by cabinet order as referred to in Article 9 of the Law shall be specified in the Schedule 1 according to the grade corresponding to the physical incapacity concerned.

(Amount of Provisional Benefit)

Article 6

The amount to be specified by cabinet order as referred to in Paragraph 1 of Article 12 of the Law shall equal to one third of the amount computed pursuant to the provisions of Article 9 of the Law and Article 4 and Paragraph 1 of the preceding Article in the case of the application for judgement pertaining to bereaved family benefit having been made, and shall equal to one third of the amount computed pursuant to the

provisions of the Law and Article 4 with the use of the multiple corresponding to the grade 3 in the schedule 1 in the case of the application for judgement pertaining to incapacity benefit having been made.

(Delegation to the Rule of the National Public Safety Commission)

Article 7

Procedures for and other necessary matters concerning payment of crime victims benefit and provisional benefit shall be proscribed by the Rule of the National Public Safety Commission.

Supplementary Provisions

(Effective Date)

1. This Cabinet Order shall take effect on the effective date of the Law (January 1, 1981)

(Partial Amendments to the Cabinet Order for the Police Law) 3. Part of the Cabinet Order for the Police Law (Cabinet Order No. 151 of 1954) shall be amended as follows :

Replace "the Police Law (hereinafter referred to as "the Law")" in Article 1 with "the Law" , and change the same Article to Article 1-2, and add the following Article before it :

(Expert Members)

Article 1

1. The members as referred to in Paragraph 1 of Article 12-2 of the Police Law (hereinafter referred to as "the Law") shall be appointed by the National Public Safety Commission from among persons with high knowledge and experience.

2. The term of office of each expert member shall be two years.

3. An expert member can be reappointed.

4. All expert members shall serve on a part-time basis.

5. Necessary matters concerning expert members other than those provided in this cabinet order shall be stipulated by the National Public Safety Commission.

Note: As for the Supplementary Provisions to this Cabinet Order, only the important provisions thereof are given in the foregoing in this English version.

Schedule 1 (relevant in Articles 1, 5, and 6)

Grade	Physical Incapacity	Multiple
Grade 1	(1) Total blindness of both eyes	1,340
	(2) Total loss of the power of mastication and complete aphasia	
	(3) Serious neuro-functional or mental disorders necessitating constant attendance	
	(4) Serious functional disorders in the thoracic and intestinal organs necessitating constant attendance	
	(5) Loss of both arms above the elbow joint	
	(6) Permanent total loss of the use of both legs	
	(7) Loss of both legs above the knee	
	(8) Permanent total loss of the use of both legs	
	(9) Incapacity other than those listed in the preceding Items in the degree of which is considered equal to Or higher than that of incapacity listed therein	
	(10) Complex incapacity (this means the aggregate condition where there exist two or more forms of incapacity; hereinafter the same) the degree of which is considered equal to or higher than that of incapacity listed in the preceding Items	
Grade 2	(1) Total blindness of one eye, with diminution of The sight of the other to 0.02 or below	1,190
	(2) Diminution of the sight of both eyes to 0.02 or below	
	(3) Loss of both arms above the wrist	
	(4) Loss of both legs above the ankle	
	(5) Incapacity other than those listed in the preceding Items the degree of which is considered equal to Or higher than that of incapacity listed therein	
	Complex incapacity the degree of which is	

	Considered equal to or higher than that of Incapacity listed in the preceding Items	
Grade 3	(1) Total blindness of one eye, with diminution of The sight of the other to 0.06 or below	1,050
	(2) Total loss of the power of mastication or Complete aphasia	
	(3) Serious neuro-functional or mental disorders Involving permanent inability to engage in work	
	(4) Serious Functional disorder in the thoracic and Intestinal organs involving permanent inability to Engage in work	
	(5) Loss of all ten fingers	
	(6) Incapacity other than those listed in the Preceding Items the degree of which is Considered equal to or higher than that of incapacity listed therein	
	(7) Complex incapacity the degree of which is considered equal to or higher than that of incapacity listed in the preceding Items	

Remarks :

(1) Eyesight must be measured in accordance with the International Table for the Examination of the power of Vision. In the case of any defect of refraction, eyesight must be measured with respect to the corrected vision.

(2) The loss of finger means the loss of the knuckle in the case of the thumb, and the loss of the upper part as far as the first knuckle in the case of other fingers.

(3) Certification of the grade with respect to complex incapacity shall be cone as provided by the Rule of the National Public Safety Commission in the same fashion as provided in Paragraphs 2 and 3 of Article 7 of the Cabinet Order for the Law on Payment of Accident benefit for Persons Who Assisted in the Performance of Policeman's Duty (Cabinet Order No. 429 of 1952).

Schedule 2. (relevant in Article 4)

1. Bereaved family benefit

Age of victim at the Time of criminal act.	Maximum amount	Minimum amount
Under 20	3,000 yen	2,200 yen
20 or more and under 25	3,700	2,500
25 or more and under 30	5,000	3,100
30 or more and under 35	6,200	3,700
35 or more and under 40	6,900	3,700
40 or more and under 45	7,200	3,300
45 or more and under 50	7,000	3,000
50 or more and under 55	7,000	2,900
55 or more and under 60	5,900	2,500
60 or more	4,700	2,300

2. Incapacity benefit

Age of victim at the Time of criminal act.	Maximum amount	Minimum amount
Under 20	3,500 yen	2,500 yen
20 or more and under 25	4,200	2,900
25 or more and under 30	5,600	3,600
30 or more and under 35	7,000	4,200
35 or more and under 40	7,800	4,300
40 or more and under 45	8,300	3,700
45 or more and under 50	8,100	3,400
50 or more and under 55	7,900	3,400
55 or more and under 60	6,800	2,900
60 or more	5,400	2,700

ภาคผนวก ง.
กฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๓๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ในกฎกระทรวงนี้

“คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

ข้อ ๒. ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ให้คณะกรรมการคำนึงถึงพฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมถึงโอกาสที่ผู้เสียหายได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

ข้อ ๓.ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

(๒) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย และจิตใจให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง ไม่เกินสองหมื่นบาท

(๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราวันละสองร้อยบาท เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ

(๔) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควรแต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

ค่าตอบแทนตาม (๑) และ(๒) ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้อง และค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกินหกร้อยบาท

ข้อ ๔ ในกรณีที่ผู้เสียหายในคดีอาญาถึงแก่ความตาย ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่าย

ค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายนั้น ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าตอบแทน ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนตั้งแต่สามหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท

(๒) ค่าจัดการศพ ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนสองหมื่นบาท

(๓) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท

(๔) ค่าเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรแต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

DPU

ประวัติผู้เขียน

นางสาวชนัญญา กิจทวี เกิดวันที่ 7 สิงหาคม 2499 ที่จังหวัดนครปฐม สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2521 เนติบัณฑิตสมัยที่ 41 ปีการศึกษา 2531

ประวัติการทำงาน

ปี พ.ศ. 2522 เข้าทำงานที่สำนักงานทนายความชาญ เมธางกูร

ปี พ.ศ. 2524 เข้าทำงานที่ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด

ปี พ.ศ. 2526 จนถึงปัจจุบัน เข้าทำงานที่ธนาคารออมสิน

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนิติกร 7 งานคดี 2 ฝ่ายกฎหมาย

DPU